

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ (Α.Τ.Ε.Ι) ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:
**«Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ 1980 ΕΩΣ ΤΟ 2010»**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ ΣΟΦΙΑ

ΒΟΓΙΑΤΖΗ ΒΑΡΒΑΡΑ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2012

**«Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ 1980 ΕΩΣ ΤΟ 2010»**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με θέμα «Η εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα από το 1980 έως το 2010» διαχωρίζεται σε 6 κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αποτελεί το θεωρητικό κομμάτι της εργασίας. Αναλύεται ο ορισμός της ανεργίας καθώς γίνεται και μια ιστορική αναδρομή για να καταλάβουμε το πως τελικά φτάσαμε στο σημείο να λέμε ότι έχουμε ανεργία. Επίσης αναφέρονται αναλυτικά όλα τα είδη της ανεργίας (διαρθρωτική, τριβής, εποχιακή κ.τ.λ.), ταξινομήσεις της βάσει των αιτιών που την προκαλούν καθώς γίνεται αναφορά και στην ανεργία των νέων απόφοιτων μέσης, ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης και της ανεργίας των γυναικών καθώς υπήρξε αύξηση στο ποσοστό συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας. Στη συνέχεια στο κεφάλαιο δύο αναλύονται κάποια φαινόμενα τα οποία έχουν άμεση σχέση με την ανεργία και την επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό, όπως οι οικονομικές υφέσεις, ο πληθωρισμός και η σχέση του με την ανεργία (στασιμοπληθωρισμός), η διεθνοποίηση, ο ανταγωνισμός, οι ελεύθερες συναλλαγές, ο ρόλος της απασχόλησης καθώς και ποια η επίδραση της μετανάστευσης στην ελληνική αγορά εργασίας. Έπειτα στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρονται όλες οι επιπτώσεις-συνέπειες της ανεργίας, κοινωνικές, οικονομικές, ταξικές και πολιτικές. Στο τέταρτο κεφάλαιο με τίτλο «Μέτρα και πολιτικές αντιμετώπισης της ανεργίας» παρουσιάζονται τα μέτρα και τα προγράμματα που έχουν εξαγγελθεί από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας. Επίσης αναφέρεται ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού και οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης του. Ακόμη παρατίθενται οι προτάσεις της Οικονομικής Κοινωνικής Επιτροπής Μελέτης για την αντιμετώπιση της ανεργίας. Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο δίνονται κάποια στατιστικά στοιχεία για την ανεργία κατά περιόδους που αντλήσαμε από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος ανά φύλλο και ομάδες ηλικιών, ανά περιφέρεια και ανά επίπεδο εκπαίδευσης. Επίσης αναφέρονται με βάση τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού οι εγγεγραμμένοι στο μητρώο αυτού τον Δεκέμβριο του 2010 καθώς και οι εγγεγραμμένοι άνεργοι αναζητούντες εργασία ανά περιφέρεια το 2010. Στο τέλος της εργασίας παρατίθενται τα τελικά συμπεράσματα και διαπιστώσεις που προκύπτουν κατόπιν μελέτης και ανάλυσης των προαναφερθέντων κεφαλαίων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΛΟΓΟΙ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ.....	8
ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	8
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	10
1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	11
1.3 ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	13
1.4 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	13
1.4.1 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΕΙΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΠΟΥ ΤΗΝ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ.....	14
1.4.1.1 ΑΚΟΥΣΙΑ.....	14
1.4.1.2 ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ.....	15
1.5 ΕΙΔΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	
1.5.1. ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΡΙΒΗΣ.....	15
1.5.2 ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ.....	16
1.5.2.1 ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	17
1.5.3 ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ.....	18
1.5.4 ΚΕΥΝΣΙΑΝΗ - ΚΥΚΛΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ	18
1.5.5 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ.....	19
1.6 ΑΝΕΡΓΙΑ ΑΠΟ ΑΠΟΨΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ..	20
1.7 ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΚΕΝΟΥ....	20

1.8	ΧΡΟΝΙΑ,ΣΤΟΙΧΕΙΑΚΗ,ΔΑΝΘΑΝΟΥΣΑ ΑΝΕΡΓΙΑ.....	21
1.9	Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ.....	22
1.10	Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.....	23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ.....	24
2.1	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΦΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ.....	25
2.2	ΣΧΕΣΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	25
2.2.1	ΣΤΑΣΙΜΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ.....	27
2.2.2	ΚΑΜΠΥΛΗ PHILLIPS.....	27
2.3	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ.....	29
2.4	Η ΑΝΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	31
2.5	ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ-ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΣ.....	32
2.6	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	32
2.7	Η ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΥΨΗΛΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΝΑ ΣΥΜΠΟΡΕΥΘΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑ.....	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3	ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ-ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	
3.1	ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ.....	37
3.1.1	ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΟ ΑΤΟΜΟ.....	37
3.2	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ.....	38
3.3	ΤΑΞΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ.....	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4 ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΠΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	40
4.1 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ.....	42
4.2 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	43
4.3 Ο.Α.Ε.Δ.....	46
4.3.1 ΟΙ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΟΥ Ο.Α.Ε.Δ.	47
4.3.1.1 ΜΕΤΡΑ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΑΝΕΡΓΟΥ	47
4.3.1.2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.....	48
4.3.2 ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2010.....	51
4.4 ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 2000-2008 ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2007-2013.....	52
4.5 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	55
4.6 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	57

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	
Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ 1981 ΕΩΣ 2010 (ΣΕ ΠΟΣΟΣΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΤΑ ΝΟΥΜΕΡΑ).....	59
5.1 Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΒΑΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ.....	60
5.1.1 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΜΗΤΡΩΟ ΤΟΥ ΟΑΕΔ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 2010.....	61
5.1.2 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 2010.....	62
5.2 Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΒΑΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ Ε.Σ.Υ.Ε.....	64
5.2.1 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΤΟΥ Δ' ΤΡΙΜΗΝΟ ΑΠΟ ΤΟ 1998 ΕΩΣ ΤΟ 2010.....	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....72

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....75

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το φαινόμενο της ανεργίας θεωρείται ένα από τα βασικότερα οικονομικά προβλήματα ενός κράτους, το οποίο έχει και βαθύτερες κοινωνικές προεκτάσεις. Το συναντάμε κυρίως στις βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες, χωρίς αυτό βέβαια να αποτελεί τον κανόνα, αφού το φαινόμενο της ανεργίας ειδικά τα τελευταία χρόνια, έχει πάρει την μορφή επιδημίας.

Η ανεργία έχει εισχωρήσει στους κόλπους των οικονομιών των διαφόρων κρατών, ως επί το πλείστον των στοιχειωδώς ανεπτυγμένων οικονομικά, με αποτέλεσμα να αποτελεί ένα είδος «ανίατης» ασθένειας, που προσωρινά μόνο φαντάζει ότι μπορεί να αντιμετωπιστεί. Και πράγματι, το φαινόμενο της ανεργίας αποτελεί ένα δισεπίλυτο πρόβλημα, το οποίο χρειάζεται ένα συνδυασμό μέτρων και μια δέσμη αποφάσεων από το εκάστοτε κράτος, τα οποία πρακτικά πολλές φορές φαντάζουν ουτοπικά. Και αυτό γιατί, χρειάζεται να υπάρξουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις. Και οι ιδεώδεις συνδυασμοί στα πλαίσια μιας οικονομίας, ώστε να υπάρξει ουσιαστική αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού. Τα τελευταία χρόνια γίνονται προσπάθειες από διάφορα κράτη-μέλη, να αντιμετωπιστεί όσο το δυνατόν πιο ικανοποιητικά αυτό το πρόβλημα. Σε συνδυασμό μάλιστα με τις διάφορες ενώσεις και συμμαχίες στις οποίες ανήκουν τα περισσότερα κράτη, γίνεται προσπάθεια για αντιμετώπιση της ανεργίας σε ένα διεθνές πλαίσιο. Κι αυτό με βάση τις διάφορες παραμέτρους και ιδιομορφίες που παρουσιάζει το κάθε κράτος αυτόνομα, αλλά και σε συνδυασμό με την οικονομική ένωση που ανήκει.

Κάθε οικονομία έχει ένα ορισμένο μέγεθος πληθυσμού. Για λόγους οικονομικής ανάλυσης ο πληθυσμός διακρίνεται σε οικονομικά ενεργό και σε οικονομικά μη ενεργό. Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός αποτελεί το εργατικό δυναμικό της οικονομίας και περιλαμβάνει τα άτομα εκείνα τα οποία είναι ικανά προς εργασία και ταυτόχρονα θέλουν να εργαστούν. Τα άτομα εκείνα δεν μπορούν να εργαστούν, για παράδειγμα, μικρά παιδιά, ηλικιωμένοι, ασθενείς κλπ., δεν ανήκουν στο εργατικό δυναμικό. Επίσης τα άτομα τα οποία μπορούν να εργαστούν, αλλά για διάφορους λόγους δε θέλουν, δεν ανήκουν στο εργατικό δυναμικό. Συνεπώς, τα άτομα τα οποία δεν μπορούν ή δεν θέλουν να εργαστούν αποτελούν τον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό. Είναι φανερό ότι το άθροισμα των απασχολούμενων και των ανέργων είναι ίσο προς το εργατικό δυναμικό.

ΛΟΓΟΙ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Στα πλαίσια της προπτυχιακής μας ανώτατης τεχνολογικής εκπαίδευσης στο Τ.Ε.Ι. Πατρών στο τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας (Σ.Δ.Ο.) , η εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας είναι αναγκαία. Οι κύριοι λόγοι επιλογής του συγκεκριμένου θέματος είναι οι εξής:

1. Το μεγάλο ποσοστό εμφάνισης του στην Ελληνική κοινωνία και ειδικότερα στους νέους.
2. Η σχέση του σε μεγάλο βαθμό με τις ακαδημαϊκές γνώσεις.
3. Το ενδιαφέρον του θέματος για τις ποικίλες συνέπειες εξέτασής του.

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στην Ελλάδα η ανεργία παραμένει ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα. Το εργατικό δυναμικό της χώρας δεν απασχολείται πλήρως και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την υποαπασχόληση του και την μείωση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας. Η υποαπασχόληση του συντελεστή εργασία δεν είναι κάτι καινούριο αφού τα περισσότερα χρόνια ο συντελεστής αυτός δεν απασχολείται πλήρως και αποδοτικά. Μπορούμε να πούμε ότι υποκαθίσταται από τους άλλους συντελεστές, όπως το συντελεστή κεφάλαιο ή την επιχειρηματικότητα.

Ο κύριος λόγος λοιπόν συγγραφής της συγκεκριμένης εργασίας έγκειται στην ανάγκη της ανάλυσης των ποσοστών της ανεργίας στο πέρασμα των χρόνων στα πλαίσια της Ελληνικής Οικονομίας. Για να επιτευχτεί ο προαναφερόμενος σκοπός θεωρείται αναγκαίο να τεθούν οι παρακάτω στόχοι:

- Να εξεταστεί η φύση της ελληνικής αγοράς εργασίας με όλα τα συνεπαγόμενα χαρακτηριστικά δηλαδή, την εποχικότητα και την απασχόληση
- Να διερευνηθούν όλες οι έννοιες που σχετίζονται με την αγορά εργασίας, για την καλύτερη εμπέδωση του θέματος
- Με βάση τα αποτελέσματα της δευτερογενούς έρευνας, να διεξαχθούν συμπεράσματα για το πολυδιάστατο ζήτημα της ανεργίας.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Για την πραγματοποίηση της έρευνας ακολουθήθηκε κάποια μεθοδολογία η οποία περιγράφεται παρακάτω:

- Έρευνα για τη συλλογή στοιχείων σε σχέση με την κατάσταση του εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα από το 1980 – 2010.
- Επεξεργασία των στοιχείων αναφορικά με την διάρθρωση του εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα με το πέρασμα των χρόνων.
- Ανάλυση των δεδομένων και κατηγοριοποίησή τους.
- Προτάσεις λύσεων σε συγκεκριμένα προβλήματα που υφίστανται σήμερα στην Ελληνική οικονομία.
- Έρευνα μέσα από συγγράμματα και μελέτες. Επιπλέον, έρευνα σε ιστοσελίδες αρμόδιων υπηρεσιών, όπως Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού,

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, Παρατηρητήριο Απασχόλησης
Ερευνητικής Πληροφορικής (ΠΑΕΠ) και τέλος στα υπουργία Οικονομίας,
Οικονομικών και Εργασίας για την ανεύρεση στατιστικών στοιχείων σχετικά
με την εξέλιξη της ανεργίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Γενικά με τον όρο ανεργία, χαρακτηρίζεται αυτή η κατάσταση κατά την οποία ένα μέρος του εργατικού δυναμικού, ενώ προσφέρεται να εργαστεί, δεν βρίσκει εργασία και υποχρεώνεται σε εργασιακή αδράνεια.

Πέραν όμως από ένα γενικό όρο της ανεργίας, μπορούν να ειπωθούν και διάφοροι άλλοι ορισμοί οι οποίοι μπορούν να μοιάζουν ίδιοι, ως προς τα γενικά τους χαρακτηριστικά, έχουν όμως μικρές αλλά ουσιώδεις διαφοροποιήσεις.

Ένας απλούστατος ορισμός της ανεργίας, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι είναι η κατάσταση στην οποία υπάρχουν άνθρωποι που δεν έχουν εργασία. Ο ορισμός, όμως αυτός είναι τόσο γενικός, που για ένα τόσο σημαντικό φαινόμενο όπως αυτό της ανεργίας, θα ήταν παρακινδυνευμένη η αποδοχή του.

Ένας άλλος ορισμός, ο οποίος χρησιμοποιείται σε διάφορες ανεπτυγμένες χώρες, θεωρεί άνεργο το άτομο το οποίο είναι ικανό για εργασία, δηλ. αναζητεί εργασία, χωρίς όμως να μπορεί να βρει. Σύμφωνα μ' αυτό τον ορισμό υπάρχει δυσαναλογία προσφοράς και ζήτησης εργασίας, γι' αυτό και έχουμε την εμφάνιση του φαινομένου. Για να θεωρηθεί όμως ένα άτομο άνεργο σύμφωνα μ' αυτό τον ορισμό, πρέπει να είναι ενεργό μέλος του εργατικού δυναμικού και να ζητάει εργασία. Για παράδειγμα, οι φοιτητές και οι νοικοκυρές εκτελούν εργασία, αν όμως δεν πληρώνονται δεν θεωρούνται εργαζόμενοι. Με το ίδιο όμως κριτήριο δεν θεωρούνται και άνεργοι, εκτός αν ψάχνουν δραστήρια για έμμισθη εργασία.

Σύμφωνα με έναν άλλο ορισμό, ο οποίος είναι κυρίως ποιοτικός, ανεργία είναι η αδυναμία εξεύρεσης αμειβόμενης εργασίας και ανάλογης με τα προσόντα, τις ικανότητες και τις κλίσεις του ατόμου. Σ' αυτή την περίπτωση, άνεργος δεν θεωρείται κάποιος όταν δεν μπορεί να βρεί εργασία, αλλά αυτός ο οποίος δεν μπορεί να βρει εργασία, ανάλογη των τυπικών προσόντων του, τα οποία να ικανοποιούνται τόσο από κοινωνικής άποψης όσο και από χρηματική.

Ανεργία επίσης, με παραδοχή ενός άλλου ορισμού, είναι η κατάσταση της ακούσιας ανεργίας στην οποία περιέρχεται ο μισθωτός, ενώ μπορεί και θέλει να εργαστεί.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ¹

Ο βασικός λόγος της ανεργίας είναι η έλλειψη επαρκούς συνολικής ζήτησης. Για τους λόγους που καταλαβαίνουμε, όταν η συνολική δαπάνη μειώνεται, οι εργοδότες απολύουν εργάτες.

Τα στοιχεία της δεκαετίας 1970 και 1980 είναι ανησυχητικά. Πρώτα παρατηρούμε να αυξάνεται αριθμός των ανέργων ώσπου τελικά ήρθε η κατάρρευση στις αρχές της δεκαετίας του 1980, όπου, κάτω από την πίεση της ύφεσης, η ανεργία μπήκε στην περιοχή του διψήφιου αριθμού.

Η ανεργία υπήρξε πάντοτε ένα φαινόμενο συνυφασμένο της στοιχειωδώς οργανωμένης κοινωνίας. Φαινόμενο διαχρονικό, το οποίο αυξανόταν με την αύξηση του πληθυσμού, την καλύτερη οργάνωση των κοινωνιών, την μετανάστευση πληθυσμών κλπ. Χρήσιμο θα ήταν λοιπόν να παρατεθεί μια ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη του φαινομένου αυτού, τόσο για την πορεία της διαμέσου των αιώνων, όσο και για τα μέτρα αντιμετώπισης της.

Πηγή: "Ποια Ευρώπη;" Λουκάς Τσούκαλης, εκδόσεις ποταμός, Αθήνα 2004.

Κατά τη δεκαετία του 1960, η αύξηση του εγχώριου εργατικού δυναμικού φαίνεται ότι αποτέλεσε την κύρια πηγή τροφοδοτήσεως της ανεργίας. Εν τούτοις, οι υψηλοί ρυθμοί αναπτύξεως της ελληνικής οικονομίας και τα μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα απορρόφησαν σε ένα μεγάλο βαθμό την ανεργία. Όμως στη δεκαετία 1981-1990, εμφανίζεται μια καθαρή παλιννόστηση χιλιάδων ατόμων που στη συντριπτική τους πλειοψηφία είχαν μεταναστεύσει τις προηγούμενες δεκαετίες στη Βόρειο Ευρώπη. Συνέπεια όλων αυτών των δημογραφικών τάσεων καθώς επίσης και της παρατεταμένης υφέσεως στην ελληνική οικονομία είναι η μείωση των ευκαιριών απασχολήσεως των νεοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας. Πράγματι, η αναλογία των νεοεισερχόμενων ανέργων στην αγορά εργασίας στο σύνολο των ανέργων της χώρας αυξήθηκε από 45,2% το 1988 σε 54,0% το 1991. Επίσης, οι άνεργοι ηλικίας μεταξύ 14-29 ετών αποτελούσαν σχεδόν το 60% του συνόλου το 1993.

¹ Γεώργιος Μ. Κορρές (1998) «Ελληνική Οικονομία», Οικονομική πολιτική και ανάλυση των βασικών μεγεθών, Πανεπιστήμιο Κρήτης Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα (σελ.196-200)

Αναλυτικότερα, το εργατικό δυναμικό που αποτελεί τη βάση της συνολικής προσφοράς εργασίας, προσδιορίζεται από τρεις βασικές μεταβλητές: το ύψος του πληθυσμού, την εξέλιξη της μετανάστευσης και παλιννόστησης, το μέγεθος και την μεταβολή των ποσοστών συμμετοχής του πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στατιστικά στοιχεία της έρευνας εργατικού δυναμικού της ΕΣΥΕ, ο αριθμός των ατόμων που δήλωσαν ότι ήταν άνεργοι το 1986 ήταν 287.000 και αντιπροσώπευε το 7,4% του συνολικού εργατικού δυναμικού της χώρας. Το ποσοστό όμως ανεργίας των γυναικών (11,6%) ήταν υπερδιπλάσιο του ποσοστού ανεργίας των ανδρών (5,10%). Από πλευράς ηλικιών το εργατικό δυναμικό 14-24 ετών χωρίς εργασία ήταν 24% με πολύ εντονότερη την ανεργία των κοριτσιών (32%) σε σύγκριση με την αντίστοιχη (17,4%) των αγοριών.

Σημαντικές διαφοροποιήσεις έλαβαν χώρα την τελευταία δεκαετία στη δομή του εργατικού δυναμικού. Μεγάλο μέρος της αύξησης της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα αντιπροσωπεύουν οι αυξημένες προσλήψεις υπαλλήλων στο δημόσιο. Η δημιουργία όμως επαρκούς και ανταγωνιστικής υλικής υποδομής μέσω δημοσίων επενδύσεων είναι στρατηγικής σημασίας για τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, αφού προκαλεί σημαντικές εξωτερικές οικονομίες κλίμακας στις ιδιωτικές επιχειρήσεις και μετατρέπει πολλές υπο εξέταση επενδυτικές πρωτοβουλίες σε σαφώς επικερδείς.

Στις παραπάνω εξελίξεις στον τομέα της απασχόλησης παρατηρείται, πάντως, μια διαχρονική διαφοροποίηση. Πέρα από τον πρωτογενή τομέα, στον οποίο η απασχόληση μειώνεται συνεχώς ως φυσικό επακόλουθο της ανάπτυξης και της αύξησης της παραγωγικότητας σε συνδυασμό και με το σχετικά μεγάλο ποσοστό εργατικού δυναμικού που ακόμα απασχολεί, μειωνόταν επίσης η απασχόληση στον δευτερογενή τομέα, λόγω κυρίως της πτώσης της οικοδομικής δραστηριότητας, ενώ η απασχόληση στη μεταποίηση παρέμεινε περίπου σταθερή.

Ιδιαίτερα, παρατηρείται μια μετακίνηση των εργαζομένων από τον αγροτικό τομέα στον τομέα των υπηρεσιών η οποία συνοδεύτηκε από σημαντική άνοδο της αστικοποίησεως του πληθυσμού. Η συμμετοχή της γεωργικής απασχόλησεως στη συνολική απασχόληση, μειώθηκε από 30% το 1983 σε 28,5% το 1986 και 20,7% το 1991. Παρα τη σημαντική αυτή μεταβολή, το μέγεθος της γεωργικής απασχόλησης στην Ελλάδα εξακολουθεί να είναι υψηλό σε σύγκριση με το αντίστοιχο μέγεθος στην Ευρωπαϊκή Ένωση (6,4% το 1991). Οι εξελίξεις αυτές αντανακλούν προφανώς μια μακροχρόνια μεταβολή της παραγωγικής δομής της χώρας αφού η συμμετοχή του αγροτικού τομέα στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν υποχώρησε από 18,2% στις αρχές της δεκαετίας του 1970 σε 12,1% το 1992, σε αντίθεση με τον τομέα των υπηρεσιών που αύξησε τη συμμετοχή του από 50,4% σε 59,0%. Η αύξηση της απασχόλησης οφείλεται κατά κύριο λόγο στον τριτογενή τομέα και συμβάλλει στην ταχύτερη ανάπτυξή του (μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του προϊόντος στον τριτογενή τομέα 2,6% στη χρονική περίοδο 1981-1994)

Ιδιαίτερα, η μικρή οικονομική ανάπτυξη που εμφανίζει η χώρα μας μετά τη δεύτερη πετρελαϊκή κρίση (ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ κατά 1,22% την περίοδο 1979-1985) προφανώς συνέβαλε στην υποχώρηση της ζήτησης εργασίας. Ιδιαίτερα ο δευτερογενής τομέας (μεταποίηση και κατασκευές) είχε πολύ μικρή ή αρνητική συμβολή στην ανάπτυξη αυτή. Διαχρονικά, κατά την περίοδο 1981-1984, τόσο ο απόλυτος αριθμός των ανέργων όσο και η αναλογία τους στο εργατικό δυναμικό αυξήθηκε. Παράλληλα το μέσο ποσοστό ανεργίας, αυξήθηκε από 4,9% στην περίοδο 1964-1970 σε 7,1% στην περίοδο 1981-1990.

1.3 ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ²

Το μέγεθος της ανεργίας μπορεί να μετρηθεί ως απόλυτο μέγεθος, για παράδειγμα, χιλιάδες άνεργοι. Η σημασία όμως του αριθμού αυτού εξαρτάται από το μέγεθος του εργατικού δυναμικού. Γι' αυτό η ανεργία μετράται ως ποσοστό επί τοις εκατό (%) του εργατικού δυναμικού, για παράδειγμα, 8%.

Συγκεκριμένα : Ποσοστό ανεργίας = (Αριθμός ανέργων / Εργατικό δυναμικό) * 100

Το ποσοστό της ανεργίας μπορεί να διαφέρει από περίοδο σε περίοδο, καθώς μεταβάλλεται το απόλυτο μέγεθος της ανεργίας ή του εργατικού δυναμικού ή και των δυο (αλλά με διαφορετικό ρυθμό).

1.4 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η Θεωρητική ανάλυση της ανεργίας αλλά και η εμπειρική έρευνα βοήθησαν στο να μπορούμε πλέον να διακρίνουμε τέσσερις ομάδες κριτηρίων ταξινόμησης της, ανάλογα με:

- Τα αίτια που την προκαλούν
- Τις πολιτικές που την αντιμετωπίζουν
- Το χρόνο που διαρκεί και
- Την ομάδα στην οποία ανήκει ο άνεργος.

Η χρησιμοποίηση των εναλλακτικών κριτηρίων που χρησιμοποιούνται για την ταξινόμηση και την περιγραφή της ανεργίας δεν πρέπει να μας εμποδίζει να διακρίνουμε τα κοινά στοιχεία που ενυπάρχουν σε κάθε ταξινομητικό σύστημα.

Ουσιαστικά, το μέλημα αυτής της ταξινομικής προσπάθειας έγκειται στην εξακρίβωση της βαρύτητας της ανεργίας στην κοινωνική και οικονομική ζωή και κατά συνέπεια, στον καθορισμό των αιτιών που την προκαλούν. Επομένως μπορούμε να ισχυριστούμε ότι βασικό και κυρίαρχο κριτήριο είναι αυτό βάσει του οποίου η ανεργία ταξινομείται ανάλογα με τα αίτια που την προκαλούν.

²Σκουτέλης Γιώργος (1996) « Η Ανεργία: Αίτια και Λύσεις», Εκδόσεις International Forum, Αθήνα,(σελ.41).

1.4.1 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΠΟΥ ΤΗΝ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ

Η ανεργία οφείλεται σε πολλά αίτια. Η κατανόηση των αιτιών που προκαλούν την ανεργία δεν έχει μόνον αναλυτικό ενδιαφέρον αλλά και άμεσα πολιτικό. Ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τους παράγοντες που προκαλούν την ανεργία καθορίζει τα μέτρα πολιτικής που επιβάλλεται να ληφθούν για την καταπολέμηση της ανεργίας. Ταυτοχρόνως, η ανεργία ταξινομείται σε είδη ή μορφές ανεργίας αναλόγως των αιτιών που την προκαλούν. Οι οικονομολόγοι αποδίδουν την εμφάνιση της ανεργίας σε μια πληθώρα παραγόντων.

Μια ουσιώδης διάκριση μεταξύ των ειδών της ανεργίας είναι εκείνη ανάμεσα στην ηθελημένη ή εκούσια ανεργία και στην αθέλητη ή ακούσια ανεργία. Η διάκριση αυτή βασίζεται στην άποψη, ότι ένας αριθμός ανέργων παραμένει στην κατάσταση της ανεργίας και καταγράφεται στις στατιστικές των ανέργων. Παρά την έλλειψη επιθυμίας να βρει εργασία κατά την συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Κατά συνέπεια, η εγγεγραμμένη ανεργία υπερεκτιμά το μέγεθος της πραγματικής ανεργίας κατά τον αριθμό των ανέργων, που προτιμούν να παραμείνουν επί του παρόντος άνεργοι για διάφορους λόγους, παρά να εργαστούν.

1.4.1.1 ΑΚΟΥΣΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑ

Είναι η ανεργία που αντανακλά αδυναμία εξεύρεσης εργασίας, ακόμη και μετά από συστηματικό ψάξιμο εβδομάδων ή μηνών, μετά από αποδοχή μείωσης του ημερομισθίου ή του μισθού, μετά από αποδοχή μετακίνησης σε νέα περιοχή.

Επομένως, σύμφωνα με τον ορισμό της ηθελημένης ανεργίας « Ένας άνεργος είναι εκούσια άνεργος, όταν ενώ του έχει προσφερθεί μια εργασία που μπορεί να αναλάβει, συνεχίζει να ψάχνει για μια καλύτερη δουλειά με υψηλότερο μισθό, χωρίς να αποδεχτεί την προσφορά που του έγινε ». Από την άλλη πλευρά, η ακούσια ανεργία οφείλεται στην αδυναμία να βρεθεί εργασία παρά την επιθυμία του ανέργου. Δηλαδή σύμφωνα με τον ορισμό που χρησιμοποιεί ο Rees «ένας ακούσια άνεργος, όταν θα ήταν πρόθυμος να εργασθεί σε μια εργασία για την οποία έχει τα κατάλληλα προσόντα και με τον τρέχοντα μισθό ή και με χαμηλότερο μισθό, αλλά δεν μπορεί να βρει μια τέτοια δουλειά».

Οι οικονομολόγοι θεωρούσαν, μετά τη δημοσίευση της Γενικής Θεωρίας του Keynes και μέχρι τη δεκαετία του '70, την ακούσια ανεργία που οφειλόταν στην ελλιπή ζήτηση για προϊόντα ως την σημαντικότερη μορφή ανεργίας. Αν και οι θεωρήσεις φαίνονται αντιθετικές, η κλασική και η κεϋνσιανή αντίληψη της ανεργίας δεν αμφισβητούν η μεν πρώτη, τη δυνατότητα εμφάνισης ανεργίας λόγω ελλιπούς ζήτησης για προϊόντα και η δεύτερη την ύπαρξη ηθελημένης ανεργίας. Το πεδίο της διαμάχης αφορά τα σχετικά μεγέθη και τη διάρκεια της ανεργίας, δηλαδή πόσο τμήμα από τη συνολική ανεργία οφείλεται στην ελλιπή ζήτηση για προϊόντα και πόσο σύντομα το οικονομικό σύστημα θα μπορέσει να την απορροφήσει.

1.4.1.2 ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ

Πρόκειται για την ανεργία που προκύπτει όταν οι εργαζόμενοι εγκαταλείπουν εθελοντικά μια εργασία για να ψάξουν να βρουν μια καλύτερη. Αυτό το είδος της ανεργίας είναι πραγματικά πηγή ωφέλειας για την οικονομία, γιατί είναι ένας από τους τρόπους αύξησης της παραγωγικότητας, καθώς οι εργαζόμενοι μετακινούνται από φθίνοντες κλάδους σε αναπτυσσόμενους. Βεβαίως, μπορούμε να αυξήσουμε την αποδοτικότητα ακόμη και αυτής της παραγωγικότητας προωθώντας τη ροή της εργασίας, μειώνοντας την περίοδο της ανεργίας τριβής όσο είναι δυνατό.

1.5 ΕΙΔΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ³

1.5.1 ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΡΙΒΗΣ

Ανεργία τριβής είναι εκείνη η οποία οφείλεται στην αδυναμία της αγοράς εργασίας να απορροφήσει άμεσα ανέργους, παρότι υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας, για τις οποίες οι άνεργοι έχουν τα απαραίτητα προσόντα και επαγγελματική εξειδίκευση. Η ανεργία τριβής οφείλεται στο χρονικό διάστημα που μεσολαβεί, καθώς ένας εργαζόμενος μετακινείται από μια δουλειά σε μια άλλη. Επομένως, σε κάθε χρονική στιγμή θα υπάρχει ένας αριθμός ανέργων των οποίων η ανεύρεση της επόμενης δε γίνεται αστραπιαία. Επίσης μπορεί να οφείλεται στη γεωγραφική απόσταση μεταξύ της περιοχής όπου υπάρχει ανεργία και αυτής όπου υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας. Συνεπώς, η εμφάνιση της ανεργίας τριβής είναι αποτέλεσμα των ατελειών στην προσαρμογή της αγοράς εργασίας και ειδικότερα, της έλλειψης αυτόματης κινητικότητας της εργασίας. Γενικότερα οφείλεται στην έλλειψη ενός αποτελεσματικού συστήματος πληροφοριών, για ύπαρξη ανέργων και επιχειρήσεων με κενές θέσεις εργασίας.

Όπως εύστοχα παρατηρεί ο James Hughes «οι άνεργοι που αντιμετωπίζουν ανεργία τριβής είναι οι άνεργοι για τους οποίους υπάρχουν αντίστοιχες θέσεις εργασίας». Οι διαθέσιμες αυτές θέσεις εργασίας είναι ευλόγως κατάλληλες για τα προσόντα και τις εργασιακές δεξιότητες των ανέργων, είναι σχετικά κοντά στον τόπο κατοικίας τους και αμείβονται με τον καθιερωμένο μισθό. Κατά συνέπεια «η ανεργία μπορεί να υπάρχει μόνο ταυτόχρονα με διαθέσιμες κενές θέσεις εργασίας» γεγονός που σημαίνει ότι η διάρκεια της ανεργίας τριβής είναι μικρή, άρα η ανεργία τριβής είναι βραχυχρόνια ανεργία.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο αριθμός των ανέργων που αντιμετωπίζουν ανεργία τριβής ακολουθεί τις κυκλικές διακυμάνσεις της οικονομίας, καθώς αυξάνεται στις περιόδους άνθισης της οικονομίας και συρρικνώνεται στις περιόδους ύφεσης. Επίσης ο χρόνος που διαρκεί η αναζήτηση της νέας εργασίας εξαρτάται από τις κυκλικές διακυμάνσεις καθώς μειώνεται στην περίοδο άνθισης όταν οι θέσεις απασχόλησης που είναι διαθέσιμες αυξάνονται.

³ Δεδουσόπουλος, Α. (2001): «Το φαινόμενο της Μακροχρόνιας Ανεργίας στην Ελλάδα», ΟΑΕΔ, Αθήνα.
Δεδουσόπουλος, Α. (2000): «Η Κρίση στην Αγορά Εργασίας – Θεωρίες της Ανεργίας», Εκδόσεις Τυπωθήτω.
Γλυτσός, Ν. (2002): «Τάσεις και Προοπτικές Εξέλιξης του Εργατικού Δυναμικού στην Ελλάδα», ΕΚΚΕ

Αντίθετα, αυξάνεται στην περίοδο της ύφεσης όταν οι διαθέσιμες θέσεις εργασίας σπανίζουν και ο εντοπισμός τους από τους ανέργους γίνεται δυσκολότερος. Επομένως, ο αριθμός των ανέργων με ανεργία τριβής και ο μέσος χρόνος διάρκειας της ανεργίας τριβής, ακολουθούν αντίθετες κατευθύνσεις κατά την περίοδο του οικονομικού κύκλου. Η αντιθετική αυτή συμπεριφορά όμως κατά τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου, θεωρείται συχνά ότι αλληλοεξουδετερώνονται αφήνοντας το επίπεδο ανεργίας τριβής σταθερό. Πέραν όμως από τις περιοδικές κυκλικές διακυμάνσεις της οικονομικής δραστηριότητας η ανεργία τριβής εξαρτάται και από δομικούς παράγοντες όπως :

- Η διάχυση των πληροφοριών για τις διαθέσιμες κενές θέσεις εργασίας.
- Το κόστος απόκτησης τέτοιων πληροφοριών και
- Η διαθεσιμότητα των επιδομάτων ανεργίας και συμπληρωματικής οικονομικής βοήθειας προς τους ανέργους.

1.5.2 ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ

Η διαρθρωτική ανεργία οφείλεται στην αναντιστοιχία μεταξύ των εργασιακών δεξιοτήτων και των προσόντων που διαθέτουν οι άνεργοι και των απαιτήσεων των εργοδοτών για δεξιότητες και προσόντα προκειμένου να συμπληρώσουν κενές θέσεις εργασίας. Συνεπώς, η διαρθρωτική ανεργία προϋποθέτει την ύπαρξη κενών θέσεων εργασίας, όπως και η ανεργία τριβής, όμως υπάρχει ταυτόχρονα αδυναμία από την πλευρά των ανέργων να καταλάβουν τις διαθέσιμες κενές θέσεις εξαιτίας της αναντιστοιχίας προσόντων – απαιτήσεων. Επιπροσθέτως, η διαρθρωτική ανεργία οφείλεται σε διαρθρωτικές μεταβολές που λαμβάνουν χώρα στο οικονομικό σύστημα. Τέτοιες μεταβολές μπορεί να είναι τεχνολογικές, οργανωτικές ή αλλαγές του καταναλωτικού προτύπου, μεταβολές που ακολουθούν οι επιχειρήσεις ή μεταβολές στη γεωγραφική κατανομή των επιχειρήσεων και της παραγωγής.

Οι μεταβολές αυτές προέρχονται από την πλευρά της ζήτησης για εργασία και με βάση αυτές καλούνται να προσαρμόσουν οι άνεργοι τις εργασιακές δεξιότητες και τα προσόντα τους.

Συνήθως η διαρθρωτική ανεργία εκφράζεται με τη συγκέντρωση της ανεργίας σε συγκεκριμένες ομάδες του εργατικού δυναμικού π.χ., στους εργαζόμενους ενός κλάδου ή μιας ειδικότητας ή στους εργαζόμενους μιας γεωγραφικής περιοχής που συγκεντρώνει υψηλό ποσοστό απασχόλησης σε κλάδους που φθίνουν ή που αλλάζουν τόπο εγκατάστασης.

Στη μεταπολεμική οικονομική σκέψη η διαρθρωτική ανεργία αποτελούσε μια ακραία μορφή της ανεργίας τριβής. Η ανεργία αυτή οφειλόταν στην έλλειψη κινητικότητας της εργασίας διότι οι εργαζόμενοι έπρεπε να αποκτήσουν νέες εργασιακές δεξιότητες και προσόντα, καλύτερη εκπαίδευση, εργασιακή εμπειρία αλλά και να μετακινηθούν γεωγραφικά, καλύπτοντας έτσι μεγάλες αποστάσεις κατοικίας και χώρου εργασίας. Οι αναγκαίες αυτές προσαρμογές ήταν περισσότερο οδυνηρές και απαιτούσαν σαφώς μεγαλύτερο χρόνο από την αναζήτηση μιας κατάλληλης θέσης που ήταν διαθέσιμη, στην περίπτωση της ανεργίας τριβής αλλά ουσιαστικά αυτή ήταν το μόνο στοιχείο που διαφοροποιούσε την ανεργία τριβής από τη διαρθρωτική ανεργία.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι πολλοί μελετητές ήρθαν σε αντιπαράθεση όσον αφορά την έννοια της ανεργίας ως προς τα αίτια που τη στοιχειοθετούν. Στη

συνέχεια παρατίθεται η άποψη του Standing ο οποίος σύμφωνα με μαρτυρίες υπήρξε και ο ίδιος επιφυλακτικός. Εν συντομία αποδίδει τη διαρθρωτική ανεργία στους εξής παράγοντες :

- Στη μεταβολή της κλαδικής διάρθρωσης της απασχόλησης, η οποία μεταβάλλεται όταν αλλάζει η ζήτηση για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να προκληθεί ανεργία και ταυτόχρονα έλλειψη ζήτησης για τις ειδικότητες των ανέργων.
- Στη σταδιακή αύξηση των απαιτήσεων της παραγωγής για εργασιακές δεξιότητες, τάση η οποία εκφράζεται με τη μείωση της συμμετοχής ανειδίκευτων εργατών στην παραγωγική διαδικασία και στη δομή της απασχόλησης με την αύξηση της συμμετοχής των ειδικευμένων.
- Στις γεωγραφικές αναντιστοιχίες μεταξύ κενών θέσεων και ανέργων.
- Στους πληθυσμιακούς – δημογραφικούς παράγοντες που οδηγούν στην αλλαγή της σύνθεσης του εργατικού δυναμικού με την αυξημένη συμμετοχή ομάδων με μικρές ή υποδεέστερες εργασιακές δεξιότητες.
- Σε θεσμικές ακαμψίες που εκδηλώνονται μέσα από την ακαμψία του κόστους της εργασίας για τις επιχειρήσεις. Στους παράγοντες αυτούς περιλαμβάνονται οι περιορισμοί απολύσεων, το κόστος προσλήψεων, τα επιδόματα ανεργίας, τα βοηθήματα και η θεσμοθέτηση του ελάχιστου μισθού κ.τ.λ.
- Στην αύξηση του τμήματος των ανέργων που δεν μπορούν ή δε θέλουν να εργαστούν και
- Στη διαδικασία αναδιάρθρωσης του κεφαλαίου.

1.5.2.1 ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η διαρθρωτική ανεργία εκφράζει ειδικά προβλήματα, που συχνά είναι δύσκολο να λυθούν, προβλήματα που αναφέρονται στην αντιστοιχία δεξιοτήτων και απαιτήσεων. Από μονή της η συνολική ζήτηση δεν θεραπεύει μια διαρθρωτική στρέβλωση.

Η θεραπεία της διαρθρωτικής ανεργίας είναι πιο δύσκολη από τη θεραπεία της ανεργίας που προέρχεται από τη γενική έλλειψη ζήτησης. Από τους « διαρθρωτικά» άνεργους απαιτούνται νέες δεξιότητες (όπως πχ ακρίβεια), πράγμα που μεταδίδεται ακριβιά. Το υψηλό κόστος της επανεκπαίδευσης ή της μετάδοσης επιθυμητών εργασιακών χαρακτηριστικών είναι ένας λόγος για τον οποίο η διαρθρωτική ανεργία είναι ένα δύσκολο πρόβλημα. Αν δεν γνωρίζουμε πολύ καθαρά τη μορφή της μελλοντικής ζήτησης, υπάρχει ο κίνδυνος ένα πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης να προετοιμάσει εργάτες για δουλειές που μπορεί να μην υπάρχουν πια όταν οι εργάτες θα είναι έτοιμοι για αυτές. Και αν το επίπεδο της μελλοντικής ζήτησης είναι υψηλό, ακόμη και ένα μακρόπνοο πρόγραμμα δεν θα λύσει αποτελεσματικά το πρόβλημα της ανεργίας

1.5.3 ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ

Πολλές επιχειρήσεις, όπως, για παράδειγμα, οι αγροτικές και οι τουριστικές, παρουσιάζουν συστηματικές μεταβολές στην παραγωγική τους δραστηριότητα κατά τη διάρκεια του έτους. Χαρακτηριστικό της εποχιακής ανεργίας είναι ότι επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο και είναι προσωρινή και μικρής σχετικά διάρκειας. Οι μεταβολές της παράγωγης συνδέονται από αντίστοιχες μεταβολές της απασχόλησης εργατικού δυναμικού και, συνεπώς, από μεταβολές της ανεργίας. Η εποχική διακύμανση της οικονομικής δραστηριότητας και κατά συνέπεια, της απασχόλησης και της ανεργίας είναι χαρακτηριστικό κλάδων που επηρεάζονται από την εναλλαγή των εποχών και των καιρικών φαινομένων και επαγγελμάτων προσδεμένων με αυτούς τους κλάδους. Χαρακτηριστικά επαγγέλματα που εμφανίζουν εποχική ανεργία είναι τα τουριστικά επαγγέλματα, οι οικοδόμοι, οι εργάτες γης και, στην Ελλάδα κατά την τελευταία δεκαετία, οι αναπληρωτές καθηγητές της μέσης εκπαίδευσης και οι δάσκαλοι.

1.5.4 ΚΕΥΝΣΙΑΝΗ - ΚΥΚΛΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ

Η κεϋνσιανή ανεργία ακολουθεί τις μεταπτώσεις της οικονομικής δραστηριότητας. Προέρχεται από την πτώση της οικονομικής δραστηριότητας στις φάσεις της ύφεσης του οικονομικού κύκλου. Είναι μικρή σε περιόδους αυξημένης δραστηριότητας, ενώ αυξάνει όσο η οικονομική δραστηριότητα επιβραδύνεται. Το επίπεδο του εσωτερικού προϊόντος καθορίζει πρακτικά τις ανάγκες σε εργατικά χέρια σε μια δεδομένη στιγμή. Κάθε επιβράδυνση της παραγωγής ελαττώνει τις ανάγκες της οικονομίας για εργασία, για το δεδομένο ύψος μισθών οι επιχειρήσεις ζητούν λιγότερη εργασία. Η ελάττωση της ζήτησης εργασίας ακολουθείται από ελάττωση της διάρκειας εργασίας, από απολύσεις, από μη ανανέωση συμβολαίων εργασίας και συνεπώς από αύξηση της ανεργίας.

Η κεϋνσιανή προσέγγιση πιστεύει ότι η λύση του προβλήματος βρίσκεται στο επίπεδο της συνολικής ζήτησης και αμφισβητεί τη θεώρηση ότι η υπεύθυνη για την ανεργία είναι η ανελαστικότητα των μισθών και ότι η πτώση τους αρκεί για την απορρόφηση της ανεργίας.

Πάντως σύμφωνα με την εμπειρία 1% αύξηση του ΑΕΠ είναι πιθανό να οδηγήσει σε μικρότερη μείωση της ανεργίας επειδή μέρος αυτής της αύξησης πραγματοποιείται μέσω υπερωριών των υφιστάμενων εργαζομένων. Επιπλέον καθώς η ανεργία μειώνεται, άτομα μη εγγεγραμμένα ως άνεργοι, αρχίζουν να ψάχνουν για απασχόληση αυξάνοντας έτσι το ποσοστό ανεργίας. Επειδή αυτό το είδος της ανεργίας ακολουθεί τους οικονομικούς κύκλους έχει αντίστροφη σχέση με τον πληθωρισμό, δηλαδή όταν είναι αυξημένη ο πληθωρισμός είναι χαμηλός και αντιθέτως. Η σχέση αυτή εξηγείται πιο αναλυτικά μέσω της καμπύλης PHILLIPS όπως θα εξετάσουμε αναλυτικά παρακάτω.

1.5.5 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ

Η αναζήτηση των αιτιών ανόδου της ανεργίας, έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνητών, αλλά παρόλα αυτά κάποια κοινά αποδεκτή παραδοχή δεν υπάρχει. Πολλοί υποστηρίζουν πως η άνοδος της οφείλεται στην ανοδική τάση του φυσικού ποσοστού της ανεργίας. Δηλαδή, του ποσοστού εκείνου πέρα από το οποίο κάθε προσπάθεια για μείωση της ανεργίας δύναται να οδηγήσει σε αύξηση του πληθωρισμού. Ο Paul Krugman (1994) υποστηρίζει πως σημαντικό ρόλο παίζει η τεχνολογία η οποία έχει αναβαθμίσει τη ζήτηση για εργαζομένους με υψηλές δεξιότητες (skill based technological change), ενώ ταυτόχρονα έχει μειώσει τη ζήτηση για άτομα με χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων.

Ως ορισμός, η τεχνολογική ανεργία είναι αυτή κατά τη διάρκεια της οποίας, ο εργαζόμενος αντικαθίσταται από μια μηχανή μέσα στο χώρο της εργασίας. Ένα βασικό χαρακτηριστικό της, είναι ότι δεν υπάρχει σε μία καθαρή μορφή, αλλά συνοδεύει πάντοτε μια άλλη μορφή ανεργίας (κυκλική, διαρθρωτική και ανεργία που οφείλεται στους μικρούς ρυθμούς μεγέθυνσης). Αυτός σημαίνει ότι ταξινομείται ως μια ειδική υποπερίπτωση των παραπάνω μορφών ανεργίας.

Παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται η τεχνολογική ανεργία είναι ο ρυθμός με τον οποίο εκδηλώνεται καθώς και το εύρος που έχει.

Μια από τις πιο ανησυχητικές τεχνολογικές τάσεις των τελευταίων ετών είναι η ανάπτυξη της «ρομποτικής», ο φανταχτερός όρος για μηχανές που εκτοπίζουν ανθρώπινες ικανότητες για «αναγνώριση» αντικειμένων, χειριζόμενες και προσανατολίζοντας τα εργαλεία τους με πολύπλοκο τρόπο και υπακούοντας σε πολλές και συχνά σύνθετες σειρές ενσωματωμένων εντολών.

Το κρίσιμο αποτέλεσμα της τεχνολογίας στην απασχόληση πραγματοποιείται μέσω της επίπτωσής της στην επενδυτική δαπάνη. Επομένως δεν μπορούμε να προβλέψουμε τι θα συμβεί αν η ρομποτοποίηση φτάσει σε μεγαλύτερη κλίμακα, εκτός αν μπορούμε να προειπούμε αν οι νέες τεχνολογίες θα δημιουργήσουν νέα είδη προϊόντων ή πολύ φτηνότερα προϊόντα που θα προκαλέσουν μεγάλες επενδυτικές δαπάνες. Είναι πολύ πιθανό ότι τα ρομπότ θα δημιουργήσουν νέες «ανάγκες» ή νέες δυνατότητες για δαπάνες, που εύκολα θα προσφέρουν ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης. Μακροχρόνια, η ρομποτοποίηση και ο αυτοματισμός του γραφείου είναι τα στοιχεία εκείνα που οδηγούν σε υψηλότερα επίπεδα παραγωγικότητας και υψηλότερα βιοτικά επίπεδα.

1.6 Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΑΠΟ ΑΠΟΨΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ

Ιδιαίτερα υψηλό παρουσιάζεται το ποσοστό ανεργίας των πτυχιούχων ανωτάτων σχολών, καθώς και αυτών που φοίτησαν ή φοιτούν σε ανώτατη σχολή .

Η ανεργία στους νέους παρουσιάζεται κυρίως μετά το 1980. Δηλαδή, νέοι επιστήμονες μένουν άνεργοι για μεγάλο χρονικό διάστημα ή εργάζονται σε εργασίες άσχετες με την ειδικότητά τους. Φαινόμενο που δεν είναι άσχετο με το μέγιστο του χάσματος ανάμεσα στην προσφερόμενη απασχόληση και τη δοσμένη επαγγελματική κατάρτιση, άποροι της ελαττωματικής και μη ισόρροπης οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας.

1.7 ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΚΕΝΟΥ

Η ανεργία αναπτυξιακού κενού, αφορά την ποσοτική ανισορροπία μεταξύ των θέσεων εργασίας και της προσφοράς εργασίας στον μακροχρόνιο ορίζοντα. Μακροπρόθεσμα, επιτρέπεται να μεταβάλλονται όλες οι μεταβλητές και συνεπώς και το εργατικό δυναμικό. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να ενσωματωθεί στην ανάλυση και ο ρυθμός μεγέθυνσης του πληθυσμού, κάτι που μέχρι τώρα θεωρείται δεδομένος και σταθερός.

Η πληθυσμιακή ανάπτυξη είναι ένας από τους παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη στη μελέτη της οικονομικής ανάπτυξης των κρατών. Για την ιστορική εξέλιξη της εργασίας, η πληθυσμιακή ανάπτυξη υπήρξε ένας από τους παράγοντες που οικονομολόγοι και ιστορικοί κρίνουν, ότι επηρέασαν σημαντικά την άνθηση του εμπορίου και την κεφαλαιουχική συσσώρευση στην Ευρώπη μετά τον 14^ο αιώνα. Αλλά και μετά την εδραίωση του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, η πληθυσμιακή αύξηση συνεχίστηκε με ολοένα επιταχυνόμενο ρυθμό.

1.8 ΧΡΟΝΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑ

Είναι η μορφή εκείνη της ανεργίας, που παρατηρείται ακόμα και εκτός των περιόδων ύφεσης. Όταν σε μια χώρα ο ρυθμός της οικονομικής δραστηριότητας έχει καθηλωθεί σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο ισορροπίας, που χαρακτηρίζεται από ισότητα αποταμίευσης και επένδυσης και όταν αυτό το επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας δεν είναι ικανό να εξασφαλίσει την πλήρη απασχόληση του εργατικού δυναμικού.

Την δυνατότητα χρόνιας ανεργίας στις πιο ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες είχαν επισημάνει διάφοροι οικονομολόγοι. Από τις μελέτες τους, προέκυψε η ανάγκη να μην τίθενται ως μόνον καθήκον της κρατικής οικονομικής πολιτικής η σταθεροποίηση της οικονομικής δραστηριότητας, αλλά να φροντίζεται ώστε η δραστηριότητα αυτή να σταθεροποιείται σε επίπεδο ικανό να εξασφαλίζει την πλήρη απασχόληση.

ΣΤΟΙΧΕΙΑΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ

Αυτή η μορφή ανεργίας, αφορά τους εργαζόμενους εκείνους που στιγμιαία βρίσκονται χωρίς εργασία, καθώς αλλάζουν ενδεχομένως επιχείρηση, τομέα επαγγέλματος ή ακόμα και γεωγραφική περιοχή χάρη στην οικονομική εξέλιξη. Η στοιχειακή ανεργία θεωρείται αναπόφευκτη και υπολογίζεται περίπου στο 3% ως ελάχιστο ποσοστό.

ΛΑΝΘΑΝΟΥΣΑ ΑΝΕΡΓΙΑ

Η λανθάνουσα μορφή ανεργίας διακρίνεται σε δυο είδη: την υποαπασχόληση, δηλαδή την μικρότερη από ένα ποσοστό ωρών ανά εβδομάδα (στην Ελλάδα είναι 40 ώρες ανά εβδομάδα) και την ετεροαπασχόληση, κατά την οποία το άτομο που έχει ειδικευτεί σε κάποιο τομέα εργασίας αναγκάζεται λόγω έλλειψης ζήτησης εργασίας στον συγκεκριμένο τομέα, να απασχοληθεί σε κάποιον άλλο, που δεν ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα και στις γνώσεις του.

1.9 Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Η ανεργία των νέων ηλικίας κάτω των 30 ετών έλαβε τεράστιες διαστάσεις τα τελευταία χρόνια. Ιδιαίτερα οξύ είναι το πρόβλημα της ανεργίας των αποφοίτων της μέσης, ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης.

Ανεξάρτητα από την τεχνολογική επανάσταση, την εμφάνιση νέων επαγγελμάτων, την υπολειτουργία του επαγγελματικού προσανατολισμού κ.α., μεγάλο μέρος της ευθύνης για τις τεράστιες διαστάσεις που πήρε το πρόβλημα της ανεργίας των νέων, έχουν και οι ίδιοι οι νέοι, που δεν αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά το πρόβλημα της ανεργίας. Η επιλογή των επαγγελμάτων εξακολουθεί να μην συμβαδίζει με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, ενώ η επαγγελματική τους εκπαίδευση στερείται σημαντικών προσόντων για τις υπάρχουσες κενές θέσεις. Οι υψηλές προσδοκίες που έχουν οι νέοι, τόσο για το ύψος των αποδοχών όσο και για το είδος της εργασίας που είναι διατεθειμένοι να κάνουν αποτελεί ένας βασικό παράγοντα που συμβάλει στη ανεργία.

Στην Ελλάδα, οι χειρονακτικές εργασίες εκτελούνται από τους μετανάστες ή πρόσφυγες διότι θεωρούνται υποτιμητικές- κυρίως από τους νέους- επειδή δεν προσφέρουν το κύρος και το γόητρο των άλλων επαγγελμάτων. Αισθητή είναι επίσης η έλλειψη υποδομής από το κράτος, έτσι ώστε να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη αλλά και για την καταστολή του προβλήματος της ανεργίας.

Στην πολυπλοκότητα των αιτιών της ανεργίας των νέων, σημαντική θέση κατέχει και η καταθλιπτική στάση της εποχής μας απέναντι στο φαινόμενο της ανεργίας. Με τον όρο κατάθλιψη εννοούμε την παθητική στάση που εμφανίζουν οι νέοι, η οποία χαρακτηρίζεται από την έλλειψη διάθεσης η από τη έλλειψη ανάγκης για εργασία.

Πολλοί νέοι εξαιτίας της οικογενειακής στήριξης (οικονομικής και ψυχολογικής) που έχουν, αλλά και εξαιτίας του ρυθμού ζωής που επιβάλλει η κοινωνία μας (υπερκαταναλωτισμός –αλλοτρίωση αναγκών), τους κάνει να μην επιθυμούν πραγματικά να εργαστούν. Η εργασία δεν έχει πλέον την ίδια αξία που είχε για τους προγόνους μας. Δηλαδή για μια μερίδα νέων, η εργασία αποτελεί κυρίως το μέσο για την εξασφάλιση υλικών απολαβών, ενώ θα έπρεπε να αποτελεί και το μέσο για την απόκτηση πνευματικών αγαθών.

1.10 ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ⁴

Η ευρύτερη διαχρονική εικόνα της απασχόλησης των γυναικών στην Ελλάδα οδηγεί σε τρεις διαπιστώσεις που, με τη σειρά τους, αναδεικνύουν ένα κεντρικό ερώτημα:

Πρώτη διαπίστωση: Η μακροχρόνια τάση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας είναι ανοδική, αλλά ο ρυθμός ανόδου της μεταβάλλεται μεταξύ των διαφόρων περιόδων. Το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας αυξήθηκε σημαντικά από 39,2% το 1983 σε 55,1% το 2008, δηλ. σημείωσε βελτίωση κατά 16 εκατοστιαίες μονάδες (ή 40%) στο διάστημα μίας γενεάς. Έχει ενδιαφέρον να υπογραμμιστεί ότι σχεδόν όλη η πρόοδος σημειώθηκε στα 12 χρόνια μεταξύ 1993

και 2004, δηλαδή η ταχύτερη άνοδος συντελέστηκε ανάμεσα σε δύο “πλατύσκαλα” (της δεκαετίας του 1980 και της περιόδου 2004-08). Πριν από το 1993 και μετά το 2004 φαίνεται να υπάρχει στασιμότητα ως προς το ρυθμό μεταβολής της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας. Ειδικότερα, στη δεκαετία του 1980 καταγράφεται δειλή πρόοδος (που σχεδόν αντιστρέφεται μετά το 1988/9), ενώ και μετά το 2004 η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας δείχνει πάλι να φθάνει σε σημείο κορεσμού.

Δεύτερη διαπίστωση: Κάθε επόμενη γενεά συμμετέχει στην αγορά εργασίας περισσότερο από την προηγούμενη, σε κάθε στάδιο της σταδιοδρομίας της.

Τρίτη διαπίστωση: Η αύξηση του αριθμού των εργαζόμενων γυναικών προήλθε κυρίως από την άνοδο του αριθμού των απασχολούμενων γυναικών στο Δημόσιο. Ο αριθμός των γυναικών που κατέχουν θέση μισθωτής απασχόλησης αυξήθηκε μεταξύ 1985 και 2006 κατά 493 χιλιάδες. Δεδομένου ότι η άνοδος αυτή ήταν πολύ υψηλότερη από εκείνη που σημειώθηκε για τους άνδρες (370 χιλ.), το ποσοστό των γυναικών στο σύνολο των μισθωτών αυξήθηκε από 37% το 1985 σε 39% το 2006. Όμως η αύξηση αυτή ήταν πολύ ισχυρότερη στο δημόσιο τομέα, όπου ο σωρευτικός ρυθμός αύξησης των γυναικών στην εικοσαετία ήταν 72% έναντι 31% στον ιδιωτικό τομέα. Με δεδομένο ότι την περίοδο 1985-96 εισήλθαν στη χώρα περίπου 1 εκατ. μετανάστες, οι οποίοι δεν απασχολούνται στο Δημόσιο, η κυριαρχία του Δημοσίου στην αύξηση της απασχόλησης των γυναικών φαίνεται ακόμη πιο εντυπωσιακή.

Οι τρεις αυτές παρατηρήσεις αποτελούν τα αδρά δεδομένα μιας σύνθετης εικόνας: το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην ελληνική αγορά εργασίας, ξεκινώντας το 1980 από ένα χαμηλό επίπεδο και επιδεικνύοντας άλλοτε γρήγορες και άλλοτε πιο αργές μεταβολές, έχει αυξηθεί σημαντικά στο τέλος της εικοσιπενταετίας. Ωστόσο, το ποσοστό αυτό παραμένει σχετικά χαμηλό σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: η Ελλάδα συνεχίζει να κατατάσσεται στην κατηγορία των χωρών της Μεσογειακής Ευρώπης και να διατηρεί σημαντικά αποθέματα αναξιοποίητου γυναικείου εργατικού δυναμικού.

⁴ «Η Ελληνική αγορά εργασίας, χαρακτηριστικά, εξελίξεις και προκλήσεις» Ομιλίες ημερίδα 22 Μαρτίου 2010, Τράπεζα της Ελλάδος, Ευρωσύστημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ⁵

Όταν η αγορά εργασίας βρίσκεται σε κατάσταση ισορροπίας, με την έννοια ότι η ζήτηση και η προσφορά είναι ίσες, θα υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που θα «τοποθετούνται», ως προς την καμπύλη προσφοράς, πάνω στο σημείο ισορροπίας. Οι άνθρωποι αυτοί θα δέχονταν μια κατάλληλη θέση απασχόλησης αν τους προσφερόταν, αλλά λογίζονται άνεργοι. Στο σημείο αυτό, το κεϋνσιανο υπόδειγμα φαίνεται να είναι ανώτερο από το κλασικό υπόδειγμα, επειδή προσφέρει επίσης μια ερμηνεία για το πώς οι μεταβολές στις συνθήκες της ζήτησης, επηρεάζουν το ύψος της ανεργίας. Αν και η ερμηνεία αυτή της συνολικής ανεργίας μπορεί να κρίνεται ικανοποιητική για μια οικονομία που λειτουργεί σε υψηλά επίπεδα απασχόλησης, ωστόσο, σε περιπτώσεις εκτεταμένης αθέλητης ανεργίας, η ερμηνεία αυτή δεν αρκεί. Η ύπαρξη επιχειρήσεων με συναρτήσεις παραγωγής σταθερών συντελεστών θα οδηγεί σε προσωρινές απολύσεις εργαζομένων όταν περιορίζεται η ζήτηση και μειώνεται ο βαθμός χρησιμοποίησης του κεφαλαίου. Η μετατόπιση, επομένως, της ζήτησης βραχυχρονίως, θα μεταβάλει τη συνολική ανεργία σε σχέση με το εκτιμώμενο εργατικό δυναμικό, επειδή η προσφορά εργασίας, είναι σε κάποια έκταση, συνάρτηση του χρηματικού και όχι του πραγματικού μισθού, πράγμα που οφείλεται εν μέρει στην ακαμψία των μισθών σε τοπικές αγορές εργασίας και εν μέρει στους σταθερούς συντελεστές της παραγωγικής διαδικασίας.

⁵ Akerlof and Krashinsky, «Μακροοικονομία, Μια Ολοκληρωμένη Προσέγγιση », Επιμέλεια Γιάννης Στουρνάρας, Αναπληρωματικός Καθηγητής Οικονομικού Τμήματος Πανεπιστημίου Αθηνών, Εκδόσεις "ΕΛΛΗΝ" κεφ.11
Γεώργιος Μ. Κορρές (1998), «Ελληνική Οικονομία», Οικονομική πολιτική και ανάλυση των βασικών μεγεθών, , Πανεπιστήμιο Κρήτης Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα
William H. Branson – James M. Litvack, (1995), « Μακροοικονομική Θεωρία », Εκδόσεις Gutenberg, Αθίνα, Μετάφραση Νικηφόρος Σαματάκης (σελ.219-220)

2.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΦΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ

Ας παρατηρήσουμε τι συμβαίνει ακριβώς όταν το ΑΕΠ πέφτει ή έχει χρονική υστέρηση. Ο ρυθμός της δραστηριότητας των επιχειρήσεων επιβραδύνεται. Υπάρχει λιγότερη ζήτηση για καταναλωτικά αγαθά και υπηρεσίες, λιγότερη ζήτηση για εγκαταστάσεις και εξοπλισμό και αλλά στοιχεία των επιχειρήσεων. Μερικές επιχειρήσεις απολύουν ανθρώπους, άλλες προσλαμβάνουν λιγότερους νέους εργάτες. Επειδή το εργατικό μας δυναμικό αυξάνεται σταθερά καθώς αυξάνεται ο πληθυσμός μας, ακόμη και μια μικρή μείωση στην επιθυμία να προσλάβουμε νέους εργάτες προκαλεί μεγάλη άνοδο της ανεργίας για ορισμένες ομάδες, όπως οι νέοι. Όταν η ύφεση βαθαίνει, όπως στην περίοδο 1979-1982, δεν είναι μόνο οι νέοι που δεν μπορούν να βρουν δουλειά αλλά και έμπειροι εργάτες βρίσκονται χωρίς δουλειά.

Οι πετρελαϊκές κρίσεις του 1972 και 1979 έδωσαν το έναυσμα για τον στάσιμο-πληθωρισμό (δηλαδή ταυτόχρονα υψηλό πληθωρισμό και ανεργία) της δεκαετίας του 1970. Το ποσοστό της ανεργίας στις ανεπτυγμένες χώρες έφτασε σε ύψη που θύμιζαν τη Μεγάλη Κρίση του Μεσοπολέμου στην περίοδο 1981-83.

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 παρατηρήθηκε μια σημαντική βελτίωση των δεικτών (παρόλο που η ανεργία δεν υποχώρησε αρκετά). Οι οικονομίες αναπτύχθηκαν και πάλι, ο πληθωρισμός υποχώρησε και τα Χρηματιστήρια έζησαν μεγάλες δόξες (καθώς οι τιμές των μετοχών σκαρφάλωναν όλο και ψηλότερα). Τον Οκτώβριο του 1987 οι μετοχές κατρακύλησαν περίπου όσο γρήγορα και βίαια είχαν κατρακυλήσει εκείνο τον μοιραίο Οκτώβριο του 1929. Αν και αυτή τη φορά ο αντίκτυπος στην πραγματική οικονομία (δηλαδή στην παραγωγή και την απασχόληση) δεν ήταν ούτε τόσο άμεσος ούτε τόσο δραματικός όσο το 1929, οι περισσότεροι οικονομολόγοι συμφωνούν ότι σήμανε την νέα μείωση της οικονομικής δραστηριότητας που παρατηρήθηκε την περίοδο 1989 με 1992 στην παγκόσμια οικονομία.

Αυτές οι μειώσεις του ρυθμού ανάπτυξης, οι οποίες συνοδεύονται με αύξηση της ανεργίας, ονομάζονται οικονομικές υφέσεις. Όταν η οικονομία συνέρχεται από την ύφεση και αρχίζει να αναπτύσσεται και πάλι (π.χ. το ΑΕΠ αυξάνεται με ρυθμό πάνω από 2% το χρόνο, με συνέπεια να αρχίζει να υποχωρεί η ανεργία η οποία αυξήθηκε στην περίοδο της ύφεσης) λέμε ότι ήρθε η ανάκαμψη. Όπως είδαμε και προηγουμένως, η διεθνής οικονομία περνάει από την ύφεση στην ανάκαμψη και κατόπιν και πάλι στην ύφεση. Αυτή η ακολουθία ονομάζεται οικονομικός κύκλος.

2.2 ΣΧΕΣΗ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑΣ⁶

Ο πληθωρισμός, μαζί με την ανεργία, αποτελούν δυο από τα σοβαρότερα οικονομικά προβλήματα πολλών σύγχρονων κοινωνιών. Τι είναι όμως πληθωρισμός; Πολλοί νομίζουν ότι πληθωρισμός σημαίνει απλά υψηλές τιμές. Η άποψη αυτή δεν είναι σωστή. Το ότι σήμερα σε μια οικονομία οι τιμές μπορεί να είναι διπλάσιες από ότι ήταν πριν πέντε χρόνια, δε σημαίνει ότι οπωσδήποτε υπάρχει σήμερα πληθωρισμός. Για να μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει πληθωρισμός, πρέπει να παρατηρείται συνεχής αύξηση των τιμών. Ο πληθωρισμός είναι δυναμικό φαινόμενο και αποτελεί μία διαδικασία. Μετριέται δε ως ποσοστό αύξησης του γενικού επιπέδου των τιμών κατά τη διάρκεια ορισμένης χρονικής περιόδου (το γενικό επίπεδο των τιμών προσδιορίζεται από το μέσο όρο των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών). Μια μοναδική αύξηση των τιμών δεν θεωρείται πληθωρισμός. Επίσης δεν υπάρχει πληθωρισμός, όταν ορισμένες τιμές αυξάνονται κι άλλες μειώνονται. Η αύξηση του

γενικού επιπέδου των τιμών έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της αγοραστικής αξίας του χρήματος, γιατί με ορισμένο χρηματικό ποσό μπορεί πλέον να αγοράζει κανείς μικρότερες ποσότητες αγαθών και υπηρεσιών σε σχέση με πριν.

Η άλλη πλευρά του νομίσματος του πληθωρισμού, σήμερα, είναι η ανεργία. Υπάρχει μεγάλη διακύμανση στους ρυθμούς της ανεργίας. Αν οι άνεργοι είναι οι «πολέμιοι του πληθωρισμού», έχουν επιλεγεί με εντελώς μεροληπτικό τρόπο.

Πληθωρισμός είναι η συνεχής αύξηση της κυκλοφορίας του χρήματος, που δεν ανταποκρίνεται στην αύξηση της παραγωγής των αγαθών (είτε αλλιώς η συνεχή άνοδος του γενικού επιπέδου των τιμών). Κατά συνέπεια ο πληθωρισμός ισοδυναμεί με μια συνεχή μείωση της αγοραστικής δύναμης του χρήματος. Ο πληθωρισμός γενικά έχει τις ακόλουθες αρνητικές επιδράσεις :

1. στην διανομή του εισοδήματος,
2. στο ισοζύγιο πληρωμών της χώρας (μείωση ανταγωνιστικότητας) και
3. στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας (δημιουργία αβεβαιότητας).

Σε κανονικές συνθήκες, όταν έχουμε υψηλό πληθωρισμό έχουμε ταυτόχρονα χαμηλή ανεργία και αντίστροφα με χαμηλό πληθωρισμό έχουμε ταυτόχρονα υψηλή ανεργία.

Γενικά διακρίνουμε δυο κατηγορίες πληθωρισμού ανάλογα με τα αίτια που τον δημιουργούν:

1. πληθωρισμός ζήτησης, όπου είναι ο πληθωρισμός που δημιουργείται όταν το επίπεδο των τιμών αυξάνεται συνεχώς λόγω της αύξησης της ζήτησης για τα αγαθά, και
2. πληθωρισμός κόστους, όπου είναι ο πληθωρισμός που δημιουργείται όταν η αμοιβή της εργασίας υπερβαίνει σε ποσοστό την αύξηση της παραγωγικότητας (δηλαδή είναι ο πληθωρισμός που δημιουργείται από την αύξηση του κόστους παραγωγής, όπως λ.χ. των μισθών και της τιμής των πρώτων υλών).

Είναι φανερό ότι η επίτευξη του στόχου μείωσης του πληθωρισμού για την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωζώνη το 1999 αύξησε την ανεργία στο 12% από 7,7% που ήταν το 1991 όταν ο πληθωρισμός κινούνταν στα υψηλά επίπεδα του 18%. Η αύξηση της ανεργίας την περίοδο 1991-1999 ήταν αποτέλεσμα της περιοριστικής οικονομικής πολιτικής που αφενός μείωσε αισθητά τις προσλήψεις στο Δημόσιο προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα υψηλά κρατικά ελλείμματα και αφετέρου επηρέασε αρνητικά τη συνολική ζήτηση και τις επενδύσεις. Παρόλα αυτά όμως ο δείκτης θυσίας διαμορφώθηκε σε χαμηλά επίπεδα αφενός λόγω της αξιοπιστίας και της βούλησης της οικονομικής πολιτικής για ένταξη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE) και αφετέρου επειδή το μόνιμο ποσοστό της ανεργίας στην Ελλάδα είναι ήδη υψηλό λόγω των διαρθρωτικών αδυναμιών.

Αντιθέτως μετά το 2000, που επιτεύχθηκε ο στόχος της ONE, χαλάρωσε η οικονομική πολιτική και μειώθηκε ελαφρώς η ανεργία όχι όμως όσο θα δικαιολογούσαν οι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης λόγω της δυσκαμψίας που παρουσιάζει η ελληνική αγορά εργασίας. Ενισχυτικό αυτής της άποψης είναι ότι στους μετανάστες όπου ισχύει άτυπα μεγάλη ευελιξία στους όρους εργασίας η ανεργία είναι πολύ χαμηλή έως ανύπαρκτη.

⁶ Γεώργιος Μ. Κορρές, (1998), «Ελληνική Οικονομία», Οικονομική πολιτική και ανάλυση των βασικών μεγεθών, Πανεπιστήμιο Κρήτης Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα (σελ.207)

Συμπερασματικά, αν και υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ ανεργίας και πληθωρισμού στην Ελλάδα τα τελευταία 15 χρόνια, αυτή δεν είναι τόση ισχυρή επειδή η ανεργία είναι σε μεγάλο βαθμό διαρθρωτική παρά κυκλική και δεν επηρεάζεται σημαντικά από μέτρα τόνωσης της ζήτησης και του ΑΕΠ. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο πληθωρισμός και η ανεργία να κινούνται αισθητά άνω του μέσου όρου σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.2.1 ΣΤΑΣΙΜΟΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Στην εποχή μας είναι συνηθισμένο φαινόμενο σε πολλές χώρες να συνυπάρχουν πληθωρισμός (διαρθρωτικός, κόστους ή εισαγόμενος) και ανεργία. Το φαινόμενο αυτό έχει ονομαστεί στασιμοπληθωρισμός. Μπορεί π.χ. να αυξάνεται το κόστος παραγωγής, επειδή αυξάνεται η τιμή του πετρελαίου ή και η αμοιβή της εργασίας, και να προκαλείται έτσι πληθωρισμός κόστους. Ταυτόχρονα, μπορεί να μην υπάρχει επαρκής ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες για να αγοράζεται όλο το προϊόν που θα ήταν δυνατό να παράγει η οικονομία με τις παραγωγικές δυνατότητές της, με αποτέλεσμα οικονομική στασιμότητα και ανεργία

2.2.2 ΚΑΜΠΥΛΗ Phillips⁷

Πολλοί οικονομολόγοι συμφωνούν ότι η πίεση στην ζήτηση για εργασία είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που προσδιορίζουν τον δείκτη του πληθωρισμού. Αρκετές μελέτες (η πιο σημαντική ήταν του A.W. Phillips το 1958) στις δεκαετίες απέδειξαν την αρνητική συσχέτιση μεταξύ του δείκτη της μεταβολής της αναλογίας των χρηματικών μισθών και της ανεργίας. Σύμφωνα με τον Phillips όταν η ζήτηση για εργασία είναι μεγάλη και υπάρχουν λίγοι άνεργοι, τότε οι εργοδότες αναμένεται να αυξήσουν τους μισθούς γρήγορα και κάθε επιχείρηση θα προσπαθεί να προσελκύσει τους καταλληλότερους εργαζόμενους. Εν τούτοις μετά από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 η «καμπύλη του Phillips» έχασε την αξιοπιστία της, από τον έλεγχο των εμπειρικών μελετών για την επεξήγηση της αναλογίας του πληθωριστικού μισθού. Τα κυριότερα σημεία κριτικής της «καμπύλης του Phillips» αναφέρονταν στο ότι αγνοήθηκε η μεταβολή των τιμών, καθώς επίσης και στην αδυναμία των στατιστικών στοιχείων να καταγράψουν την πραγματική εικόνα και την άσκηση πραγματικής πίεσης στην ζήτηση.

Η καμπύλη Phillips, την οποία χρησιμοποιούν σήμερα οι οικονομολόγοι, διαφέρει από τις σχέσεις που εξέτασε ο Phillips κατά τρεις τρόπους:

Πρώτον, η σύγχρονη καμπύλη Phillips υποκαθιστά τον πληθωρισμό των τιμών στον πληθωρισμό του μισθού. Η διαφορά αυτή βέβαια δεν είναι κρίσιμη, δεδομένου ότι ο πληθωρισμός των τιμών και ο πληθωρισμός των μισθών συνδέονται άμεσα. Σε περιόδους που οι μισθοί αυξάνονται γρήγορα, αυξάνονται γρήγορα και οι τιμές.

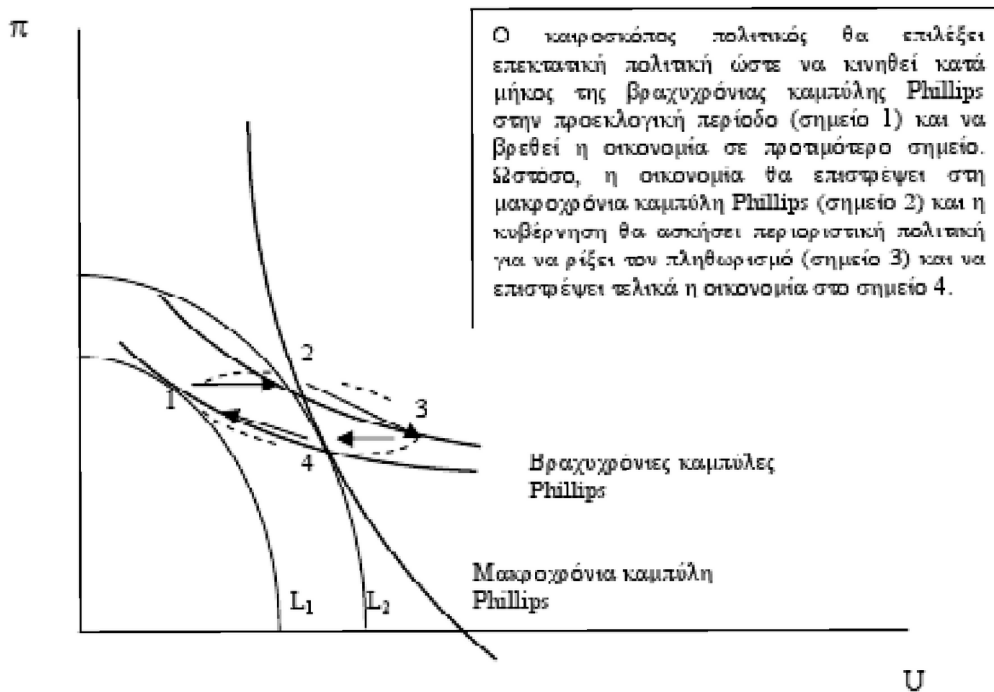
Δεύτερον, η σύγχρονη καμπύλη Phillips περιλαμβάνει τον προσδοκώμενο πληθωρισμό. Η προσθήκη αυτή οφείλεται στις εργασίες των Milton Friedman &

Edmund Phelps. Αναπτύσσοντας το υπόδειγμα της πλάνης του εργάτη στη δεκαετία του 1960, οι δύο αυτοί οικονομολόγοι έδωσαν έμφαση στη σημασία των προσδοκιών για τη συναθροιστική προσφορά.

Τρίτον, η σύγχρονη καμπύλη Phillips περιλαμβάνει τις εξωγενείς διαταραχές της προσφοράς. Η τιμή για την προσθήκη αυτή ανήκει στον OPEC, τον Οργανισμό των Πετρελαιοεξαγωγικών Χωρών. Στη δεκαετία του 1970, ο OPEC επέβαλε μεγάλες αυξήσεις στη διεθνή τιμή του πετρελαίου, γεγονός που βοήθησε τους οικονομολόγους να αντιληφθούν τη σημασία των εξωγενών διαταραχών της συναθροιστικής προσφοράς.

Σύμφωνα με τις παραπάνω απόψεις ο ρυθμός του πληθωρισμού εξαρτάται από τρεις δυνάμεις:

- ✓ Τον προσδοκώμενο πληθωρισμό
- ✓ Την απόκλιση της ανεργίας από το φυσικό της ποσοστό, που ονομάζεται κυκλική ανεργία.
- ✓ Τις εξωγενείς διαταραχές της προσφοράς (π.χ. Πετρελαϊκές Κρίσεις)

⁷ Γεώργιος Μ. Κορρές, (1998), «Ελληνική Οικονομία», Οικονομική πολιτική και ανάλυση των βασικών μεγεθών, Πανεπιστήμιο Κρήτης Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα (σελ.210)

Κατσάνεβας Θ.(1997), «Οικονομική της Εργασίας και Εργασιακές Σχέσεις», Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Αθήνα, (σελ. 70-73).

2.3 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ⁸

Οι κλασικοί οικονομολόγοι δεν είχαν εμβαθύνει στο πρόβλημα της απασχόλησης, διότι πίστευαν ότι ήταν ένα ζήτημα αυτορυθμιζόμενο από τις ίδιες τις δυνάμεις της αγοράς. Κατά την άποψη τους, η χρησιμοποίηση κάθε συντελεστή έχει μια τιμή, όπως κάθε εμπόρευμα ή ημερομίσθιο για την εργασία, τόκος για το κεφάλαιο και πρόσδοδος για το έδαφος, της οποίας οι διακυμάνσεις επιτρέπουν ανά πάσα στιγμή την προσαρμογή της ζητούμενης ποσότητας προς την προσφερόμενη. Με αυτόν τον τρόπο δεν μπορεί να υπάρξουν συντελεστές της παραγωγής που δεν απασχολούνται, όπως ακριβώς δεν μπορούν να μείνουν απούλητες οι ποσότητες των εμπορευμάτων που παρήχθησαν. Αντίστοιχη είναι η διαδικασία και για τους άλλους συντελεστές παραγωγής (κεφάλαιο- επιτόκιο, γη – ενοίκιο). Σύμφωνα πάντα με την κλασική θεωρία, επιτυγχάνεται πάντα ένας συνδυασμός συντελεστών παραγωγής, με τον οποίο εξασφαλίζεται σε όλους η πλήρης απασχόληση. Συνεπώς, σε αυτήν τη διανοητική κατασκευή η ανεργία εμφανιζόταν ως ένα φαινόμενο θεωρητικά αδύνατο σε μακροχρόνια προοπτική και κάθε εκδήλωσή της αντιμετωπιζόταν είτε ως μια βραχυχρόνια κατάσταση που θα διορθωνόταν αυτόματα, είτε ως μια συνέπεια του περιορισμού της ελευθερίας των οικονομικών δυνάμεων (όπως την παρέμβαση του κράτους ή των συνδικάτων των εργαζομένων). Την ίδια αντίληψη αναπαρήγαγε και η νεοκλασική οικονομική θεωρία με το θεωρητικό σχήμα του τέλειου ανταγωνισμού. Σύμφωνα με αυτήν, η ανεργία δε θα έπρεπε να είναι παρά μόνο παροδική, αφού το πλεόνασμα της προσφοράς ενός συντελεστή της παραγωγής σε σχέση με τη ζήτηση του θα έπρεπε να προκαλέσει την πτώση της τιμής του έως το σημείο όπου η ζήτηση και η προσφορά θα ισορροπούσαν πάλι. Αυτό προϋποθέτει όχι μόνο το ότι η τιμή των συντελεστών της παραγωγής μπορεί να μεταβάλλεται αρκετά εύκολα, αλλά και ότι αυτοί οι ίδιοι συντελεστές μπορούν να μεταφέρονται εξίσου εύκολα και να κινούνται (από μια απασχόληση σε κάποια άλλη), ώστε να εξασφαλίζεται η επαναχρησιμοποίησή τους. Όμως, οι προϋποθέσεις αυτές μπορεί να μην ισχύουν, επειδή πολλοί συντελεστές παραγωγής (όπως ένας δεδομένος τύπος πάγιου κεφαλαίου ή ειδικευμένης εργατικής δύναμης) δεν μπορούν να μεταφερθούν και να κινηθούν όσο εύκολα χρειάζεται και γι' αυτό ακόμα μια μεγάλη μείωση της αμοιβής τους δεν μπορεί να τους εξασφαλίσει μια νέα απασχόληση.

Επιπλέον, οι τιμές έχουν συχνά πολλές και ποικίλους φύσεως δεσμεύσεις, πέρα από τις συνδικαλιστικές ή κρατικές παρεμβάσεις που τις εμποδίζουν να προσαρμοστούν στις καινούριες συνθήκες. Η ανεργία μπορεί να είναι ολική, όταν ο συντελεστής της παραγωγής αναγκάζεται να μείνει τελείως άνεργος ή μερική (και τότε γίνεται λόγος για υποαπασχόληση), όταν του ζητείται μια συμβολή στην παραγωγή μικρότερη από αυτήν που στη δεδομένη στιγμή θα ήταν ικανός και θα ήθελε να προσφέρει.

⁸ Θεοχαράκης Ν. (2004), «Η εξέλιξη της νεοκλασικής θεωρίας της προσφοράς εργασίας», Εισήγηση στο 7^ο Συνέδριο Ελλήνων Ιστορικών της Οικονομικής Σκέψης, Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 27-28 Μαΐου 2005.

Τεράστια σημασία στην κατανόηση και στην αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας, είχε το έργο του βρετανού οικονομολόγου Τζον Μείναρντ Κένυς, με βασικότερο σύγγραμμά του τη 'Γενική θεωρία της απασχόλησης, του τόκου και του χρήματος' (1936), που δημιούργησε την κενύσιανή οικονομική σχολή. Ο Κένυς και οι οπαδοί του έδειξαν ότι η ανεργία μπορεί να έχει χρόνιο χαρακτήρα και συνεπώς η κρατική οικονομική πολιτική δεν πρέπει να περιορίζεται στη σταθεροποίηση της οικονομικής δραστηριότητας (ανακυκλική πολιτική) αλλά να φροντίζει ώστε η δραστηριότητα αυτή να σταθεροποιείται σε επίπεδο ικανό να εξασφαλίζει την πλήρη απασχόληση. Ο Κένυς επισήμανε ότι αποφασιστική σημασία για την απασχόληση έχει η συνολική ζήτηση και ειδικότερα η ενεργός ζήτηση και όχι η ευκαμψία ή όχι των μισθών, όπως υποστήριζαν οι κλασικοί και νεοκλασικοί οικονομολόγοι.

Σε συνθήκες ύφεσης και αυξημένης ανεργίας, η μείωση των ονομαστικών (χρηματικών) μισθών μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη μείωση των τιμών, με αποτέλεσμα οι πραγματικοί μισθοί να αυξηθούν. Για τον Κένυς, η ανεργία οφείλεται στην ακαμψία των επιτοκίων και στις επιχειρηματικές προσδοκίες από τις οποίες επηρεάζονται οι αποφάσεις για τον όγκο των επενδύσεων.

Επιπλέον, ο Κένυς έδειξε ότι η ανεργία μπορεί να υπάρξει ακόμα και μέσα σε συνθήκες ισορροπίας, αφού προέρχεται από μια διαφορά μεταξύ αγαθών που έχουν παραχθεί και καταναλωθεί ή, όπως ο ίδιος επισήμαινε, μεταξύ εισοδήματος και πραγματικής ζήτησης. Όταν αυξάνεται το εισόδημα, η ροπή προς κατανάλωση μειώνεται, επειδή κάθε άτομο τείνει να διαθέτει στην κατανάλωση ένα συνεχώς μικρότερο ποσοστό των χρηματικών του διαθέσιμων.

Έτσι για παράδειγμα, ένα άτομο που κερδίζει 100 χρηματικές μονάδες, δαπανά 90 επειδή πρέπει να ικανοποιήσει βασικές του ανάγκες (διατροφή, ιματισμός, κατοικία), ενώ αν κερδίζει 1000 χρηματικές μονάδες δαπανά 800 επειδή, εκτός από τις επιτακτικές ανάγκες, θέλει να ικανοποιήσει και άλλες προαιρετικής φύσεως (ταξίδια, διασκέδαση κ.τ.λ.). Στην πρώτη περίπτωση η δαπάνη αντιπροσωπεύει το 90% του εισοδήματος, ενώ στη δεύτερη, αν και είναι πολύ μεγαλύτερη, είναι μόνο 80%. Η μειωμένη ροπή προς κατανάλωση προκαλεί μια επιβράδυνση της παραγωγικής δραστηριότητας, αφού οι επιχειρήσεις δεν κατορθώνουν να διαθέσουν όλα τα αγαθά που έχουν παραχθεί και από αυτήν την επιβράδυνση μπορεί να προκύψει το φαινόμενο της ανεργίας. Η ανάλυση του φαινομένου της ανεργίας από τον Κένυς επιτρέπει επίσης να προσδιοριστούν τα μέσα θεραπείας που μπορεί να χρησιμοποιηθούν για την εξαφάνιση αυτής της κοινωνικής πληγής.

2.4 Η ΑΝΕΛΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ⁹

Η Ελληνική αγορά εργασίας μπορεί να χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα ανελαστική, αν και κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών υπάρχουν ισχυρές πιέσεις για πιο ελαστικές πρακτικές. Παρόλα αυτά, η αυστηρή ρύθμιση των πλαισίων της αγοράς εργασίας έχει εμποδίσει την γρήγορη αύξηση της απασχόλησης σε σύγκριση με λιγότερο ρυθμισμένες χώρες. Το Παρατηρητήριο Απασχόλησης (2003), κατόπιν ανάλυσης των δεδομένων που δόθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), τονίζει ότι η Ελλάδα έχει το χαμηλότερο ποσοστό μερικής απασχόλησης (4% το 2001) στην Ευρώπη. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι εργαζόμενοι σε οργανισμούς θεωρούν την μερική απασχόληση ως κατώτερη μορφή απασχόλησης και πιστεύουν ότι η διάδοση της στην Ελλάδα είναι αβέβαιη εξαιτίας του χαμηλού εισοδήματος που αποφέρει. Πέρα από αυτά, η ίδια μελέτη υποστηρίζει ότι το ποσοστό των Ελλήνων υπαλλήλων που παραμένει στην ίδια επιχείρηση για μεγάλο χρονικό διάστημα είναι μεταξύ των υψηλότερων στην Ευρώπη. Ωστόσο, στοιχεία δείχνουν ότι υπάρχει μια στροφή των επιχειρήσεων προς πιο ελαστικές εργασιακές μεθόδους. Μια έρευνα που διεξήχθη από το Ινστιτούτο Εργασίας- Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (ΙΝΕ-ΓΣΕΕ) υποστηρίζει ότι κατά την διάρκεια του 2003, το 55% όλων εκείνων των προσλήψεων που έγιναν από επιχειρήσεις αφορούσαν ελαστικές μορφές απασχόλησης. Η ίδια έρευνα συμπεραίνει τα παρακάτω: 86% του συνόλου των υπαλλήλων έχουν μόνιμη απασχόληση ενώ το 15,5 % δουλεύουν σε προσωρινή εργασία, το ποσοστό μερικής απασχόλησης είναι 4,7%, το οποίο αποτελεί το 2,9% σε μόνιμη και 1,8% σε προσωρινή απασχόληση. Όσον αφορά στον δημόσιο τομέα, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι η πρώτη πρόσληψη υπαλλήλων μερικής απασχόλησης έγινε στις αρχές του 2004. Παρόμοια αποτελέσματα για τα προαναφερθέντα έχουν επίσης επιβεβαιωθεί από έρευνα που έκανε η ΕΣΥΕ (2003), η ΑΣΟΟΕ (Παπαλεξανδρή 2000) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2000). Το αποτέλεσμα που μπορεί να εξαχθεί από τα παραπάνω είναι ότι παρατηρείται μια σαφής τάση για πιο ελαστικές πρακτικές ενώ ο βαθμός της ανελαστικότητας της ελληνικής αγοράς εργασίας συνήθως υπερεκτιμείται.

⁹ Θόδωρος Κατσανέβας, Ηλίας Λιβανός(2003), «Η πορεία και τα αίτια της ανεργίας στην Ελλάδα», Αθήνα.

2.5 ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ, ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΣ

Εδώ και δεκαπέντε χρόνια, η ανεργία κυρίως μεταξύ των μη εξειδικευμένων εργατών, αυξήθηκε κατά πολύ τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ελλάδα, ενώ οι ίδιοι οι εργαζόμενοι (μικρής εξειδίκευσης) έχουν υποστεί αντιστοίχως μείωση των πραγματικών μισθών τους. Παράλληλα, μερικές χώρες, εκτός ΟΟΣΑ κυρίως στην νοτιοανατολική Ασία, έγιναν σημαντικές στην παραγωγή και την εξαγωγή βιομηχανικών προϊόντων. Πολλοί αναλυτές, συνδέοντας τα παραπάνω δυο φαινόμενα, δέχονται ότι η αύξηση των εισαγωγών βιομηχανικών προϊόντων από αυτές τις χώρες, που παράγονται από εργαζομένους μικρής εξειδίκευσης, δρα αρνητικά στη ζήτηση της συγκεκριμένης κατηγορίας εργαζομένων στο εσωτερικό της χώρας.

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, η εντατικοποίηση του ανταγωνισμού, οι ελεύθερες ανταλλαγές, οι εισαγωγές από χώρες χαμηλού κόστους του συντελεστή εργασίας, θεωρούνται λοιπόν από πολλούς ως μια από τις αιτίες της ανεργίας.

Υπογραμμίζοντας τα ευεργετήματα της ελεύθερης ανταλλαγής ξεχνούμε ότι η κίνηση των αγαθών αποτελεί σχεδόν τέλειο υποκατάστατο αυτής των ανθρώπων και ως εκ τούτου τείνει να ενοποιήσει την αγορά εργασίας. Ο ανταγωνισμός των χωρών με χαμηλούς μισθούς δεν καταστρέφει όλες τις θέσεις εργασίας, αλλά αυξάνει τις ανισότητες μεταξύ ανταγωνιστικών εργατών ή προστατευόμενων και των πλέον εκτεθειμένων. Κατά συνέπεια, ο ανταγωνισμός ευνοεί μεγέθυνση και ανάπτυξη της οικονομίας, η οποία διέρχεται από μια ακατάπαυστη δημιουργία και εξαφάνιση επιχειρήσεων, προκαλώντας την ακμή και παρακμή ολόκληρων τομέων και επηρεάζοντας την παραγωγή στο εσωτερικό των διαφόρων χωρών ή ακόμα και μεταξύ περιοχών της ίδιας χώρας. Η παραπάνω ανάπτυξη ακολουθείται από μαζική καταστροφή θέσεων εργασίας. Η ηγεμονική, όμως, κυριαρχία των νέο-φιλελεύθερων θεωρήσεων, που ασκείται ακόμα και μέσα στα διεθνή όργανα όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) αλλά ακόμα και στο εσωτερικό των κυβερνήσεων ή την Ε.Ε, αποτελεί για πολλούς το μέγα κίνδυνο διαμελισμού και διάρρηξης του κοινωνικού ιστού των ευρωπαϊκών χωρών. Μεταξύ, όμως, του κλασικού προστατευτισμού και του καθαρού ελεύθερου ανταγωνισμού, υπάρχουν προτάσεις προς την κατεύθυνση ενός ελεύθερου ανταγωνισμού στο εσωτερικό αθροίσματος χωρών ή περιοχών με παρόμοιες κοινωνικές ρυθμίσεις.

2.6 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ¹⁰

Στην εργασία μας θεωρήσαμε σημαντικό να εξεταστεί και η επίδραση της μετανάστευσης στη θέση των Ελλήνων στην αγορά εργασίας. Το βασικό ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσον η εισροή μεταναστών στη χώρα μας επηρεάζει τις ευκαιρίες απασχόλησης των Ελλήνων. Επειδή είναι αξιόλογο το ποσοστό των μεταναστών στην ελληνική αγορά εργασίας, αυτό το ερώτημα αποκτά ενδιαφέρον για τους Έλληνες, ιδίως τους ανειδίκευτους εργάτες. Η επίδραση της μετανάστευσης στην αγορά εργασίας, όπως συμβαίνει και με πολλές άλλες χώρες, παραμένει

επίμαχο θέμα και διατυπώνονται διστάμενες απόψεις. Από τη μια πλευρά, πολλοί Έλληνες εργαζόμενοι φοβούνται τον ανταγωνισμό των μεταναστών στην αγορά εργασίας και τις πιθανές αρνητικές συνέπειες για τις ευκαιρίες απασχόλησης και τις αμοιβές. Αντίθετα, άλλοι αναλυτές υποστηρίζουν ότι υπάρχει ισχυρή ζήτηση μεταναστών για εργασία σε ορισμένους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, που δεν μπορεί να καλυφθεί από τη διαθέσιμη προσφορά εργασίας ημεδαπών. Συνεπώς, το ερώτημα συνίσταται στο κατά πόσον οι μετανάστες και οι Έλληνες εργαζόμενοι είναι υποκατάστατοι ή συμπληρωματικοί συντελεστές στην παραγωγική διαδικασία. Εάν ισχύει η πρώτη σχέση, η μετανάστευση υπονομεύει τη θέση των Ελλήνων στην αγορά εργασίας, ενώ στη δεύτερη περίπτωση η παρουσία και η εργασία των μεταναστών λειτουργεί υπέρ των ημεδαπών.

Τα εμπειρικά αποτελέσματα για την επίδραση της μετανάστευσης στην ελληνική αγορά εργασίας παραμένουν, με λίγες εξαιρέσεις, σχετικά περιορισμένα. Πολλοί ειδικοί προβάλλουν το επιχειρήμα ότι οι μετανάστες ωφελούν την εγχώρια αγορά εργασίας, επειδή αναλαμβάνουν εργασίες τις οποίες οι Έλληνες δεν επιθυμούν. Η συγκέντρωση των μεταναστών σε μερικούς κλάδους, όπως η γεωργία, τα ιδιωτικά νοικοκυριά και οι κατασκευές, παρουσιάζεται ως στοιχείο που υποστηρίζει αυτό το συμπέρασμα. Κατ' αυτόν τον τρόπο οι Έλληνες μπορούν να μετακινηθούν σε άλλες θέσεις απασχόλησης και η εργασία των μεταναστών λειτουργεί συμπληρωματικά μ' αυτή των Ελλήνων. Εξάλλου, το γεγονός ότι ο κύριος όγκος των μεταναστών προέρχεται είτε από αυθαίρετη υπέρβαση του χρόνου νόμιμης παραμονής στη χώρα είτε από παράνομη είσοδο στη χώρα χωρίς την κατοχή άδειας παραμονής έχει αυξήσει την ευελιξία στην αγορά εργασίας, καθώς οι εν λόγω μετανάστες οδηγούνται σε εργασίες και όρους απασχόλησης τους οποίους δύσκολα αποδέχονται Έλληνες.

Οι ποσοτικές εκτιμήσεις για την επίδραση της μετανάστευσης στην ελληνική αγορά εργασίας είναι λιγοστές. Αυτό συμβαίνει επειδή η μεταναστευτική εισροή είναι σχετικά πρόσφατο φαινόμενο και, όπως και σε άλλες χώρες του ευρωπαϊκού νότου, οι περισσότεροι μετανάστες εισήλθαν παράνομα ή παρέμειναν μετά τη λήξη των αδειών εισόδου. Γι' αυτό, η αξιόπιστη πληροφόρηση για τον αριθμό και τα χαρακτηριστικά των μεταναστών δεν επαρκούσε ώστε να αξιολογηθεί η επίδρασή τους. Η μετανάστευση λειτουργούσε επωφελώς για τις τοπικές αγορές που εξετάστηκαν, καθώς και ότι οι παράνομοι μετανάστες υποκαθιστούσαν σε μικρό μόνο ποσοστό (5,8%) τις εργασίες που προηγουμένως έκαναν Έλληνες. Οι Sarris and Zografakis (1999) χρησιμοποίησαν ένα υπόδειγμα γενικής ισορροπίας το οποίο μπορεί να εκτιμηθεί για να αξιολογήσουν την επίδραση της μετανάστευσης σε διάφορες κοινωνικοοικονομικές ομάδες. Με βάση εύλογες υποθέσεις, εκτίμησαν ότι η απασχόληση των Ελλήνων μειώνεται κατά το 1/3 της αντίστοιχης αύξησης του εργατικού δυναμικού των μεταναστών, ενώ υπάρχουν σημαντικές μεταβολές της διανομής του εισοδήματος υπέρ των ειδικευμένων εργαζομένων και των νοικοκυριών τους και εις βάρος των ανειδίκευτων.

Τα διαδοχικά προγράμματα νομιμοποίησης, η εξαγγελία και εφαρμογή νέας μεταναστευτικής πολιτικής, όπως και οι προσπάθειες της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, συνέβαλαν σταδιακά στη δημιουργία στατιστικών δεδομένων για τη μετανάστευση που επιτρέπουν την εξέταση της επίδρασης της μετανάστευσης σε ορισμένες μεταβλητές της εγχώριας αγοράς εργασίας. Η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ιδίως τα τελευταία έτη, έχει καταστεί μια χρήσιμη πηγή πληροφοριών για την εξέταση των χαρακτηριστικών και του αριθμού των μεταναστών στη χώρα, όπως και της επίδρασής τους στην αγορά εργασίας. Ο Λιανός (2003) χρησιμοποιεί περιφερειακά δεδομένα από τις ΕΕΔ της περιόδου 1998-2001, ώστε να εκτιμήσει την

επίδραση των αλλοδαπών στα ποσοστά συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό και ανεργίας των ημεδαπών. Χρησιμοποιώντας κλασικές στατιστικές μεθόδους εκτιμά ότι η παρουσία των αλλοδαπών δεν επηρεάζει τη συμμετοχή των ανδρών στην αγορά εργασίας, ωστόσο για τις γυναίκες μια αύξηση κατά 1% του ποσοστού των αλλοδαπών αυξάνει το ποσοστό συμμετοχής τους κατά 2,5%. Όσον αφορά το ποσοστό ανεργίας, ο Λιανός (2003) δεν βρίσκει καμιά σχέση ανάμεσα στο ποσοστό συμμετοχής των αλλοδαπών και την ανεργία των ημεδαπών. Επιπροσθέτως, τα ίδια αποτελέσματα επιβεβαιώνονται με τη χρήση πιο αναλυτικών στατιστικών μεθόδων, που φανερώνουν ότι οι μετανάστες δεν ανταγωνίζονται τους Έλληνες στην εύρεση εργασίας. Στο ίδιο πνεύμα η Cavouridis (2006) αναφέρει ότι η μετανάστευση έχει διευκολύνει την υποκατάσταση της απλήρωτης οικογενειακής εργασίας από έμμισθους μετανάστες, με αποτέλεσμα οι νοικοκυρές να ενθαρρύνονται για την εύρεση εξαρτημένης εργασίας στην τοπική αγορά. Οι Michael et al. (2008), χρησιμοποιώντας δεδομένα οικογενειακής δαπάνης για την Κύπρο, εκτιμούν ότι οι γυναίκες που έχουν οικιακή βοήθεια που παρέχεται από μετανάστες είναι 20,5% πιο πιθανό να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας, σε σύγκριση με εκείνες που δεν έχουν τέτοια βοήθεια. Με την εξαίρεση αυτών των μελετών, οι συγγραφείς δεν γνωρίζουν άλλες συστηματικές έρευνες για την επίδραση των μεταναστών στην ελληνική αγορά εργασίας. Επομένως, μπορεί να λεχθεί ότι οι υπάρχουσες εμπειρικές γνώσεις για την επίδραση της μετανάστευσης παραμένουν περιορισμένες και χρονικά ξεπερασμένες.

¹⁰Θόδωρος Κατσανέβας, Ηλίας Λιβανός, (2003) «Η πορεία και τα αίτια της ανεργίας στην Ελλάδα», Αθήνα.
«Η Ελληνική αγορά εργασίας, χαρακτηριστικά, εξελίξεις και προκλήσεις» Ομιλίες ημερίδα 22 Μαρτίου 2010, Τράπεζα της Ελλάδος, Ευρωσύστημα

2.7 Η ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΥΨΗΛΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΝΑ ΣΥΜΠΟΡΕΥΤΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑ.¹¹

Το φαινόμενο αυτό μπορεί να γίνει ιδιαίτερα αντιληπτό από το γεγονός ότι η ανεργία ατόμων με διδακτορικό ή μεταπτυχιακό είναι μεγαλύτερη από αυτή των ατόμων με τη βασική μόνο εκπαίδευση. Αυτό το υψηλό ποσοστό ανεργίας έχει χαρακτηριστεί ως ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της ελληνικής αγοράς εργασίας από πολλά ερευνητικά κέντρα και οργανισμούς όπως το Παρατηρητήριο Απασχόλησης της Ελλάδος (2003), την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (ΕΣΥΕ) (2003) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2003). Ωστόσο, το φαινόμενο αυτό όχι μόνο υφίσταται αλλά φαίνεται να έχει και ανοδική τάση. Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην μελέτη «European education production functions» τονίζει ότι η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα (μεταξύ των 18 αναπτυγμένων χωρών που εξετάσε η μελέτη) στην οποία η ανεργία των πτυχιούχων αυξάνεται σε ετήσια βάση (σε ποσοστό 2%). Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγει και σχετική έρευνα της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος (2003). Ειδικότερα, τονίζει το γεγονός ότι οι πτυχιούχοι πανεπιστημίων αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο ανεργίας από ότι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ ταυτόχρονα αναμένεται να μείνουν για μεγαλύτερο διάστημα άνεργοι προτού βρουν εργασία. Αναφέρει, επίσης, ότι ο μέσος χρόνος εύρεσης εργασίας αναμένεται να είναι τρεισήμισι χρόνια.

Το φαινόμενο αυτό οφείλεται κυρίως σε δύο λόγους:

- Ο πρώτος είναι η αδυναμία του εκπαιδευτικού συστήματος να προσαρμοστεί στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Με άλλα λόγια, η προσφορά πτυχιούχων δεν ανταποκρίνεται στη ζήτηση της αγοράς και ως αποτέλεσμα η ανεργία διαρθρωτικού τύπου αυξάνεται. Συγκεκριμένα, όπως αξιολογεί το ΚΕΠΕ, την ευθύνη για την αυξημένη ανεργία των νέων έχει ο προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος προς το δημόσιο τομέα. Με άλλα λόγια, η βασική λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος είναι το να προετοιμάζει υπαλλήλους για τον δημόσιο τομέα όπως δασκάλους, υπάλληλους τραπεζών, δημόσιας διοίκησης κτλ. Ενώ την ίδια στιγμή ο δημόσιος τομέας συρρικνώνεται. Πιο συγκεκριμένα, όπως σημειώνει το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) ο δημόσιος τομέας προσπαθώντας να μειώσει τους υπαλλήλους του και ειδικότερα αυτούς της δημόσιας διοίκησης, προσλαμβάνει λιγότερους από αυτούς που συνταξιοδοτούνται. Επομένως, ο δημόσιος τομέας έχει σταματήσει να αποτελεί δίκτυο ασφαλείας κατά της ανεργίας των πτυχιούχων και όπως ισχυρίζεται και το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας «ο δημόσιος τομέας έχει εγκαταλείψει τον ρόλο του μεγάλου εργοδότη πτυχιούχων ΑΕΙ». Η μεγάλη αυτή διαφορά προσφοράς και ζήτησης εργαζομένων για το δημόσιο τομέα, μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι τα άτομα προτιμούν το δημόσιο για ποικίλους λόγους. Συγκεκριμένα η διόγκωση του δημόσιου τομέα κατά τη δεκαετία του '80, αύξησε τις προσδοκίες των ατόμων όσον αφορά τους μισθούς (αφού οι μισθοί ήταν υψηλότεροι στο δημόσιο τομέα από ότι στον ιδιωτικό) το οποίο οδήγησε στην αύξηση της ανεργίας. Το αποτέλεσμα των προαναφερθέντων είναι ότι, κάθε έτος οι αιτήσεις για τον δημόσιο τομέα υπερτερούν αριθμητικώς τις διαθέσιμες θέσεις. Η ακαμψία του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, αποτελεί ένα από τα βασικότερα σημεία που τονίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σχεδόν κάθε φορά

που εξετάζει την Ελληνική αγορά εργασίας. Για παράδειγμα, αναφέρεται ότι το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα επιμένει συστηματικά στο να μην λαμβάνει υπόψη του τις ανάγκες της και συνεχίζει να παράγει άνεργους πτυχιούχους.

- Ο δεύτερος λόγος είναι η επίμονη τάση των Ελλήνων για την απόκτηση ανώτατης εκπαίδευσης. "Ο Γιώργος Ψαχαρόπουλος (2003), στο βιβλίο του «Ελληνική παιδεία: Μια σύγχρονη τραγωδία» σημειώνει ότι η Ελλάδα έχει ίσως το υψηλότερο ποσοστό ανά πληθυσμό στο κόσμο μαθητών που σπουδάζουν στο εξωτερικό. Το φαινόμενο αυτό έχει επισημανθεί από πολλούς ερευνητές διάφορων επιστημών, ενώ υποστηρίζεται πως προέρχεται από μια μη ρεαλιστική προσδοκία για πολύ υψηλές αποδόσεις της εκπαίδευσης, οι οποίες λόγω της αυξανόμενης προσφοράς των πτυχιούχων τις τελευταίες δύο δεκαετίες έχουν μειωθεί. Δυστυχώς το πρόβλημα δεν είναι μόνο η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος αλλά το γεγονός ότι η εκπαίδευση είναι δωρεάν και επομένως οι νέοι άνθρωποι έχοντας ως δεδομένο το χαμηλό κόστος, επιλέγουν τις σπουδές τους σύμφωνα με την κοινωνική θέση που θα αποκτήσουν μετέπειτα και όχι σύμφωνα με τις προοπτικές απασχόλησης. Έτσι, τα άτομα θα αποφασίσουν να σπουδάζουν νομική ή ιατρική καθώς τέτοιου είδους σπουδές, εκτός του ότι είναι δωρεάν, θεωρούνται ότι έχουν κύρος. Στο φαινόμενο αυτό συνεισφέρει και το γεγονός ότι οι προσδοκίες για το μελλοντικό εισόδημα είναι υψηλές. Όπως συνεχίζει, αυτό θα συμβεί ακόμα και αν αντιμετωπίζουν υψηλό κίνδυνο να μείνουν άνεργοι μετά την αποφοίτησή τους ή αν πρέπει να πάνε στο εξωτερικό προκειμένου να σπουδάσουν ακόμα και αν το κόστος σπουδών θα είναι μεγάλο. Η κατάσταση που περιγράφηκε αποτελεί επίσης χαρακτηριστικό της επίμονης τάσης των φοιτητών και των οικογενειών τους για περαιτέρω εκπαίδευση.

¹¹Θόδωρος Κατσανέβας, Ηλίας Λιβανός,(2003) «Η πορεία και τα αίτια της ανεργίας στην Ελλάδα», Αθήνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ-ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

3.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

- Δημιουργεί προβλήματα επιβίωσης και καλλιεργεί το αίσθημα της απαισιοδοξίας με τη στέρηση των αναγκαίων μέσων για τη ζωή.
- Προκαλεί κακό επίπεδο διαβίωσης και ποιότητας ζωής.
- Δημιουργεί ανασφάλεια, άγχος, αστάθεια, απογοήτευση και άλλα ψυχολογικά προβλήματα που οδηγούν το άτομο σε αντικοινωνικές εκδηλώσεις.
- Δημιουργεί ακόμη θυμό, απόγνωση και επιθυμία για εκδίκηση.
- Οδηγεί στη βία, στην τρομοκρατία, στο έγκλημα, στα ναρκωτικά, στη ληστεία, στην επαιτεία, στην αυτοκτονία, στην αλητεία και στο εμπόριο πορνείας.
- Προκαλεί ηθική εξαθλίωση και οδηγεί στην αποτυχία και στον εξευτελισμό της αξιοπρέπειας του νέου, εξαιτίας της περιθωριοποίησης του.
- Στερεί από το νέο την ικανοποίηση, τη χαρά της δημιουργίας, τον ενθουσιασμό και τα όνειρα για το μέλλον.
- Δημιουργεί συναισθήματα μειονεξίας και ζήλειας στους ανέργους νέους προς τους παλιούς εργαζόμενους.
- Προκαλεί απεργίες, αντιθέσεις, εξεγέρσεις ακόμα και επαναστάσεις.
- Δημιουργεί κοινωνική αναταραχή που καταλύει την ηρεμία και τη γαλήνη της κοινωνίας.
- Διαταράσσει τις ανθρώπινες σχέσεις με συνέπεια τη δημιουργία κοινωνικών προβλημάτων.
- Βοηθά στην ανάπτυξη παρασιτικών επαγγελμάτων.
- Απαξιώνει τις ικανότητες, τις γνώσεις, τις δεξιότητες και την πείρα του εργατικού δυναμικού.

3.1.1 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΟ ΑΤΟΜΟ

1. Στέρηση οικονομικών πόρων για την ικανοποίηση των αναγκών, χαμηλό βιοτικό επίπεδο, μιζέρια και οικονομική εξαθλίωση.
2. Ανασφάλεια, άγχος για το μέλλον, ψυχική εξουθένωση από την αγωνιώδη προσπάθεια για επιβίωση, που οδηγούν το άτομο σε αδιέξοδο και σε αντικοινωνικές εκδηλώσεις.

3. Μείωση του ύψους της προσφερόμενης αμοιβής, που οδηγεί τον άνεργο σε, χωρίς ασφάλιση, μερική απασχόληση ή θέση εργασίας ακατάλληλη για τις γνώσεις και τις ικανότητες του.
4. Γεννά στον άνεργο αισθήματα μειονεξίας, εσωστρέφειας και αναξιοπρέπειας, καθώς και απογοήτευση από τη διάψευση των ονείρων και των προσδοκιών του. Κατάληξη της κακής ψυχολογικής του κατάστασης είναι η τάση φυγής, ο αλκοολισμός, τα ναρκωτικά, η περιθωριοποίηση, ιδίως νέων ανθρώπων.
5. Δεν ικανοποιείται η έμφυτη τάση του ατόμου για δημιουργία, ενώ παρεμποδίζεται η ανάπτυξη των πνευματικών του ικανοτήτων και η, εν γένει, ολοκλήρωση της προσωπικότητας του.

3.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

- Καταστροφή της οικονομίας που έχει ως συνέπεια αρνητικές επιπτώσεις σε όλους τους τομείς (τέχνες , γράμματα, επιστήμες, βιομηχανία κ.α.).
- Πρόκληση επαγγελματικής απραξίας.
- Δημιουργία κοινωνικής ανισότητας ανάμεσα στον εργαζόμενο και τον άνεργο.
- Μείωση μισθών, μερική απασχόληση, απασχόληση χωρίς ασφάλιση ή θέση εργασίας τελείως ακατάλληλη για τις γνώσεις και ικανότητες του ανέργου.
- Οικονομική επιβάρυνση της πολιτείας με μεγάλα ποσά για την επιδότηση των ανέργων, με αποτέλεσμα να μη γίνονται νέες παραγωγικές επενδύσεις.
- Είναι γνωστό ότι η μείωση της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων συμπιέζει τη λαϊκή κατανάλωση και αυτή με τη σειρά της την εγχώρια παραγωγή, γιατί στα χαμηλότερα εισοδήματα η τάση για κατανάλωση εγχώριων προϊόντων είναι όλο και μικρότερη. Αυτή έχει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της στάσης για διόγκωση της ανεργίας.
- Λόγω της ανεργίας στην Ελλάδα, το ξένο κεφάλαιο διαθέτει μία πολύπλευρη εξάρτηση της χώρας μας από τις άλλες χώρες. Με την εισβολή των ξένων εμπορευμάτων εκτοπίζονται τα εγχώρια και η χώρα μας βρίσκεται σε δυσμενή θέση. Γιατί όσο αυξάνεται η ανεργία τόσο αυξάνεται η εργατική ανασφάλεια και κατά συνέπεια αυτή εκφράζεται και σε ανασφάλεια εισοδήματος.
- Αύξηση της ανεργίας σημαίνει αύξηση των φόρων στο προσωπικό εισόδημα, και επομένως μειώνονται και τα κίνητρα για απασχόληση των ατόμων σε χαμηλά εισοδήματα.
- Το ποσοστό της ανεργίας επηρεάζει την εξέλιξη των τιμών, των μισθών και γενικά του πληθωρισμού.

Άλλες συνέπειες της ανεργίας είναι:

- Η τάση γήρανσης των εργαζομένων στις αγροτικές περιοχές.
- Η μετατόπιση της μέσης ηλικίας επαγγελματικής ενεργοποίησης των νέων.
- Αποπροσανατολισμό των νέων στα πολιτικά θέματα και “εξαγορά” της ψήφου τους από το κόμμα που θα τους υποσχεθεί μια θέση εργασίας.
- Προκαλεί αδυναμία αυτοπροσδιορισμού, δηλαδή κρίση ταυτότητας.
- Οδηγεί στη ζήτηση εργασίας με οποιαδήποτε αμοιβή.

3.3 ΤΑΞΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Πολιτικά κόμματα και φιλόδοξα πρόσωπα επιρροής εκμεταλλεύονται τις καταστάσεις δυσaréσκειας προς όφελος δικών τους συμφερόντων που δεν είναι αναγκαστικά συμφέρον της πλειοψηφίας των εργαζομένων. Στον ταξικό, τον άμεσα εργατικό χώρο, ο εργαζόμενος δεν γνωρίζει μόνο την εκμετάλλευση, αλλά γίνεται και αντικείμενο της ταξικής αντιπαράθεσης. Είναι μέλος στο συνδικάτο, στο σωματείο του και με την απόλυση του απομακρύνεται από το χώρο της ταξικής πάλης, με όλες τις επακόλουθες αρνητικές κοινωνικοψυχολογικές επιπτώσεις.

Οι πολιτικοί εκπρόσωποι της άρχουσας τάξης προσπαθούν με κάθε μέσο να αξιοποιήσουν τους ανέργους στην υπηρεσία των συνολικών συμφερόντων του συστήματος και χωριστά των κομμάτων, που εναλλάσσονται στη διακυβέρνηση. Είναι γνωστό, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε όλες τις χώρες του κεφαλαίου και ιδιαίτερα στη δυτική Ευρώπη, ότι η ανεργία μετατράπηκε σε αντικείμενο πρωτοφανέρωτης πολιτικής και δημαγωγικής εκμετάλλευσης. Οι δυνάμεις αυτές με την πολιτική τους δεν στοχεύουν στην άμβλυνση της μαζικής ανεργίας, αντίθετα θα τη διατηρήσουν σε υψηλά επίπεδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4 ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ¹²

Η μακροχρόνια ανεργία είναι ένας από τους βασικούς λόγους κοινωνικού αποκλεισμού. Δημιουργεί ανθρώπινο πόνο και μειώνει τη δεξαμενή των διαθέσιμων εργαζομένων σε μια αγορά εργασίας, σε ένταση. Η πρόκληση είναι να βελτιωθούν οι συνθήκες για τους λιγότερο προνομιούχους αναζητούντες εργασία και να τους παρασχεθεί ικανοποιητική υποστήριξη στην προσπάθειά τους για ένταξη και παραμονή στην αγορά εργασίας. Η καταπολέμηση ή η μείωση της ανεργίας είναι εξαιρετικά δύσκολη.

Τα μέτρα που παίρνουν οι διάφορες κυβερνήσεις για την καταπολέμηση της ανεργίας είναι δύο γενικών κατηγοριών, δηλαδή μέτρα αύξησης της συνολικής ζήτησης και μέτρα επαγγελματικής κατάρτισης και επανεκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού.

1. Τα μέτρα αύξησης της συνολικής ζήτησης είναι δημοσιονομικά και νομισματικά. Τα δημοσιονομικά μέτρα περιλαμβάνουν κυρίως αύξηση των κρατικών δαπανών για δημόσια έργα και προώθηση μεγάλων επενδυτικών έργων. Σκοπός αυτών των έργων είναι η άμεση αύξηση της απασχόλησης και των εισοδημάτων. Τα νομισματικά μέτρα αποβλέπουν στη μείωση του επιτοκίου, με σκοπό την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων, της παραγωγής και συνεπώς, της απασχόλησης. Τα δημοσιονομικά και τα νομισματικά μέτρα αποβλέπουν στην αύξηση της συνολικής ζήτησης και, συνεπώς, στη μείωση της ανεργίας που οφείλεται στην ανεπάρκεια της ζήτησης, δηλαδή της κεϋνσιανής ανεργίας.

2. Τα μέτρα επαγγελματικής κατάρτισης και επανεκπαίδευσης έχουν σκοπό να διευκολύνουν τους άνεργους στην απόκτηση επαγγελματικών γνώσεων και ειδικεύσεων, οι οποίες είναι απαραίτητες ή χρήσιμες, προκειμένου να απασχοληθούν στις υπάρχουσες κενές θέσεις εργασίας. Είναι φανερό ότι τα μέτρα έχουν στόχο τη μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας.

Στην χώρα μας, η άσκηση μιας πολιτικής στο πεδίο της αγοράς εργασίας αντιμετωπίζει εγγενείς δυσχέρειες, οι οποίες συνδέονται άμεσα με τη φύση και τη διάρθρωση της απασχόλησης. Η επιβίωση σε μεγάλη έκταση παραδοσιακών μορφών απασχόλησης, οι οποίες απορροφούν την πλεονάζουσα εργατική δύναμη, δεν επιτρέπει μια διαυγή καταγραφή των πραγματικοτήτων της ελληνικής αγοράς εργασίας. Τα όρια μεταξύ λανθάνουσας ανεργίας και λανθάνουσας απασχόλησης ή ακόμα μεταξύ υποαπασχόλησης και πολλαπλής απασχόλησης, είναι εντελώς ασαφή. Η ανεργία δεν προσεγγίζεται ως ένα απλό λογιστικό υπόλοιπο μεταξύ του συνολικού ενεργού πληθυσμού και του πληθυσμού των απασχολούμενων, γιατί απασχόληση, ανεργία και μη ενεργός πληθυσμός αποτελούν μεγέθη τα οποία επηρεάζονται από ένα πυκνό δίκτυο αλληλοεξαρτήσεων. Γι' αυτό το λόγο η μικροοικονομική πολιτική για την απασχόληση, εξειδικεύεται έτσι ώστε να γίνει δυνατή η αντιμετώπιση της ανεργίας των ομάδων εκείνων του πληθυσμού που είναι λιγότερο ανταγωνιστικές στην αγορά εργασίας. Προς την κατεύθυνση αυτή έχουν ληφθεί σημαντικές πρωτοβουλίες κυρίως μέσω των προγραμμάτων απασχόλησης και επαγγελματικής κατάρτισης, με σκοπό να αμβλυνθούν οι ανισορροπίες που περιορίζουν την αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας.

Σε περιόδους οικονομικής ύφεσης αυξάνονται οι οικονομικές ανισότητες ανάμεσα στις διάφορες ομάδες του πληθυσμού. Ένα σημαντικό κομμάτι του εργατικού δυναμικού, που το αποτελούν κυρίως οι νέοι, οι γυναίκες και οι ανειδίκευτοι εργάτες, αισθάνεται εντονότερα το βάρος και τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης. Κατά συνέπεια προκύπτει η ανάγκη για υποστήριξη και εξασφάλιση αυτών των ομάδων που πλήττονται από τις δυσμενείς εξελίξεις της οικονομικής δραστηριότητας. Θα πρέπει όμως ταυτόχρονα να αναγνωρίσουμε ότι, πέρα από την ανάγκη αυτή, η εξασφάλιση εισοδήματος στις ομάδες του πληθυσμού που πλήττονται από την ανεργία, εξυπηρετεί και τους ευρύτερους στόχους της οικονομικής πολιτικής. Δεδομένου ότι με το εισόδημα αυτό επηρεάζεται θετικά, ιδιαίτερα σε περίοδο οικονομικής ύφεσης, η ενεργός ζήτηση και κατά συνέπεια το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας και της απασχόλησης.

¹² Γεώργιος Μ. Κορρές, (1998), «Ελληνική Οικονομία», Οικονομική πολιτική και ανάλυση των βασικών μεγεθών, Πανεπιστήμιο Κρήτης Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα (σελ.203-207)

4.1 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ των ανέργων αποτελεί ένα ακόμα δομικό χαρακτηριστικό της αγοράς εργασίας. Τα επιδόματα ανεργίας στην Ελλάδα χρηματοδοτούνται από τον ΟΑΕΔ μέσω σχετικά μεγάλων σε έκταση εισφορών από εργοδότες και εργαζόμενους με 1% και 2% επί του μισθού αντίστοιχα και σε κάποιο βαθμό από εισφορές του δημοσίου. Το σύστημα αυτό, αν και απαραίτητο για λόγους κοινωνικής δικαιοσύνης, συνεισφέρει στην ακαμψία των πραγματικών μισθών (η παρουσία αυτών των βοηθημάτων μειώνει το κόστος ευκαιρίας του χρόνου που αφιερώνεται στην αναζήτηση εργασίας καθώς επίσης παρέχει ισχυρά κίνητρα για παράλληλη απασχόληση σε παραοικονομικές δραστηριότητες), και συνεπώς, στην αδυναμία συμπίεσεως της ανεργίας σε περιόδους που το πρόβλημα βρίσκεται σε ένταση. Από την άλλη πλευρά, η ύπαρξη των επιδομάτων ενθαρρύνει την επιμονή αναζήτησης εργασίας της κατάλληλης ειδικότητας, οδηγώντας έτσι σε ορθότερη αξιοποίηση του υφιστάμενου ανθρώπινου κεφαλαίου.

Η συνύπαρξη ενός μεγάλου αριθμού κενών θέσεων με έναν μεγάλο αριθμό εγγεγραμμένων ανέργων είναι αποτέλεσμα της ατελούς λειτουργίας της αγοράς εργασίας και αποτελεί ένδειξη ότι η ανεργία στην Ελλάδα είναι σε σημαντικό βαθμό διαρθρωτικής φύσεως. Δεν υπάρχει δηλαδή σοβαρή αντιστοιχία μεταξύ ζήτησεως και προσφοράς εργασίας σε διαφορετικές ειδικότητες ή στην ίδια ειδικότητα σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές. Η παρατήρηση αυτή προσδιορίζει και την ενδεικνυόμενη μέθοδο επιλύσεως του προβλήματος, δηλαδή την προσπάθεια τονώσεως της κινητικότητας των εργαζομένων. Αν όμως, η πολιτική ενισχύσεως της κινητικότητας των εργαζομένων μεταξύ γεωγραφικών περιοχών εμπεριέχει σημαντικό κοινωνικό κόστος, η πολιτική ενισχύσεως της κινητικότητας μεταξύ ειδικοτήτων μέσω προγραμμάτων συστηματικής και συνεχούς καταρτίσεως είναι αναγκαία και κοινωνικά επωφελής.

4.2 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ¹³

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Η καταπολέμηση της ανεργίας των νέων, περνάει από τη θέσπιση συστημάτων και μεθόδων που θα επιτρέπουν την εξασφάλιση συγχρόνως μιας βασικής κατάρτισης επαρκούς επιπέδου και της σύνδεσης μεταξύ σχολικής κατάρτισης και της ενεργούς επαγγελματικής ζωής. Για την κοινωνία του αύριο δεν αρκεί μόνο να διατηρείται η γνώση και η τεχνογνωσία που αποκτήθηκε σε κάποια δεδομένη στιγμή. Απαιτείται εξίσου ικανότητα μάθησης, επικοινωνίας, ομαδικής εργασίας, αξιολόγηση της προσωπικής κατάστασης. Τα μελλοντικά επαγγέλματα απαιτούν ικανότητες διάγνωσης, διατύπωσης προτάσεων βελτίωσης, σε όλα τα επίπεδα, αυτονομία, πνευματική ανεξαρτησία και ικανότητα ανάλυσης που προσδίδει η γνώση. Κατά συνέπεια είναι απαραίτητη η προσαρμογή του περιεχομένου της εκπαίδευσης και της δυνατότητας βελτίωσης της κατάρτισης, κάθε φορά που θεωρείται απαραίτητο.

Η αναγκαιότητα της ανάπτυξης της συνεχούς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης έχει γίνει αποδεκτή, αλλά απαιτεί και τον επαναπροσανατολισμό των διαθέσιμων πόρων προς αυτή την κατεύθυνση και όχι προς παθητικές πολιτικές αντιμετώπισης της ανεργίας. Η δυσκολία ανταπόκρισης του συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες, έχει σχέση από τη μια με τους χαλαρούς δεσμούς της με την παραγωγή, τους κοινωνικούς στόχους και τις προτεραιότητες και από την άλλη με την αδυναμία προσέγγισης και ικανοποίησης των ατομικών αναγκών, δυνατοτήτων και επιλογών του εργατικού δυναμικού.

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΕΥΕΛΙΞΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η βελτίωση της εξωτερικής ευελιξίας στην αγορά εργασίας, περιλαμβάνει παρεμβάσεις που ενισχύουν την ευελιξία των εργασιακών σχέσεων-συμβάσεων, διευκολύνοντας τους όρους απόλυσης και ενισχύοντας τις προσωρινές μορφές απασχόλησης όπως την μερική απασχόληση, καθώς επίσης τη μείωση ορισμένων παροχών ανεργίας.

Οι παραπάνω παρεμβάσεις αποσκοπούν στο να μπορούν οι επιχειρήσεις να προσλαμβάνουν πιο εύκολα, αλλά και να απολύουν ένα μεγαλύτερο αριθμό εργαζομένων αυξάνοντας έτσι σημαντικά την κινητικότητα στην αγορά εργασίας. Επίσης η παροχή κινήτρων για τη γεωγραφική μετακίνηση των εργαζομένων και η άρση των αντικινήτρων για διαδοχική ασφάλιση σε διαφορετικά ταμεία ενισχύουν την ευελιξία της αγοράς εργασίας.

Επειδή όμως η χώρα μας χαρακτηρίζεται από υπερδιπλάσιο ποσοστό αυτοαπασχόλησης και μικρό ποσοστό μερικής απασχόλησης συγκριτικά με την υπόλοιπη Ευρώπη τα μέτρα που σκοπεύουν να κάνουν πιο ευλύγιστη την αγορά εργασίας ίσως έχουν πιο περιορισμένο πεδίο δράσης από τις άλλες χώρες της Ευρώπης.

¹³ Σκουτέλης Γιώργος (1996), « Η Ανεργία: Αίτια και Λύσεις», Εκδόσεις International Forum, Αθήνα, σελ. (200-204)

Αυτό συμβαίνει επειδή από τη μία οι κανόνες που ρυθμίζουν την αγορά εργασίας δεν θα αφορούν τους αυτοαπασχολούμενους και από την άλλη οι παραοικονομικές δραστηριότητες που ενθαρρύνονται από την αυτοαπασχόληση δεν αποτελούν πεδίο εφαρμογής των διαφόρων κανόνων της αγοράς εργασίας. Πάντως σε κάποιο βαθμό η ευελιξία στην Ελληνική αγορά εργασίας είναι ήδη γεγονός μέσω της παράνομης εργασίας και της μεγάλης εισφοροδιαφυγής με θετικό αποτέλεσμα όσον αφορά την ανεργία στους κλάδους που εφαρμόζεται (για παράδειγμα οικοδομές, γεωργικές εργασίες). Η εσωτερική ευελιξία είναι αποτέλεσμα της καλύτερης διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού από την επιχείρηση. Σκοπός της είναι η προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στις εκάστοτε συνθήκες παραγωγής αποφεύγοντας τις απολύσεις. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει μέτρα όπως η απασχόληση των εργαζομένων περισσότερες ώρες σε κάποιες περιόδους αιχμής με αντίστοιχη μείωση των ωρών εργασίας σε περιόδους με χαμηλότερη παραγωγή, οι μετατάξεις του προσωπικού σε άλλα τμήματα για κάλυψη των αναγκών της επιχείρησης και η εσωτερική εκπαίδευση για να αποκτούν οι εργαζόμενοι τα προσόντα που θα τους επιτρέπουν να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Η εσωτερική ευελιξία για να είναι επιτυχημένη πρέπει να συμφωνείται αμοιβαία μέσα από διαπραγματεύσεις μεταξύ των εργαζομένων και της διεύθυνσης της επιχείρησης.

Βεβαίως υπάρχει και η αντίθετη άποψη. Στις χώρες όπου υπάρχει μεγάλη ευελιξία στην αγορά εργασίας, δημιουργούνται πιο πολύ θέσεις μερικής ή ανειδίκευτης απασχόλησης και υπάρχουν πολλοί εργαζόμενοι με μισθούς κάτω από τα όρια της φτώχειας και χωρίς ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΛΑΤΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ένα μέσο για τη μείωση της ανεργίας είναι η ελάττωση του κόστους εργασίας μέσω της μεγαλύτερης σύνδεσης των μισθών με την παραγωγικότητα. Αυτό μπορεί να σημαίνει μέτρα όπως η κατάργηση του κατώτερου μισθού σε ζημιόγones επιχειρήσεις ή σε περιοχές με υψηλή ανεργία. Επίσης η μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για εργαζόμενους και εργοδότες, η χρηματοδότηση από επιδόματα ανεργίας των νέων θέσεων εργασίας, και η παροχή επιδοτήσεων απασχόλησης για αυτούς που προσλαμβάνονται για πρώτη φορά μειώνουν το μη μισθολογικό κόστος της εργασίας. Σε αυτή την κατεύθυνση κινούνται τα κίνητρα του νόμου 3227 του 2004 που προβλέπει την επιδότηση των εργοδοτών κατά 50% του ύψους των εργοδοτικών εισφορών για νεοπροσλαμβανόμενους κατά τον πρώτο χρόνο.

Επίσης σημαντική είναι η πολιτική της ελάφρυνσης των επιβαρύνσεων της εργασίας χαμηλής εξειδίκευσης γιατί αυτού του είδους η εργασία συνδέεται άμεσα με την ανεργία μακράς διάρκειας. Πολιτικές που αποσκοπούν σε επιδότηση θέσεων χαμηλής εξειδίκευσης και μισθού μέσω φορολογικών εκπτώσεων, μπορούν να προτρέψουν τις επιχειρήσεις να αυξήσουν τις προσλήψεις αυτής της κατηγορίας των εργαζομένων με διπλό όφελος (αύξηση της απασχόλησης, αλλά και αύξηση της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων).

Τέτοιες πολιτικές, εκτός από τα ηθικά, ανθρωπιστικά ή κοινωνικά κίνητρα, την άμβλυνση των κοινωνικών εντάσεων και αντιθέσεων, έχουν και θετικά οικονομικά αποτελέσματα, μέσω της αυξημένης κινητοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού και της μείωσης των κοινωνικών παροχών. Συνεπώς υπάρχει ελάττωση της ανεργίας και αύξηση της απασχόλησης.

ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Προκειμένου οι επιχειρήσεις να αυξήσουν τις επενδύσεις τους, να επεκτείνουν τη δραστηριότητά τους και να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας, πρέπει το θεσμικό πλαίσιο των αγορών προϊόντων, να αυξάνει την ανταγωνιστική πίεση πάνω στις επιχειρήσεις και ταυτόχρονα να καθιστά το περιβάλλον φιλικό προς την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Αυτό μπορεί να γίνει:

Πρώτον, με την προώθηση του ανταγωνισμού, την απλούστευση του ρυθμιστικού και ειδικότερα του φορολογικού περιβάλλοντος, την παροχή κινήτρων και την εξάλειψη των φραγμών στην επιχειρηματικότητα και ιδιαίτερα στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων. Επίσης, άλλα μέτρα για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, περιλαμβάνουν την υιοθέτηση θεσμικού πλαισίου για τη λειτουργία των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, τη σύσταση υπηρεσίας για τον έλεγχο της οικονομικής διαχείρισης στον ευρύ δημόσιο τομέα, και την ενεργοποίηση του νόμου για τις συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Δεύτερον, με τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια οικονομία βασισμένη στη γνώση, την ενθάρρυνση της χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και την τόνωση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, σε έρευνα και ανάπτυξη. Ειδικά πάντως, όσον αφορά τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια οικονομία της γνώσης, πρέπει να αυξηθούν οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ. Μέχρι σήμερα όμως, η Ελλάδα κατατάσσεται στην τελευταία θέση μεταξύ των 15 πιο ανεπτυγμένων χωρών της ΕΕ, ενώ εξακολουθεί να υστερεί και στον τομέα της χρήσης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών. Παρόλο που οι σχετικές επενδύσεις και η χρήση προσωπικών υπολογιστών και του Διαδικτύου αυξήθηκαν σημαντικά την τελευταία δεκαετία. Είναι, λοιπόν, απαραίτητο να ενθαρρυνθεί η χρήση των τεχνολογιών αυτών, καθώς παίζουν σημαντικό ρόλο στην άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας.

Τρίτον, στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος αλλά και στην αύξηση της παραγωγικότητας. Εξάλλου μπορεί να συμβάλει σημαντικά ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης, ώστε αυτή να γίνει πιο αποτελεσματική καθώς και πιο φιλική γενικά προς τους πολίτες, αλλά και ειδικότερα προς τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους. Παρά την πρόοδο των τελευταίων ετών, μένουν πολλά να γίνουν για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το πρόβλημα της κρατικής γραφειοκρατίας και μια μορφή της, η οποία είναι η υπερβολική ρύθμιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Πάντως αυτό το πρόβλημα είναι ευκολότερο να λυθεί. Αρκούν μια διαφορετική προσέγγιση στα πράγματα και κοινός νους, ενώ το δημοσιονομικό κόστος είναι μηδαμινό. Αντίθετα, το κόστος της σημερινής κατάστασης είναι σημαντικό για τις επιχειρήσεις με αποτέλεσμα τόσο οι εγχώριες όσο και οι άμεσες ξένες επενδύσεις να κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

4.3 Ο.Α.Ε.Δ.

Ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) είναι η Ελληνική Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης. Είναι το κύριο όργανο εφαρμογής της Κυβερνητικής Πολιτικής για την Απασχόληση, ώστε να εξασφαλίζονται οι αναγκαίες προϋποθέσεις ταχείας προσαρμογής της προσφοράς εργασίας προς τις απαιτήσεις της ζήτησης, σε αρμονία με το εκάστοτε Πρόγραμμα Οικονομικής Ανάπτυξης της Χώρας και τις συναφείς κατευθύνσεις και οδηγίες του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας. Η λειτουργία του Ο.Α.Ε.Δ. διέπεται από το καθεστώς του Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου και βρίσκεται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας. Είναι διοικητικά αυτόνομος οργανισμός και διοικείται από το Διοικητή και το Διοικητικό Συμβούλιο. Η συγκρότηση του Διοικητικού Συμβουλίου, που στηρίζεται στην αρχή της τριμερούς εκπροσώπησης, δημιουργεί ευνοϊκότερους όρους διαλόγου μεταξύ της Πολιτείας και των Κοινωνικών Εταίρων.

Στο πλαίσιο του ρόλου του, ως Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης για την Ελλάδα, ο Οργανισμός επιδιώκει να μεγιστοποιεί τις δυνατότητές του, ώστε να παρεμβαίνει στρατηγικά στην αγορά εργασίας και να συμβάλλει στην πρόληψη και καταπολέμηση της ανεργίας, όπως επιβάλλει η κάθε σχετική πρόκληση που καλείται να αντιμετωπίσει, δίνοντας έμφαση στα ακόλουθα στοιχεία : Στη στόχευση των δράσεων. Η στόχευση μπορεί να γίνει με άξονα τον τομέα ή κλάδο απασχόλησης, τα τοπικά ή άλλα χαρακτηριστικά των πληθυσμιακών ομάδων ανέργων στους οποίους στοχεύουν οι δράσεις. Επίσης με κριτήριο περιφερειακής στόχευσης (με κλιμάκωση από επίπεδο ευρύτερης περιφέρειας μέχρι τοπικό ή ακόμη μικρό-τοπικό, όπως γίνεται στις παρεμβάσεις σε συγκεκριμένες περιοχές ή επαρχίες, ώστε να αντιμετωπίζεται αποτελεσματικότερα η ανομοιογένεια που παρατηρείται, ακόμη και σε επίπεδο νομού) στον αναπτυξιακό προσανατολισμό (την αναπτυξιακή συνέργεια) των δράσεων. Με βάση το πρόβλημα που πρέπει να επιλυθεί σε κάθε περίπτωση ο σχεδιασμός των δράσεων γίνεται με ποιοτικά κριτήρια, εστιάζεται δηλαδή σε συγκεκριμένες ανάγκες των ανέργων και των επιχειρήσεων. Όταν οι ενεργητικές δράσεις του Οργανισμού σχεδιάζονται κατά περίπτωση, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στις κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις, ενισχύονται καθώς αποκτούν μια δυναμική που υποστηρίζει και συμπληρώνει την οικονομική και αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, στην ευελιξία των ενεργητικών παρεμβάσεων. Με στόχο οι ενεργητικές παρεμβάσεις να ανταποκρίνονται στις εκάστοτε πραγματικές συνθήκες. Διερευνώνται, κατά τον σχεδιασμό τους, οι δυνατότητες συνδυασμού ενεργειών που εξυπηρετούν παράλληλα το σύνολο των στόχων της κάθε παρέμβασης, στην οργάνωση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης για την κατάκτηση και ενισχύει διαρκώς την αξιοπιστία του Οργανισμού.

Στη διαφάνεια κατά την εφαρμογή των δράσεων, που αποτελεί ήδη ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς τους, δρουν καταλυτικά τρεις παράγοντες:

Α. Η σωστή προετοιμασία αλλά και η αναβάθμιση μέτρων ενεργοποίησης του ανέργου για την επανένταξή του στην αγορά εργασίας, σε θέση απασχόλησης κατάλληλη για τον κάθε άνεργο και επομένως διατηρήσιμη και βιώσιμη.

Β. Ο σχεδιασμός, η κατάρτιση, η εφαρμογή και ο έλεγχος των προγραμμάτων απασχόλησης.

Γ. Το δίκτυο συνεργιών και συνεργασιών, που αναπτύσσει ο Οργανισμός για την καλύτερη προώθηση των ανέργων στην απασχόληση αλλά και για τη διασπορά του έργου του σε άλλους φορείς.

4.3.1 ΟΙ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ Ο.Α.Ε.Δ.

Στην Ελλάδα οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης θεσπίστηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980 (το 1983 εφαρμόστηκαν τα πρώτα προγράμματα επιδότησης των εργοδοτών για την πρόσληψη ανέργων, το 1986 τα πρώτα προγράμματα επιδότησης των νέων ελευθέρων επαγγελματιών και το 1987 τα πρώτα προγράμματα κατάρτισης εργαζομένων και ανέργων) με την προτροπή του ΟΟΣΑ και της τότε ΕΟΚ και τη χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Έκτοτε επεκτάθηκαν αριθμητικά και από το 1995 κι έπειτα στις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης συμμετέχουν περίπου 60.000 άνεργοι και 30.000-35.000 εργαζόμενοι σε ετήσια βάση.

4.3.1.1 ΜΕΤΡΑ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΑΝΕΡΓΟΥ

Τα μέτρα ενεργοποίησης του ανέργου έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα, ειδικά σε ότι αφορά στη βιωσιμότητα των θέσεων εργασίας που δημιουργούνται. Τα μέτρα αυτά κλιμακώνονται από την εξατομικευμένη υποστήριξη και την κατάρτιση ατομικού σχεδίου δράσης, μέχρι την ολοκληρωμένη προσέγγιση του ανέργου που συνδυάζει συμβουλευτική, επαγγελματικό προσανατολισμό, κατάρτιση - επιμόρφωση, προώθηση στην απασχόληση και συνεχή παρακολούθηση του ανέργου. Κοινός παρονομαστής των μέτρων ενεργοποίησης του ανέργου αποτελούν ο έγκαιρος εντοπισμός των αναγκών του ανέργου (προληπτικά μέτρα), όπως και η παροχή «ίσων ευκαιριών εκκίνησης για όλους».

Παράλληλα, ο Ο.Α.Ε.Δ. εφάρμοσε πιλοτικά τρεις νέες υπηρεσίες Συμβουλευτικής που προσφέρονται στο σύνολο των εγγεγραμμένων ανέργων, ώστε να αναπτυχθούν εκπαιδευτικά και επαγγελματικά, να προσανατολιστούν στο επάγγελμα ή στην επιχειρηματική δραστηριότητα που ταιριάζει στις ιδιαίτερες ικανότητες και τα προσόντα τους και να διεκδικήσουν αποτελεσματικότερα μια θέση στην αγορά εργασίας. Τα Προγράμματα Συμβουλευτικής διεξάγονται από εξειδικευμένους συμβούλους στα Κέντρα Προώθησης της Απασχόλησης.

Πρόκειται για τα προγράμματα:

- ✓ Συμβουλευτικής Αναζήτησης Εργασίας:

Το πρόγραμμα Συμβουλευτικής Αναζήτησης Εργασίας απευθύνεται σε άνεργους με σαφή επαγγελματικό στόχο και προσόντα, για τα οποία υπάρχει ζήτηση από την αγορά εργασίας. Κάθε πρόγραμμα διαρκεί 35 ώρες, διεξάγεται σε ατομικές ή ομαδικές καθημερινές πεντάωρες συναντήσεις επί μία εβδομάδα. Οι εξειδικευμένοι

σύμβουλοι του ΟΑΕΔ παρακολουθούν και υποστηρίζουν τις ενέργειες για εξεύρεση εργασίας. Η πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος Συμβουλευτικής Αναζήτησης Εργασίας τον τελευταίο χρόνο είχε σημαντικά αποτελέσματα, που αξίζει να σημειωθούν. Συγκεκριμένα, υπολογίζεται ότι περίπου το 70% των ανέργων που συμμετείχαν στον εβδομαδιαίο κύκλο συναντήσεων Συμβουλευτικής Αναζήτησης Εργασίας με τους ειδικούς συμβούλους, κατόρθωσαν μέσα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα να βρουν επιχείρηση και του παρέχουν ολοκληρωμένη υποστήριξη για να σχεδιάσει και απασχόληση στην ελεύθερη αγορά εργασίας (σε μη επιδοτούμενες θέσεις).

✓ Συμβουλευτικής για την ανάληψη Επιχειρηματικών Πρωτοβουλιών:

Το πρόγραμμα που διαρκεί συνολικά 35 ώρες και διεξάγεται σε καθημερινή βάση επί επτά ημέρες, απευθύνεται σε άνεργους που επιθυμούν να δημιουργήσουν δική τους επιχείρηση. Οι εξειδικευμένοι σύμβουλοι του ΟΑΕΔ αξιολογούν τις προσωπικές δυνατότητες του ανέργου να αναπτύξει μια επιχείρηση και του παρέχουν ολοκληρωμένη υποστήριξη για να σχεδιάσει και να δημιουργήσει τη δική του επιχείρηση.

✓ Συμβουλευτικής Επαγγελματικού Προσανατολισμού:

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε άνεργους που δεν έχουν αποφασίσει τι επάγγελμα θέλουν να εξασκήσουν. Διεξάγεται σε καθημερινές πεντάωρες συναντήσεις και ολοκληρώνεται σε 40 ώρες. Εξειδικευμένοι σύμβουλοι του Ο.Α.Ε.Δ. καταρτίζουν το επαγγελματικό προφίλ του ανέργου, αξιολογούν τις προοπτικές της αγοράς εργασίας για αντίστοιχες επαγγελματικές δραστηριότητες και τον βοηθούν να αποφασίσει τι επάγγελμα θα εξασκήσει. Τον βοηθούν επίσης να ενταχθεί σε προγράμματα κατάρτισης, προγράμματα νέων θέσεων εργασίας και νέων ελεύθερων επαγγελματιών με βάση το επαγγελματικό του προφίλ.

4.3.1.2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Αντικείμενο των προγραμμάτων απασχόλησης του Οργανισμού αποτελούν:

Η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης μέσω της επιχορήγησης επιχειρήσεων – (Πρόγραμμα Νέων Θέσεων Εργασίας).

Η δημιουργία νέων θέσεων αυτοαπασχόλησης, με τη μορφή νέας επιχείρησης – νέου ελεύθερου επαγγέλματος – (Πρόγραμμα Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες).

Η απόκτηση εργασιακής εμπειρίας – (Πρόγραμμα Stage).

Η σύνθεση περισσότερων της μιας ενεργειών στο πλαίσιο ολοκληρωμένων παρεμβάσεων (σε επίπεδο περιφερειών με ιδιαίτερα υψηλή ανεργία, κλάδων επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων που διέκοψαν ή περιόρισαν σημαντικά τις δραστηριότητες τους), προγραμμάτων σχεδιασμένων για άνεργους που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και τέλος, προγραμμάτων που συνδυάζουν κατάρτιση και απασχόληση ή απόκτηση εργασιακής εμπειρίας και απασχόληση.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ τα οποία ανακοινώθηκαν από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής ασφάλισης και Πρόνοιας και η υλοποίησή τους ξεκίνησε το 2006

- Πρόγραμμα επιχορήγησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (NEE) - Επιχειρηματικότητα Πολυμελών Οικογενειών (ΚΥΑ 32356/26-6-06).
Στόχος του προγράμματος: η ενθάρρυνση, μέσω της οικονομικής ενίσχυσης, των ανέργων-μελών οικογενειών με τουλάχιστον τρία παιδιά εκ των οποίων τουλάχιστον το ένα είναι ανήλικο, που αποφασίζουν να δημιουργήσουν τη δική τους μικρή επιχείρηση.
Ομάδα στόχος: Άνεργοι ηλικίας 18 - 64 ετών.
Αριθμός θέσεων: 1000.
Χρηματοδότηση: Το πρόγραμμα είναι επιχορηγούμενο από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.) στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση" του Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και η συνολική δαπάνη ανέρχεται στο ποσό των 12.000.000 €
- Πρόγραμμα επιχορήγησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΚΥΑ 30474/26-06-06).
Στόχος του προγράμματος: η ενθάρρυνση, μέσω της οικονομικής ενίσχυσης, των ανέργων που αποφασίζουν να δημιουργήσουν τη δική τους μικρή επιχείρηση.
Ομάδα στόχος: Άνεργοι ηλικίας 18 - 64 ετών.
Αριθμός θέσεων: 9000.
Χρηματοδότηση: Το πρόγραμμα είναι επιχορηγούμενο από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.) στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση" του Γ' Κ.Π.Σ., και η συνολική δαπάνη ανέρχεται στο ποσό των 80.000.000 €.
- Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας (STAGE) σε Υπηρεσίες και Φορείς του Δημόσιου, του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Σκοπός του προγράμματος είναι η απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, η προσαρμογή των επαγγελματιών προσόντων στην εξέλιξη και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας στον τομέα της ειδίκευσής τους, ανέργων πτυχιούχων Α.Ε.Ι. - Τ.Ε.Ι., διπλωματούχων Ι.Ε.Κ., απόφοιτων Λυκείου Γενικής Εκπαίδευσης, Τ.Ε.Λ., Ε.Π.Λ. Τ.Ε.Ε. Β' Κύκλου. Το πρόγραμμα αφορά 9.000 άνεργους, για χρονική περίοδο δεκαοκτώ (18) μηνών, σε Φορείς και Υπηρεσίες του Δημόσιου, Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα, και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η συνολική δαπάνη ανέρχεται στο ποσό των 90.000.000€, το οποίο θα καλυφθεί στα πλαίσια του Γ' Κ.Π.Σ από το Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση».

Προγράμματα των οποίων η υλοποίηση ξεκίνησε το 2007

- Προγράμματα Νέων Θέσεων Εργασίας (Ν.Θ.Ε.) (επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απασχόληση συνολικά 41.500 ανέργων)
Ο Οργανισμός προχώρησε, τόσο στην κατάρτιση νέων προγραμμάτων επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απασχόληση ανέργων, όσο και στην παράταση σε προγράμματα

τα οποία ήδη υλοποιούνταν και η επιτυχής εφαρμογή τους έκρινε απαραίτητη και αναγκαία την προσθήκη επιπλέον θέσεων σε αυτά.

- Πρόγραμμα επιχορήγησης ιδιωτικών επιχειρήσεων για την απασχόληση ανέργων, ηλικίας 45 ετών και άνω.

Δικαιούχοι 10.000 άνεργοι

- Συνδυασμένο πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απασχόληση επιδοτούμενων ανέργων ηλικίας 18-64 ετών (μετατροπή επιδόματος ανεργίας σε επίδομα απασχόλησης-πρόσληψη "ΠΡΩΤΟΥ ΥΠΑΛΛΗΛΟΥ" από αυτοαπασχολούμενους)

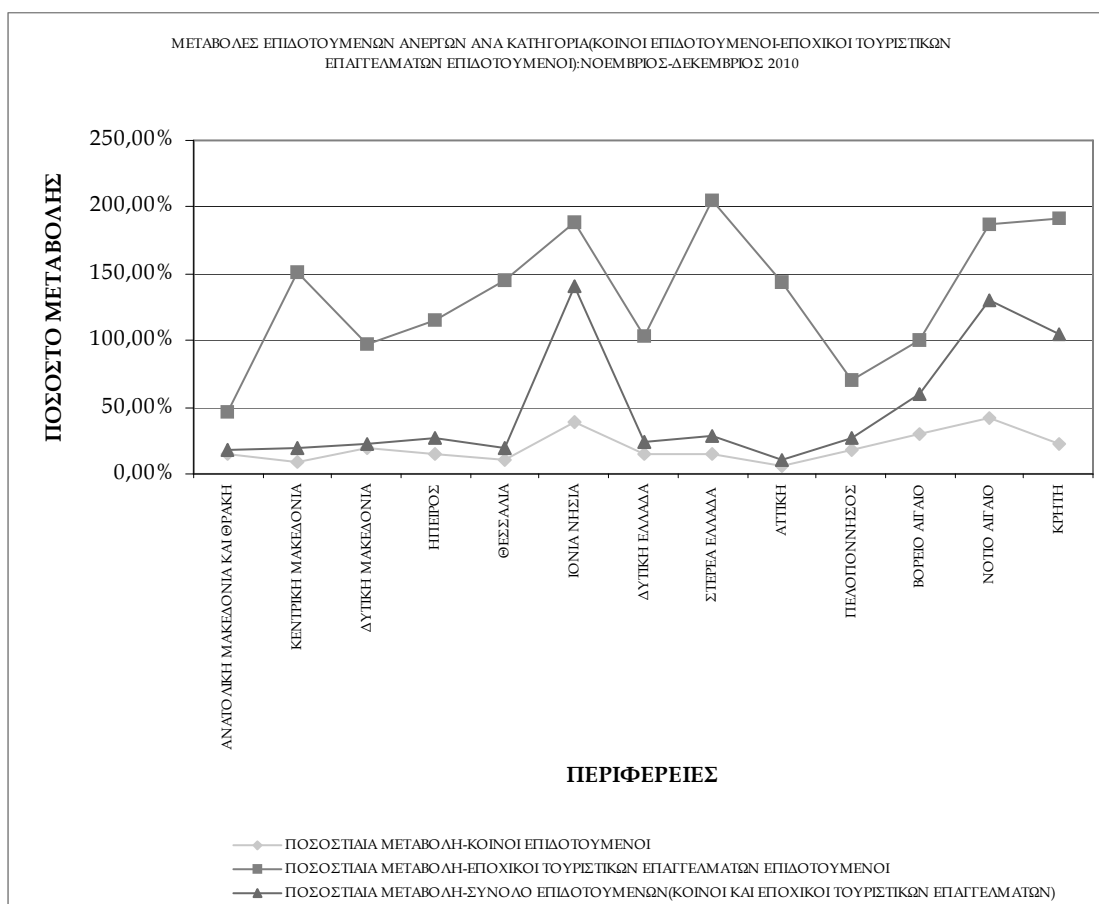
Δικαιούχοι 20.000 άνεργοι

- Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ Βαθμού για την προώθηση της απασχόλησης των ανέργων των πληγεισών περιοχών, ηλικίας 18-64 ετών (Πρόγραμμα αναδασώσεων και αντιπλημμυρικών έργων).

Δικαιούχοι 6.000 άνεργοι

4.3.2 ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ (ΚΟΙΝΟΙ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΟΙ - ΕΠΟΧΙΚΟΙ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ) ΚΑΙ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ: ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2010

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Πηγή: Ο.Α.Ε.Δ. Συνοπτική Έκθεση εγγεγραμμένοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ Δεκέμβριος 2010

Από το *διάγραμμα 1* προκύπτει:

Κοινοί επιδοτούμενοι

- Στο σύνολο της χώρας παρατηρείται αύξηση των **κοινών επιδοτούμενων** ανέργων από τον προηγούμενο μήνα σε 19.889 άτομα και με ποσοστιαία αύξηση 11,32%. Σχετικά με τις Περιφέρειες η μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση μεταξύ των Περιφερειών από τον προηγούμενο μήνα εμφανίζεται στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου με ποσοστό μεταβολής 42,51%, στην

Περιφέρεια Ιόνιων Νήσων με ποσοστό μεταβολής 38,49% και στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου με ποσοστό μεταβολής 30,14%.

Εποχικοί επιδοτούμενοι

- Στο σύνολο της χώρας παρατηρείται αύξηση των **εποχικών επιδοτούμενων** ανέργων τουριστικών επαγγελματιών από τον προηγούμενο μήνα σε 51.236 άτομα και με ποσοστιαία αύξηση 164,94%. Σχετικά με τις Περιφέρειες η μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση από τον προηγούμενο μήνα εμφανίζεται στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας με ποσοστό μεταβολής 205,79%, στην Περιφέρεια Κρήτης με ποσοστό μεταβολής 191,52%, στην Περιφέρεια Ιόνιων Νήσων με ποσοστό μεταβολής 188,54% και στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου με ποσοστό μεταβολής 187,51%.

Σύνολο επιδοτούμενων

- Στο σύνολο της χώρας παρατηρείται αύξηση των **επιδοτούμενων ανέργων στο σύνολό τους (κοινοί επιδοτούμενοι και εποχικοί επιδοτούμενοι τουριστικών επαγγελματιών)** από τον προηγούμενο μήνα σε 71.125 άτομα και με ποσοστιαία αύξηση 34,40%. Σχετικά με τις Περιφέρειες η μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση από τον προηγούμενο μήνα εμφανίζεται στην Περιφέρεια Ιόνιων Νήσων με ποσοστό μεταβολής 140,92%, στη Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου με ποσοστό μεταβολής 130,47% και στη Περιφέρεια Κρήτης με ποσοστό μεταβολής 105,13%.

4.4 ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 2000-2008 ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2007-2013

Το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, ένα μεγάλο αναπτυξιακό πρόγραμμα που καλύπτει χρονικά την περίοδο 2000-2008, έδωσε στην Ελλάδα τη δυνατότητα να αποκτήσει σύγχρονες βασικές υποδομές, να υποστηρίξει την ανταγωνιστικότητα της, να τονώσει την επιχειρηματικότητα και την απασχόληση και παράλληλα να προωθήσει μια πλειάδα ολοκληρωμένων δράσεων, που της επιτρέπουν να ανταποκριθεί σε μεγάλο βαθμό στις ανάγκες και στις προκλήσεις των δεκαετιών που έρχονται.

Τα έργα του γ' ΚΠΣ γίνονται σε όλη την επικράτεια, βελτιώνοντας το επίπεδο της ζωής των πολιτών.

Η χρηματοδότηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων του, έγινε από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους, ενώ στην υλοποίησή τους απασχολήθηκαν και εξακολουθούν να απασχολούνται εκτός από τα υπουργεία και τις περιφέρειες που τα διαχειρίζονται –χιλιάδες φορείς και ένα μεγάλο μέρος των πολιτών. Τα έργα του αφορούν όλους μας, όπου και να κατοικούμε, με ότι και να ασχολούμαστε.

Με το πέρασμα σε μια νέα εποχή, τη νέα προγραμματική περίοδο 2007-2013, η Ελλάδα έχει πλέον καλύψει μεγάλο μέρος των απαιτούμενων υποδομών και είναι περισσότερο έτοιμη από ποτέ να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των καιρών και στο διεθνή ανταγωνισμό.

Μέσα από το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο αναφοράς (ΕΣΠΑ), το νέο πρόγραμμα για την ανάπτυξη, με κοινοτικούς πόρους ύψους 20.4 δις. Ευρώ, εθνική συμμετοχή στο σύνολο της ελληνικής περιφέρειας που φτάνει τα 11,5 δις. ευρώ και εκτιμώμενη ιδιωτική συμμετοχή 7,5 δις. ευρώ, η Ελλάδα στοχεύει στην ανάδειξη της σε μια εξωστρεφή χώρα, με ισχυρή διεθνή παρουσία, με ανταγωνιστική και παραγωγική οικονομία.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού, η αναπτυξιακή προσπάθεια επικεντρώνεται στην προώθηση της έρευνα και της καινοτομίας, στη στήριξη της επιχειρηματικότητας, στο ανθρώπινο κεφάλαιο, στην απασχόληση και στην κοινωνική συνοχή, στον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, στην προστασία του περιβάλλοντος, στο σεβασμό και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ» 2007-2013 (ΕΣΠΑ)

1. Θεματικός Άξονας: «Διευκόλυνση της πρόσβασης στην Απασχόληση»

Ο Θεματικός Άξονας αποσκοπεί στη διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των κατηγοριών ανέργων και στην προσέλκυση και διατήρηση μεγαλύτερου αριθμού ατόμων στην αγορά εργασίας, μέσω ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης και τοπικού χαρακτήρα σχεδίων προώθησης της απασχόλησης για την επίλυση προβλημάτων που εμφανίζονται στις περιφερειακές αγορές εργασίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση των γυναικών, των νέων και των μακροχρόνια ανέργων, καθώς και των ανέργων από ειδικές κοινωνικές ομάδες (άνεργοι μεγαλύτερης ηλικίας ή από ευαίσθητες ομάδες του πληθυσμού), που απειλούνται περισσότερο από τον αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.

Ειδικοί στόχοι:

- Ενίσχυση της απασχόλησης των νέων μέσω ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης.
- Ενίσχυση της απασχόλησης των γυναικών μέσω ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης
- Ενεργοποίηση των μακροχρόνια ανέργων και των ατόμων από ειδικές κοινωνικές ομάδες, που απειλούνται περισσότερο από τον αποκλεισμό από την αγορά εργασίας μέσω της εφαρμογής ειδικά στοχευμένων δράσεων.
- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών απασχόλησης.

Βασικές ομάδες-στόχοι:

- Άνεργοι.
- Άνεργες γυναίκες.
- Άνεργοι νέοι/ες (15-24 ετών).
- Άνεργοι μεγαλύτερης ηλικίας (55-64 ετών).
- Μακροχρόνια άνεργοι/ες.
- Άτομα ευπαθών κοινωνικών ομάδων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.

- Ανενεργοί/ές (άτομα εκτός αγοράς εργασίας).
- Άτομα που διατρέχουν τον κίνδυνο να μείνουν άνεργοι.

Στοχεύετε μεταξύ άλλων:

- Ποσοστό εγγεγραμμένων **ανέργων νέων** (15-24 ετών) που ωφελούνται από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης πριν συμπληρώσουν 6 μήνες ανεργίας: **100%**
- Αύξηση του ποσοστού εγγεγραμμένων **ανέργων γυναικών** που ωφελούνται από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης επί του συνόλου των εγγεγραμμένων ανέργων γυναικών που αναζητούν εργασία **από 17% σε 25%**
- Αύξηση του αριθμού **γυναικών** που ωφελούνται από **υποστηρικτικά μέτρα** για τη συμφιλίωση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής από **8.300 σε 15.700**
- Αύξηση του ποσοστού εγγεγραμμένων **μακροχρόνια ανέργων**, που ωφελούνται από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης επί του συνόλου των εγγεγραμμένων μακροχρόνια ανέργων, που αναζητούν εργασία σε **25%**
- Αύξηση του ποσοστού **ανέργων** που συμμετέχουν σε ενέργειες κατάρτισης και λαμβάνουν **πιστοποίηση** επί του συνόλου των καταρτισθέντων από **22% σε 50%**

2. Θεματικός Άξονας: «Πλήρης ενσωμάτωση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών»

Η κοινωνική ένταξη και η κοινωνική συνοχή αποτελούν τόσο συνέπειες, όσο και προϋποθέσεις για την επιτυχία των στόχων της οικονομικής ανάπτυξης, της απασχόλησης και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Ειδικοί στόχοι:

- Προώθηση της κοινωνικής και επαγγελματικής ενσωμάτωσης των Ευπαθών Κοινωνικά Ομάδων (ΕΚΟ) (μετανάστες, Α.μ.ε.α., άτομα με πολιτισμικές και θρησκευτικές ιδιαιτερότητες, μακροχρόνια άνεργοι/ες κλπ)
- Αξιοποίηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για την ένταξη των ΕΚΟ στην αγορά εργασίας
- Βελτίωση της πρόνοιας για όσους χρήζουν βοήθειας

Οι ωφελούμενοι από τις παρεμβάσεις του Άξονα μπορούν να συστηματοποιηθούν στις ακόλουθες ομάδες-στόχους:

- Άτομα προερχόμενα από ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού που συμμετέχουν στις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις κοινωνικής ένταξης
- Άτομα προερχόμενα από ευπαθείς ομάδες πληθυσμού συγκεκριμένων περιοχών στο πλαίσιο της ανάπτυξης τοπικών σχεδίων κοινωνικής ένταξης
- Άτομα προερχόμενα από ευπαθείς ομάδες πληθυσμού που συμμετέχουν στις οριζόντιες δράσεις ενδυνάμωσης-εμπύκνωσης και στήριξης
- Οικογένειες και άτομα (ηλικιωμένοι – παιδιά) σε κατάσταση φτώχειας
- Άτομα με αναπηρίες που συμμετέχουν σε στοχευμένες δράσεις υποστήριξης της εργασιακής ένταξης
- Εργοδότες και εργαζόμενοι, στους οποίους απευθύνονται οι δράσεις καταπολέμησης των προκαταλήψεων και των διακρίσεων στην αγορά εργασίας

- Άτομα προερχόμενα από ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού που εντάσσονται σε δράσεις κοινωνικής επιχειρηματικότητας
- Εργαζόμενοι σε δομές στήριξης της κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας.

Στοχεύετε μεταξύ άλλων:

- Αύξηση του αριθμού **ανέργων ευπαθών κοινωνικά ομάδων** που ωφελούνται από δράσεις ΕΚΤ από **36.000 σε 53.500** άτομα
- Αύξηση του ποσοστού εγγεγραμμένων **ανέργων ευπαθών κοινωνικά ομάδων** που ωφελούνται από **ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης** επί του συνόλου των εγγεγραμμένων ανέργων που ωφελούνται από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης από **9% σε 15%**
- Διαμόρφωση του ποσοστού ωφελούμενων από **παρεμβάσεις πρόληψης ιδρυματισμού Α.μ.ε.α.** επί του συνόλου των καταγεγραμμένων Α.μ.ε.α. που απειλούνται από ιδρυματισμό σε **10%**

4.5 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ¹⁴

- Εύρυθμη λειτουργία της αγοράς
- Στήριξη της ζήτησης εργασίας
- Απασχόληση στον αγροτικό τομέα
- Μετανάστευση
- Διμερείς διαπραγματεύσεις
- Κοινωνική προστασία ανέργων
- Αναβάθμιση της ποιότητας του εργατικού δυναμικού
- Συνεχή εκπαίδευση
- Επαναπροσδιορισμό του ρόλου του δημοσίου
- Κωδικοποιήσεις νομοθετικού πλαισίου

Για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς εργασίας:

Α) Χρόνος αντιστοίχισης των ανέργων και κενών θέσεων εργασίας.

Βασικός παράγοντας για τη μείωση του κόστους εξεύρεσης εργασίας είναι η ελαχιστοποίηση του χρόνου πλήρωσης μιας κενής θέσης εργασίας. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με: α) τη “χαρτογράφηση” της αγοράς εργασίας μέσω της διαμόρφωσης τράπεζας πληροφοριών όπου θα καταγράφονται κενές θέσεις εργασίας, εργαζόμενοι και άνεργοι, β) τη θέσπιση κάρτας εργασίας” για το σύνολο των εργαζομένων ανεξάρτητα από τον τομέα δραστηριοποίησης τους και τη συγκρότηση “μητρώου εργαζομένων”, γ) την ισχυροποίηση του ρόλου των φορέων καταγραφής και ελέγχου της αγοράς εργασίας σε πανελλαδική κλίμακα, δ) την απλοποίηση των διαδικασιών και τη μείωση του κόστους αντιστοίχισης ανέργων και θέσεων εργασίας, ε) την εκτεταμένη συνεργασία των παραγωγικών φορέων, συνδικάτων και επιχειρήσεων στην κατεύθυνση αυτή, στ) επέκτασης του δικτύου των γραφείων ευρέσεως εργασίας του ΟΑΕΔ με επιχειρήσεις, κοινοτικά ή δημοτικά γραφεία, που θα

δραστηριοποιούνται στον τομέα και θα συνδέονται με τον ΟΑΕΔ μέσω δικτύου, ζ) την συγκρότηση προσωπικών προγραμμάτων επανένταξης ανέργων στην εργασία, τα οποία θα λαμβάνουν υπόψη τους τις προσωπικές τους δεξιότητες αλλά και τις ανάγκες της αγοράς.

Η επιτυχία μιας τέτοιας προσπάθειας προϋποθέτει την αναβάθμιση των γραφείων του ΟΑΕΔ έτσι ώστε αυτά : -Να αυξηθούν σε αριθμό για να καλύπτουν σε όλη την επικράτεια - Να μηχανογραφηθούν και να συνδέονται μέσω δικτύου. -Να μετεκπαιδεύουν το προσωπικό τους στα νέα προγράμματα. Στην προσπάθεια αυτή θα πρέπει να συνεργαστεί το υπουργείο εργασίας με τον ΟΑΕΔ, με στόχο την αποκρυστάλλωση και αποσαφήνιση του ρόλου των επιμέρους φορέων και των ευθυνών τους. Έτσι ώστε να είναι δυνατή η παροχή του συνόλου των υπηρεσιών προς τους ανέργους και τους εργαζόμενους από έναν φορέα (πχ ο ρόλος των γραφείων εργασίας του υπουργείου εργασίας σε σχέση με το ρόλο των γραφείων του ΟΑΕΔ και των επιμέρους φορέων που αυτός δημιουργεί, πχ παρατηρητήρια εργασίας.). Επίσης όσον αφορά την εισαγωγή της κάρτας εργασίας απαιτείται η συνεργασία του υπουργείου εργασίας με το υπουργείο πρόνοιας και κοινωνικών ασφαλίσεων για την μελέτη της οργάνωσης του θεσμού.

Β) γραφεία εύρεσης εργασίας του ΟΑΕΔ.

Προτείνεται η επέκταση του δικτύου των γραφείων εύρεσης εργασίας του ΟΑΕΔ με την συμμετοχή εξειδικευμένων επιχειρήσεων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα της τοπικής αυτοδιοίκησης, των ΑΕΙ, ΤΕΙ και επαγγελματικών επιμελητηρίων. Την ευθύνη της οργάνωσης των προτεινόμενων μη κερδοσκοπικών επιχειρήσεων θα έχει ΟΑΕΔ και το υπουργείο εργασίας. Οι επιχειρήσεις αυτές συνδέονται στο δίκτυο του ΟΑΕΔ.

Γ) κατευθύνσεις άμεσων ενεργειών.

Άμεσες ενέργειες μπορεί να είναι: Έκκληση προς τους ανέργους και ιδιαίτερα προς τους μακροχρόνια ανέργους να περάσουν για προσωπικές συνεντεύξεις από τον ΟΑΕΔ με στόχο την κατάρτιση προσωπικών προγραμμάτων επανένταξης. Θέσπιση κινήτρων για την εγγραφή των ανέργων και κενών θέσεων εργασίας στον ΟΑΕΔ. Ανάληψη διαφημιστικής εκστρατείας για την ενημέρωση των εργοδοτών και των ανέργων για την ανάγκη συνεργασίας με τους αρμόδιους φορείς του δημοσίου στην προσπάθεια καταπολέμησης της ανεργίας. Επεξεργασία νομοθετικού πλαισίου για την λειτουργία του διευρυμένου δικτύου ευρέσεως εργασίας του ΟΑΕΔ.

¹⁴Γνώμη της Οικονομικής Κοινωνικής Επιτροπής, 1 Ιουνίου 1995 « Ανεργία – Απασχόληση» για την εισήγηση της επιτροπής μελέτης μέτρων για την αντιμετώπιση της ανεργίας και την αύξηση της απασχόλησης, Αθήνα.

4.6 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Από την αρχή της προγραμματικής περιόδου του Β. ΚΠΣ (1994-1999), επιχειρήθηκε η συγκρότηση ενός συστήματος κατάρτισης ανέργων, που περιλαμβάνει τα ακόλουθα μέτρα συνεργίας:

1. Τη λειτουργία του Εθνικού Κέντρου Πιστοποίησης των δομών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης (ΕΚΕΠΙΣ).
2. Τη λειτουργία των Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης (ΚΠΑ) του ΟΑΕΔ, ως προς τη δραστηριότητα εκείνη που αφορά την εξατομικευμένη παρέμβαση και την σύνταξη Ατομικών Σχεδίων Δράσης (Α.Σ.Δ) των ανέργων, προκειμένου να τους παραπέμψουν σε ενεργητικά μέτρα.
3. Την ενίσχυση του ρόλου του Παρατηρητήριου Απασχόλησης (ΠΑΕΠ Α.Ε) στην καταγραφή αναγκών της αγοράς εργασίας σε εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό.
4. Την υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης ανέργων από πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ).
5. Τη διαδικασία υλοποίησης του παραπάνω μέτρου (περίπτωση 4), μέσω της λειτουργίας της οιονεί αγοράς κατάρτισης (εφαρμογή αρχών ανταγωνισμού).

Επομένως, η αποτελεσματικότητα των υλοποιούμενων προγραμμάτων κατάρτισης ανέργων από πιστοποιημένα ΚΕΚ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αποτελεσματική λειτουργία ολόκληρου του συστήματος που προαναφέραμε.

Οι πόροι που διατέθηκαν για τη λειτουργία του συστήματος την προγραμματική περίοδο του Γ. ΚΠΣ (2000-2006) ξεπερνούσαν τα 800 εκ. ευρώ και ειδικά για την εφαρμογή προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης τα 400 εκ. ευρώ, με τη συγχρηματοδότηση κατά 75% από το ΕΚΤ και 25% από εθνικούς πόρους. Η συνεχής αύξηση των δαπανών εφαρμογής ενεργητικών μέτρων, με την παράλληλη τάση περιορισμού των κρατικών δαπανών, και την ταυτόχρονη διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα, έκανε επιτακτική την ανάγκη διενέργειας αυστηρών αξιολογήσεων της αποτελεσματικότητας των μέτρων.

Στόχος για τη συμμετοχή των ανέργων και τα αναμενόμενα οφέλη από την κατάρτισή τους είναι:

1. Η τοποθέτηση των καταρτισθέντων σε θέσεις εργασίας συναφείς με το αντικείμενο κατάρτισης, εντός εξαμήνου μετά το τέλος της κατάρτισης.
2. Ο περιορισμός της εγκατάλειψης του προγράμματος και/ή των απουσιών από τους καταρτιζόμενους.
3. Η κατά προτεραιότητα συμμετοχή στην κατάρτιση των ανέργων με τα λιγότερα προσόντα.
4. Για την πρόληψη της ανεργίας, οι ωφελούμενοι άνεργοι, νέοι κάτω των 25 ετών, με διάρκεια ανεργίας λιγότερο των 6 μηνών και οι άνω των 25 ετών, με διάρκεια ανεργίας μικρότερη των 12 μηνών, έπρεπε να αποτελούν το 60% του συνόλου των ωφελουμένων.

5. Η ενίσχυση των ανέργων γυναικών με τη συμμετοχή τους σε ποσοστό 60%.
6. Η συμμετοχή ατόμων που προέρχονται από πληθυσμιακές ομάδες που αποκλείονται, ή απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, σε ποσοστό τουλάχιστον 10%.

Πηγές των στατιστικών δεδομένων της μελέτης είναι:

1. Διοικητικά στατιστικά στοιχεία, που αφορούν την κατάρτιση 23.171 ανέργων, με την υλοποίηση 1.153 προγραμμάτων κατάρτισης από 207 πιστοποιημένα ΚΕΚ που ανάλαβαν τη υλοποίησή τους κατά την περίοδο 2001-2003.
2. Τα δημοσιοποιημένα αποτελέσματα του διαγωνισμού για την ανάθεση του έργου «Κατάρτιση ανέργων σε πιστοποιημένα ΚΕΚ» (2001-2003).
3. Τα στοιχεία των εκθέσεων «Ολοκλήρωση της υλοποίησης υποέργου», που υποβάλλουν τα ΚΕΚ για την αποπληρωμή του υποέργου τους στην αναθέτουσα αρχή (Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ Ενεργειών Κατάρτισης). Τα στοιχεία αυτά αναφέρονται στην ίδια περίοδο. 2001-2003 (διαστρωματικά δεδομένα).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης:

Ο ποσοτικός στόχος συμμετοχής των ανέργων στην κατάρτιση ικανοποιήθηκε σχεδόν απόλυτα. Η γεωγραφική κατανομή των ανέργων που συμμετείχαν ήταν επίσης ικανοποιητική και ο αριθμός τους, ανά περιφέρεια, είναι ανάλογος του μεγέθους του εργατικού δυναμικού και της ανεργίας. Ωστόσο, αποκαλυπτικά είναι τα στοιχεία σε βάρος των ανέργων με τα λιγότερα προσόντα. Οι απόφοιτοι υποχρεωτικής εκπαίδευσης, με αντίστοιχο μερίδιο στην εγγεγραμμένη ανεργία 39,4%, συμμετείχαν στην κατάρτιση σε ποσοστό 5,9% και στις τοποθετήσεις 6,7%.

Οι στόχοι των επιπτώσεων από τη λειτουργία ολόκληρου του συστήματος (ποιοτική διάσταση –αποτελεσματικότητα των μέτρων συνεργίας) για την προώθηση των ανέργων στην απασχόληση, δεν φαίνεται να ικανοποιήθηκαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η εξέλιξη της ανεργίας από το 1981 έως 2010 (σε ποσοστά και απόλυτα νούμερα)

Έτος	Ποσοστό ανεργίας (%)	Αριθμός ανέργων (σε χιλ.)
1981	4,0	148,5
1982	5,8	215,9
1983	7,9	301,7
1984	8,1	315,0
1985	7,8	303,9
1986	7,4	286,9
1987	7,4	286,2
1988	7,7	303,4
1989	7,5	295,9
1990	7,0	281,2
1991	7,7	301,1
1992	8,7	349,3
1993	9,7	398,2
1994	9,6	403,3
1995	10,0	424,7
1996	10,3	446,4
1997	10,3	440,4
1998	11,1	494,3
1999	11,9	532,6
2000	11,1	493,6
2001	10,5	456,9
2002	10,0	435,7
2003	9,1	396,5
2004	11,7	562,2
2005	10,4	496,7
2006	9,6	461,6
2007	8,6	421,1
2008	8,0	390,2
2009	9,4	465,7
2010	11,3	567,1

5.1 Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΒΑΣΕΙ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ Ο.Α.Ε.Δ

Ο Ο.Α.Ε.Δ με βάση την υπάρχουσα νομοθεσία δε δίνει ορισμό του ανέργου παρά μόνο σε σχέση με την ασφάλιση κατά της ανεργίας. Έτσι, άνεργος θεωρείται εκείνος ο οποίος μετά την λήξη της σχέσεως εργασίας δεν βρήκε νέα απασχόληση, εξαρτημένη ή μη. Εξαιρούνται τα άτομα, που υπηρετούν στις ένοπλες δυνάμεις, τα συμβοληθούντα άτομα στην οικογενειακή εκμετάλλευση, οι κρατούμενοι και φυλακισμένοι και τέλος άτομα που εκπαιδεύονται σε επαγγελματική σχολή ή σε πρακτική εξάσκηση χωρίς σχέση εργασίας. Δικαίωμα εγγραφής στον Ο.Α.Ε.Δ έχουν τα άτομα, που ζητούν μισθωτή απασχόληση (εξαρτημένη εργασία) και δεν εργάζονται. Η στατιστική παρακολούθηση της ανεργίας και ιδιαίτερα της ανεργίας των νέων, με βάση τα στοιχεία του ΟΑΕΔ, είναι ανεπαρκής και τα στοιχεία που υπάρχουν, υποεκτιμούν την ανεργία αυτής της κατηγορίας του εργατικού δυναμικού.

Η υποεκτίμηση της ανεργίας των νέων, βάση στοιχείων του Ο.Α.Ε.Δ οφείλεται στους εξής τρεις βασικά λόγους:

Α) Ο Ο.Α.Ε.Δ έχοντας προσανατολίσει το ενδιαφέρον του, για αρκετά χρόνια, μόνο σε ένα μέρος της αγοράς εργασίας, δηλαδή βασικά στα επαγγέλματα του δευτερογενή τομέα και σε ένα μικρό μέρος του τριτογενή τομέα, δεν ασκούσε καμία έλξη στην κατηγορία εκείνη των ανέργων νέων, που δεν ενδιαφέρονταν γι' αυτό.

Β) Οι προϋποθέσεις για την λήψη κάποιου επιδόματος ανεργίας από τον Ο.Α.Ε.Δ, αποκλείουν τον νεοεισερχόμενο στην αγορά εργασίας. Ο δε δικαιούμενος πρέπει να έχει ασχοληθεί ένα ορισμένο χρόνο τουλάχιστον και να είναι ασφαλισμένος κατά της ανεργίας τα δύο προηγούμενα της πρώτης επιδότησης χρόνια.

Γ) Τέλος, αν αυτό συνδυαστεί με την αδυναμία παρέμβασης του Ο.Α.Ε.Δ στον τομέα των τοποθετήσεων στην αγορά εργασίας, συμπεραίνεται ότι ο άνεργος νέος δεν είχε κανένα κίνητρο να αναζητήσει εργασία μέσω των υπηρεσιών του Ο.Α.Ε.Δ και να εγγραφεί σαν άνεργος.

Η μη εγγραφή και αναζήτηση εργασίας από τους νέους μέσω των γραφείων του Ο.Α.Ε.Δ προκύπτει και από τα στοιχεία της έρευνας- απασχόλησης, που στο σύνολο 64.000 ανέργων ηλικίας 15-24 ετών, μόνο 1.404 ζήτησαν εργασία, μέσα στο 1981, μέσω του Ο.Α.Ε.Δ, δηλαδή ποσοστό 2,2%.

Μερικές αξιόλογες παρατηρήσεις, για την σχέση του Ο.Α.Ε.Δ και ανέργων νέων, μας δείχνουν ότι στο σύνολο των ανέργων που γράφονται στον Ο.Α.Ε.Δ, οι άνεργοι κάτω των 25 ετών είναι μόνο ένα ποσοστό γύρω στα 16% στο 1977. Το ποσοστό είναι περίπου 12% το 1981, παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια η κατάσταση απασχόλησης των νέων έχει χειροτερέψει. Στο σύνολο των γραμμένων ανέργων οι άντρες υπερέχουν κατά πολύ των γυναικών. Για την ομάδα ηλικιών κάτω των 19 ετών, η υπεροχή αυτή είναι μικρή, ενώ στην ομάδα ηλικιών 20-24 ετών, που αναζητούν δουλειά μέσω του Ο.Α.Ε.Δ, οι γυναίκες υπερέχουν των ανδρών. Τα ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά ανεργίας των γυναικών της συγκεκριμένης ομάδας ηλικιών εξηγούν, βασικά, αυτό το φαινόμενο.

Η βελτίωση των υπηρεσιών απασχόλησης του Ο.Α.Ε.Δ, ο αναπροσανατολισμός των δραστηριοτήτων του, στο βαθμό που διερευνά την παρέμβασή του στην αγορά εργασίας και προγράμματα ειδικά για νέους, βελτιώνουν σημαντικά τη σχέση Ο.Α.Ε.Δ. και ανέργου νέου.

5.1.1 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΜΗΤΡΩΟ ΤΟΥ ΟΑΕΔ (ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2010)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

	Αναζητούντες εργασία	Μη αναζητούντες εργασία	Σύνολο
Εγγεγραμμένοι >= 12 Μήνες	235.125	36.388	271.513
Εγγεγραμμένοι < 12 Μήνες	418.427	114.657	533.084
Σύνολο	653.552	151.045	804.597

Πηγή: Ο.Α.Ε.Δ, Συνοπτική Έκθεση εγγεγραμμένοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ Δεκέμβριος 2010

Στον *πίνακα 1* εμφανίζονται τα στοιχεία των εγγεγραμμένων στο μητρώο του ΟΑΕΔ για τον μήνα Δεκέμβριο 2010 στο σύνολο της χώρας. Από τον ανωτέρω πίνακα προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- **Το σύνολο των ανέργων με κριτήριο την αναζήτηση εργασίας** για τον μήνα Δεκέμβριο 2010 ανήλθε σε 653.552 άτομα. Από αυτά 235.125 (ποσοστό 35,98%) είναι εγγεγραμμένα στο μητρώο του ΟΑΕΔ για χρονικό διάστημα ίσο ή και περισσότερο των 12 μηνών, και 418.427 (ποσοστό 64,02%) είναι εγγεγραμμένα στο μητρώο ανέργων του ΟΑΕΔ για χρονικό διάστημα μικρότερο των 12 μηνών.
- **Το σύνολο των εγγεγραμμένων μη αναζητούντων εργασία** για τον μήνα Δεκέμβριο 2010 ανήλθε σε 151.045 άτομα όπου 36.388 (ποσοστό 24,09%) είναι εγγεγραμμένα στο μητρώο του ΟΑΕΔ για χρονικό διάστημα ίσο ή και περισσότερο των 12 μηνών, και 114.657 (ποσοστό 75,91%) εγγεγραμμένα για χρονικό διάστημα μικρότερο των 12 μηνών.
- **Το σύνολο των επιδοτούμενων ανέργων (αφορά τον αριθμό των δικαιούχων που πληρώθηκαν εντός του αντίστοιχου μήνα)** ανέρχεται σε 277.904 άτομα από τα οποία οι 195.605 (ποσοστό 70,39%) είναι κοινοί επιδοτούμενοι και οι 82.299 (ποσοστό 29,61%) είναι εποχικοί τουριστικών επαγγελμάτων.

5.1.2 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Στον *πίνακα 2* εμφανίζεται ο αριθμός ανέργων που αναζητούν εργασία ανά Περιφέρεια και η ποσοστιαία κατανομή του ανά Περιφέρεια για τον μήνα Δεκέμβριο 2010.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΩΝ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ:
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2010

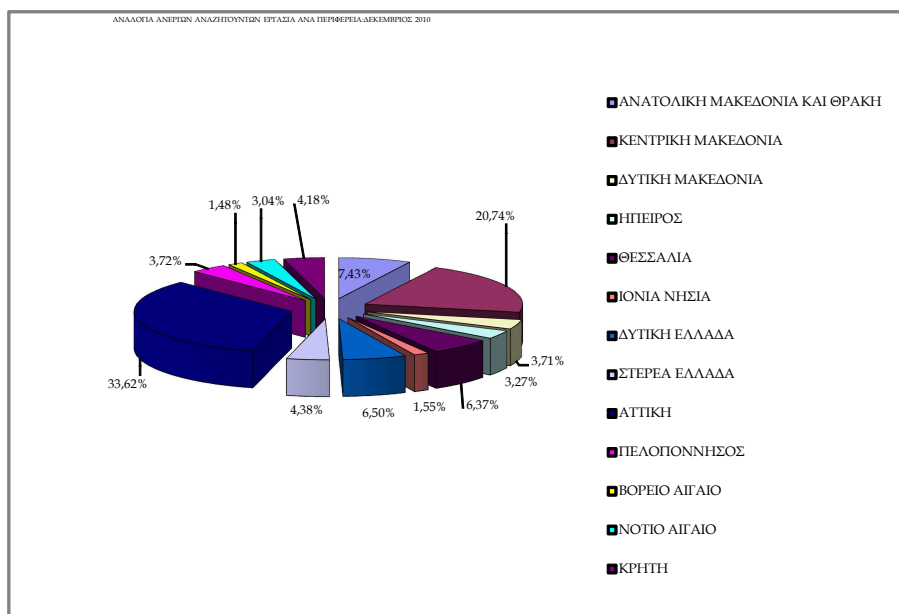
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	48.557	7,43%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	135.557	20,74%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	24.269	3,71%
ΗΠΕΙΡΟΣ	21.354	3,27%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	41.643	6,37%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	10.115	1,55%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	42.494	6,50%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	28.604	4,38%
ΑΤΤΙΚΗ	219.744	33,62%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	24.314	3,72%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	9.696	1,48%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	19.854	3,04%
ΚΡΗΤΗ	27.351	4,18%
ΣΥΝΟΛΟ	653.552	100,00%

Πηγή: Ο.Α.Ε.Δ. Συνοπτική Έκθεση εγγεγραμμένοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ Δεκέμβριος 2010

Όπως προκύπτει από τον ανωτέρω πίνακα ο υψηλότερος αριθμός ανέργων που αναζητούν εργασία εμφανίζεται στην Περιφέρεια Αττικής με 219.744 άτομα και στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με 135.557 άτομα, καθώς οι δύο αυτές Περιφέρειες συγκεντρώνουν το υψηλότερο πληθυσμό στο σύνολο της χώρας. Στην Περιφέρεια Αττικής αναλογεί το 33,62% των ανέργων που αναζητούν εργασία από το σύνολο της χώρας και στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας αναλογεί το 20,74% .

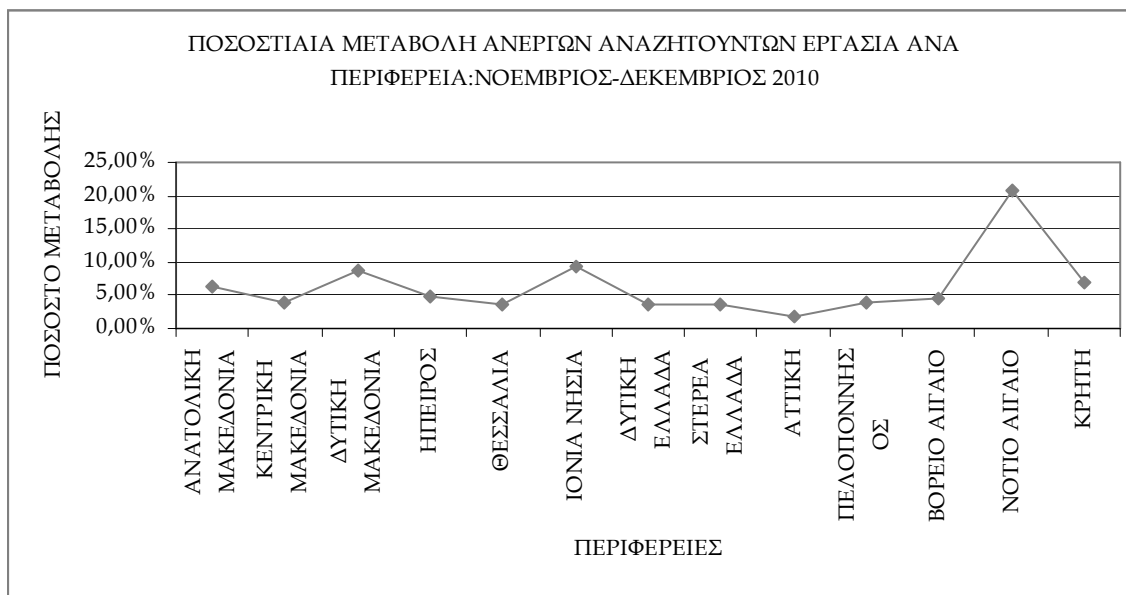
Στο *διάγραμμα 2* εμφανίζεται το ποσοστό των αναζητούντων εργασία που αναλογεί σε κάθε Περιφέρεια για τον μήνα Δεκέμβριο 2010.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ2

Πηγή: Ο.Α.Ε.Δ, Συνοπτική Έκθεση εγγεγραμμένοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ Δεκέμβριος 2010

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ3

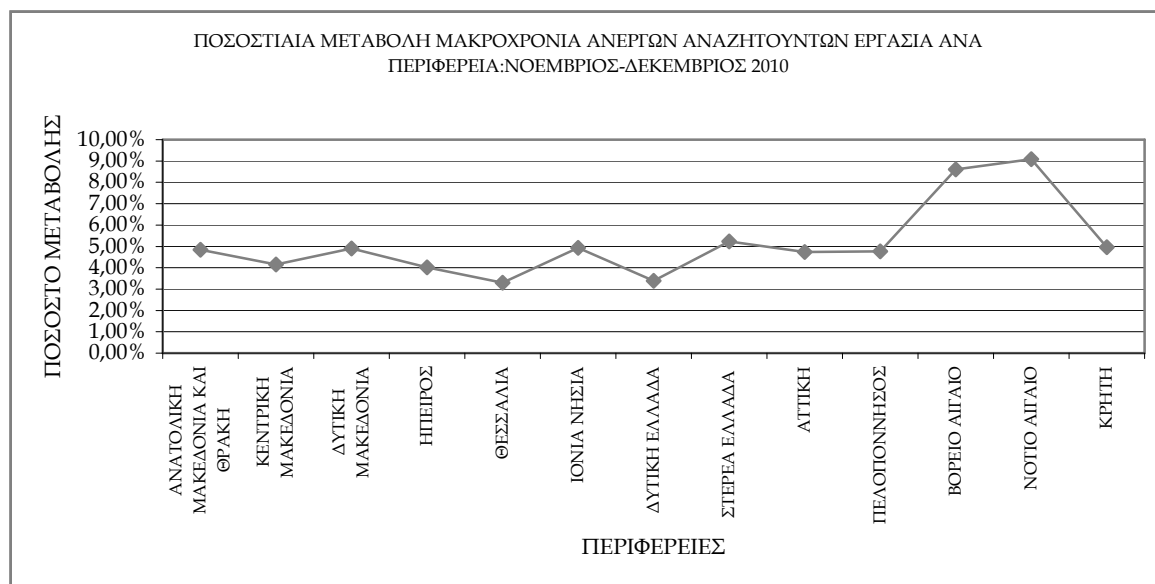

Πηγή: Ο.Α.Ε.Δ, Συνοπτική Έκθεση εγγεγραμμένοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ Δεκέμβριος 2010

Όπως προκύπτει από τον *πίνακα* καθώς και από το *διάγραμμα* στο σύνολο της χώρας παρατηρείται αύξηση των αναζητούντων εργασίας από τον προηγούμενο μήνα σε 26.251 άτομα και με ποσοστιαία μεταβολή 4,18%. Η μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση μεταξύ των Περιφερειών στους αναζητούντες εργασία από τον προηγούμενο

μήνα εμφανίζεται στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου με ποσοστιαία μεταβολή 20,80%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

Πηγή: Ο.Α.Ε.Δ. Συνοπτική Έκθεση εγγεγραμμένοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ Δεκέμβριος 2010

Στο σύνολο της χώρας παρατηρείται αύξηση των μακροχρόνια ανέργων σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα σε 10.091 άτομα και με ποσοστιαία μεταβολή 4,48%. Η μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση εμφανίζεται στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου με ποσοστό μεταβολής 9,09% και στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου με ποσοστό μεταβολής 8,60%.

5.2 Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΒΑΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ Ε.Σ.Υ.Ε

Η Ε.Σ.Υ.Ε παρέχει, μέσω της έρευνας-απασχόλησης, από το 1974 και μετά, στοιχεία για την ανεργία και την ανεργία των νέων.

Την περίοδο 1974-1980 η έρευνα κάλυπτε μόνο τις αστικές και ημιαστικές περιοχές της χώρας και διεξαγόταν τέσσερις φορές το χρόνο. Από το 1981, η έρευνα καλύπτει όλη τη χώρα.

Σύμφωνα με τον όρο Ε.Σ.Υ.Ε, άνεργοι θεωρούνται οι ηλικίας 14 ετών και άνω μη εργασθέντες (ως μη εργασθέντες θεωρούνται και τα συμβληθέντα μέλη, τα οποία εργάστηκαν κατά την εβδομάδα αναφοράς λιγότερο από 12 ώρες και δεν έχουν μια κανονική εργασία) και μη έχοντας μια “κανονική εργασία” κατά την εβδομάδα αναφοράς, οι οποίοι ανήκουν σε μια από τις κάτω κατηγορίες:

Α) ζητούσαν εργασία κατά την εβδομάδα αναφοράς, την οποία και μπορούσαν να αναλάβουν όταν τους προσφερόταν.

Β) ζητούσαν εργασία, πριν, από την εβδομάδα αναφοράς και διέκοψαν προσωρινά τις ενέργειές του, λόγω ολιγοήμερης ασθένειας, η κακοκαιρίας η αναμονής ανάληψης εργασίας που βρέθηκε, η αναμονή αποτελεσμάτων προηγούμενων ενεργειών για

ανεύρεση εργασίας, η τέλος, επειδή δε βρέθηκε σχετική εργασία γι' αυτούς στην περιοχή τους με την προϋπόθεση, ότι κατά την εβδομάδα αναφοράς επιθυμούσαν εργασία και μπορούσαν (εκτός της περίπτωσης της ολιγοήμερης ασθένειας) να αναλάβουν αυτήν αμέσως μόλις τους προσφερόταν.

Γ) διέκοψαν προσωρινά (όχι πέρα του μήνα) την απασχόληση τους, χωρίς να αμείβονται κατά το χρονικό διάστημα λόγω διακοπής από τον εργοδότη τους των εργασιών στις οποίες απασχολούνται, για λόγους όμως ανεξάρτητους της θέλησής τους (πχ. Γενική κάμψη εργασιών κλπ.). παρά το γεγονός ότι, δεν είναι στο αντικείμενο αυτής της εργασίας, η κριτική παρουσίαση των πηγών και των δεικτών ανεργίας κρίνεται μεθοδολογικά αναγκαίο να αναφερθεί, ότι τα στοιχεία της έρευνας-απασχόλησης είναι περισσότερο αντιπροσωπευτικά. Πρέπει, όμως να τονιστεί ότι η έρευνα στοχεύει περισσότερο στη διερεύνηση του μεγέθους και της δομής της απασχόλησης, παρά της ανεργίας. Ο δε ορισμός παρά την ευρύτητά του έχει επηρεαστεί από τη δυσκολία που υπάρχει στο να διαχωριστούν, στην ελληνική πραγματικότητα, με ακρίβεια ανεργία και απασχόληση.

5.2.1 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΤΟΥ Δ' ΤΡΙΜΗΝΟ ΑΠΟ ΤΟ 1998 ΕΩΣ ΤΟ 2010

ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ Δ' τρίμηνο 2000

Παρακάτω παρατίθενται τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής έρευνας Εργατικού Δυναμικού για το τέταρτο τρίμηνο του 2000, τα οποία ανακοινώθηκαν από τη Γραμματεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας . Τα στοιχεία αυτά είναι εναρμονισμένα με τους ορισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Eurostat). Υπενθυμίζεται ότι ο τρόπος διεξαγωγής της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού άλλαξε από το έτος 1998 στη βάση του Κανονισμού (ΕΚ)577/1998.

ΠΤΩΤΙΚΗ ΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΟ 2000

Το τέταρτο τρίμηνο του 2000 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 11,6%, έναντι 12,4% κατά το αντίστοιχο τρίμηνο του 1999. Ο αριθμός των ανέργων εκτιμάται σε 514,4 χιλιάδες, παρουσιάζοντας μείωση 38,6 χιλιάδων ατόμων σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 1999.

Σε μέσα επίπεδα έτους η ανεργία ανήλθε σε 504,2 χιλ., έναντι 532,6 χιλ. το 1999 (μείωση σε 11,4% από 11,9% το 1999). Το δ' τρίμηνο του 2000 η ανεργία μειώθηκε ταχύτερα για τις γυναίκες κατά 1,1 ποσοστιαίες μονάδες, έναντι 0,6% για τους άνδρες, τα δε ποσοστά ανεργίας ανέρχονται σε 17,5% και 7,7% αντιστοίχως.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΛΟ				
ΕΤΟΣ	ΤΡΙΜΗΝΟ	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
1998	1	7,9%	17,5%	11,7%
	2	7,0%	16,5%	10,8%
	3	6,8%	16,8%	10,7%
	4	7,3%	17,3%	11,3%
	Μ.Ο	7,2%	17,0%	11,1%
1999	1	8,0%	17,7%	11,9%
	2	7,6%	17,9%	11,7%
	3	7,6%	17,6%	11,6%
	4	8,3%	18,6%	12,4%
	Μ.Ο	7,9%	18,0%	11,9%
2000	1	7,9%	18,2%	11,9%
	2	7,3%	16,7%	11,1%
	3	7,0%	16,3%	10,7%
	4	7,7%	17,5%	11,6%
	Μ.Ο	7,5%	17,2%	11,4%

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε, Δελτίο τύπου έρευνα εργατικού δυναμικού Δ' τρίμηνο 2000

Τη μεγαλύτερη μείωση στο ποσοστό ανεργίας σε σχέση με το δ' τρίμηνο 1999 παρουσίασαν οι περιφέρειες Α. Μακεδονίας και Θράκης, Β. Αιγαίου (κατά 3,6%) και Ηπείρου (-3,1%). Τα χαμηλότερα, συγκριτικά, ποσοστά παρουσίασαν οι περιφέρειες Κρήτης, Πελ/νήσου, Β.Αιγαίου και Αν. Μακεδονίας και Θράκης. Αντίθετα τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας παρουσίασαν οι περιφέρειες Ν. Αιγαίου, Δυτικής Μακεδονίας, Στ. Ελλάδας και Εύβοιας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Η ανεργία κατά περιφέρεια		
Περιφέρεια	1999	2000
Α. Μακεδονία & Θράκη	12,9%	9,3%
Κεντρική Μακεδονία	12,5%	10,9%
Δ. Μακεδονία	14,3%	15,5%
Ήπειρος	14,1%	11,0%
Θεσσαλία	12,9%	13,1%
Ιόνιοι νήσοι	11,1%	11,4%
Δ. Ελλάδα	12,0%	11,3%
Στ. Ελλάς & Εύβοια	13,3%	13,8%
Αττική	13,1%	12,3%
Πελ/νησος	8,0%	9,1%
Β. Αιγαίο	12,9%	9,3%
Ν. Αιγαίο	14,4%	18,0%
Κρήτη	8,6%	7,8%
Σύνολο Χώρας	12,4%	11,6%

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Δελτίο τύπου έρευνα εργατικού δυναμικού Δ' τρίμηνο 2000

Ο αριθμός των νέων ανέργων ανήλθε σε 237,8 χιλιάδες, έναντι 243,7 χιλιάδων το δ' τρίμηνο του 1999, παρουσιάζοντας μείωση 2,4%. Επίσης, μείωση παρατηρείται και στον αριθμό των μακροχρόνια ανέργων, από 302,5 χιλιάδες το δ' τρίμηνο του 1999, σε 295,8 χιλιάδες το αντίστοιχο τρίμηνο του 2000 (μείωση 4,5%). Τέλος, το ποσοστό ανεργίας στους έχοντες ελληνική υπηκοότητα ανήλθε σε 11,6%, έναντι 13,7% για τους αλλοδαπούς.

ΕΛΑΦΡΑ ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (2000)

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της έρευνας, η αύξηση της απασχόλησης κατά το δ' τρίμηνο του 2000 ανήλθε σε 0,1% (περί τους 4.400 εργαζόμενους) σε σχέση με το δ' τρίμηνο του 1999. Το δ' τρίμηνο του 1999 είχε σημειωθεί μείωση της απασχόλησης κατά 1,1% (45.000 άτομα) σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 1998. Σε μέσα επίπεδα έτους η απασχόληση παρουσιάζει ελαφρά μείωση 5.900 ατόμων, η οποία όμως οφείλεται στην αλλαγή του ορισμού των συμβοηθούτων μελών, η οποία είχε

ως αποτέλεσμα τη μείωση του καταγραφόμενου αριθμού απασχολούμενων κατά περίπου 50 χιλιάδες άτομα. Η μεγαλύτερη αύξηση της απασχόλησης σε σχέση με το 1999 (μέσα επίπεδα έτους) προκύπτει για τους μισθωτούς και ανέρχεται σε 0,8%, έναντι 0,1% για τους αυτοαπασχολούμενους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Απασχόληση κατά θέση στο επάγγελμα (χιλιάδες)				
ΕΤΟΣ		Αυτοαπασχολούμενοι	Συμβοηθούντα μέλη	Σύνολο
1998	I	1.296	431	3.919
	II	1.288	434	3.967
	III	1.293	434	3.981
	IV	1.279	425	3.943
1999	I	1.275	430	3.955
	II	1.262	382	3.940
	III	1.266	380	3.939
	IV	1.272	373	3.898
2000	I	1.278	363	3.897
	II	1.277	365	3.946
	III	1.270	369	3.962
	IV	1.255	366	3.902

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Δελτίο τύπου έρευνα εργατικού δυναμικού Δ' τρίμηνο 2000

Επίσης, το δ' τρίμηνο 2000 σε σχέση με το δ' τρίμηνο 1999 η απασχόληση στις αστικές περιοχές αυξήθηκε κατά 1%, στις ημιαστικές περιοχές μειώθηκε κατά 0,3%, ενώ στις αγροτικές περιοχές μειώθηκε κατά 2,6%.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΟ 2002 ΣΕ ΜΟΝΟΨΗΦΙΑ ΠΟΣΟΣΤΑ

Στο 9,7% διαμορφώθηκε το ποσοστό ανεργίας κατά το δ' τρίμηνο του 2002. Συνεχίζοντας τη πτωτική της πορεία, η ανεργία παρουσίασε σημαντική μείωση 1,2 ποσοστιαίων μονάδων κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2002 σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2001, όταν κατεγράφη ποσοστό 10,9%. Το μέσο ποσοστό της ανεργίας για το 2002 για πρώτη φορά παρουσιάζεται και αυτό μονοψήφιο, στο επίπεδο του 9,9%, συγκρινόμενο με το 10,5% του 2001. Συνολικά, από το 1999 η ανεργία έχει μειωθεί κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες, που αντιστοιχεί σε 18% μείωση του μέσου ετήσιου αριθμού των ανέργων.

Από τους καταγραφέντες 428 χιλιάδες άνεργους, οι 163,7 χιλιάδες (38% του συνόλου) επιθυμούν αποκλειστικά πλήρη απασχόληση. Ενώ το 54,4% είναι διατεθειμένα να εργαστούν, είτε με πλήρη, είτε με μερική απασχόληση. Επίσης, 73

χιλιάδες άτομα (το 17% των ανέργων) είχαν πρόταση για απασχόληση, την οποία απέρριψαν για διάφορους λόγους, από τους οποίους σημαντικότεροι ήταν ότι δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας ή το ωράριο (το 35%), δεν θεώρησαν ικανοποιητικές της αποδοχές (το 20%), ή δεν θεώρησαν κατάλληλες της προοπτικές σταδιοδρομίας (το 18%). Ο αριθμός των «νέων ανέργων», δηλαδή όσων δεν είχαν εργαστεί στο παρελθόν και καταγράφονται ως άνεργοι, ανήλθε σε 171,8 χιλιάδες, σημειώνοντας μείωση κατά 33,2 χιλιάδες άτομα (-16%) σε σχέση με το 2001. Ο αριθμός των μακροχρονίως (πάνω από 12 μήνες) ανέργων ανήλθε σε 225,2,5 χιλιάδες, σημειώνοντας μείωση κατά 11,4 χιλιάδες (-4,8%) σε σχέση με το 2001.

Τη μεγαλύτερη μείωση στο ποσοστό ανεργίας σε σχέση με το 2001 παρουσιάζουν οι περιφέρειες Ιονίων νήσων και Θεσσαλίας, ενώ η μεγαλύτερη αύξηση εμφανίζεται στη περιφέρεια του Β. Αιγαίου.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (2002)

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της έρευνας, κατά το δ' τρίμηνο 2002 η συνολική απασχόληση παρουσίασε αύξηση 2,7% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2001. Το υψηλότερο ποσοστό από το 1998 που διεξάγεται η έρευνα. Συνολικά, κατά το δ' τρίμηνο βρήκαν απασχόληση 124 χιλιάδες άτομα, τα οποία ήταν άνεργα πριν από ένα έτος, ενώ κατά το ίδιο διάστημα, άλλες 95 χιλιάδες περίπου μετακινήθηκαν από το μη οικονομικά ενεργό πληθυσμό σε θέσεις απασχόλησης. Το ποσοστό μερικής απασχόλησης παραμένει πολύ χαμηλό, αν και αυξήθηκε οριακά σε 4,5%, από 3,8% το 2001. Από τους μερικώς απασχολούμενους, το 31% προέβη στην επιλογή αυτή επειδή δεν ήθελε πλήρη απασχόληση, ενώ το 42% επειδή δε μπόρεσε να βρει πλήρη απασχόληση.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ (2008)

Κατά το Δ' τρίμηνο του 2008 το ποσοστό ανεργίας (δηλαδή η αναλογία % των ανέργων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού, που είναι το άθροισμα απασχολούμενων και ανέργων) ανήλθε σε 7,9%. Το αντίστοιχο τρίμηνο του 2007 ανερχόταν στο 8,1%. Είναι το μικρότερο ποσοστό ανεργίας για το τέταρτο τρίμηνο του έτους από το 1998, έτος από το οποίο η Έρευνα Εργατικού δυναμικού άρχισε να διεξάγεται σε τριμηνιαία βάση (πίνακας 6).

Έτος	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ανεργία (%) Δ' Τρίμηνο	11,4	12,7	11,4	11,2	10,2	9,9	10,4	9,7	8,8	8,1	7,9

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Δελτίο τύπου έρευνα εργατικού δυναμικού Δ' τρίμηνο 2008

Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω είναι 53,5% για το Δ' τρίμηνο του 2008.

Από την κατά ομάδες ηλικιών διάρθρωση της ανεργίας προκύπτει ότι το υψηλότερο ποσοστό παρατηρείται στους νέους ηλικίας 15-29 ετών, ήτοι 16,5%. Για νέες γυναίκες το αντίστοιχο ποσοστό φθάνει στο 21,1% (πίνακας 7).

ΠΙΝΑΚΑΣ 7. Ανεργία (%), κατά φύλο και ομάδες ηλικιών: Δ' τρίμηνο 2007 και 2008						
Ηλικία	2007			2008		
	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
15-29	12,9	22,7	17,2	12,9	21,1	16,5
30-44	4,1	11,3	7,2	4,1	11,3	7,2
45-64	2,4	6,6	4	3	6,4	4,3
65+	1,2	1	1,2	0,9	0	0,7
Σύνολο	5,2	12,3	8,1	5,3	11,7	7,9

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Δελτίο τύπου έρευνα εργατικού δυναμικού Δ' τρίμηνο 2008

Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται πάνω από το συνολικό ποσοστό στους απόφοιτους ανώτερης τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης (10,0%), καθώς και σε όσους έχουν τελειώσει το τριτάξιο γυμνάσιο (9,0%) και σε όσους δεν πήγαν καθόλου σχολείο (9,9%). Τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας παρατηρούνται στα άτομα που έχουν διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών (5,0%) καθώς και στα άτομα χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου (6,2% για τους απόφοιτους δημοτικού σχολείου, και 5,1% για τα άτομα που έχουν τελειώσει μερικές τάξεις δημοτικού).

Από το σύνολο των ανέργων (392.668), το 86,7% αναζητά εργασία με πλήρη απασχόληση. Αναλυτικά, το 40,5% των ανέργων αναζητά αποκλειστικά πλήρη απασχόληση, ενώ το 46,2% αναζητά πλήρη απασχόληση αλλά στην ανάγκη είναι διατεθειμένο να εργαστεί και με μερική.

Ένα σημαντικό ποσοστό ανέργων (11,8%) απέρριψε κάποια πρόταση ανάληψης εργασίας για διάφορους λόγους, κυρίως επειδή:

- α) δεν ήταν ικανοποιητικές οι αποδοχές,
- β) δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας,
- γ) δεν εξυπηρετούσε το ωράριο.

Το ποσοστό των «νέων ανέργων», δηλαδή όσων εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, ανέρχεται στο 34,0% του συνόλου.

Επισημαίνεται ότι οι μακροχρόνια άνεργοι (αυτοί που αναζητούν πάνω από 12 μήνες εργασία, ανεξάρτητα αν είναι «νέοι» ή «παλαιοί» άνεργοι), αποτελούν το 47,0% του συνόλου των ανέργων.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ (2010)

Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών (17,9%) είναι σημαντικά υψηλότερο από των ανδρών (11,5%). Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στους νέους ηλικίας 15-29 ετών (28,0%), το οποίο στις νέες γυναίκες φθάνει στο 33,0%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Ανεργία (%), κατά φύλο και ομάδες ηλικιών						
Δ' τρίμηνο	2009			2010		
	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
15-29	15,7	26,2	20,4	23,9	33,0	28,0
30-44	6,5	13,1	9,3	10	17,4	13,2
45-64	5,3	8,0	6,3	7,8	10,1	8,7
65+	1,1	0,6	1,1	1,6	1,6	1,6
Σύνολο	7,7	14	10,3	11,5	17,9	14,2

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Δελτίο τύπου έρευνα εργατικού δυναμικού Δ' τρίμηνο 2010

Η κατανομή της ανεργίας, λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο εκπαίδευσης, έχει ως εξής: το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται σε όσους δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο (23,0%). Ακολουθούν οι απόφοιτοι ανώτερης τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης (16,5%) και οι απόφοιτοι τριτάξιας μέσης εκπαίδευσης (16,4%). Τα χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται σε όσους έχουν διδακτορικό ή μεταπτυχιακό (8,3%) και στους πτυχιούχους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (9,7%)

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

Ανεργία (%) κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης						
Επίπεδο εκπαίδευσης	Δ' ΤΡΙΜΗΝΟ					
	2009			2010		
	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
Διδακτορικό ή μεταπτυχιακό	5,8	9,7	7,6	8,4	8,2	8,3
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	4,9	8,6	6,7	6,7	12,6	9,7
Πτυχίο Ανώτερης Τεχνολογικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης	7,6	16,7	12,1	12,0	21,4	16,5
Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης	8,6	16,7	11,7	12,4	21,0	15,9
Απολυτήριο Τριτάξιας Μέσης Εκπαίδευσης	9,3	16,6	11,6	13,8	21,9	16,4
Απολυτήριο Δημοτικού	7,0	11,8	8,8	11,7	13,5	12,3
Μερικές τάξεις Δημοτικού	9,4	12,4	10,5	14,1	9,5	12,5
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	16,4	10,6	14,4	23,4	22,3	23,0
ΣΥΝΟΛΟ	7,7	14,0	10,3	11,5	17,9	14,2

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Δελτίο τύπου έρευνα εργατικού δυναμικού Δ' τρίμηνο 2010

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από έρευνα μηνών και διαρκή ενημέρωση από οπτικά και έντυπα μέσα παρατηρούμε ότι η μη πλήρης και αποδοτική απασχόληση του εργατικού δυναμικού, η αλματώδης αύξηση στις τιμές των αγαθών και η προσφορά «ευκαιριακού» και «εύκολου» χρήματος (καταναλωτικά δάνεια, πιστωτικές κάρτες κλπ.) οδηγούν σε ένα μέλλον το οποίο προβλέπεται δυσσιώνο. Μελετώντας την ελληνική αγορά εργασίας προκύπτει πως το πρόβλημα της ανεργίας οφείλεται κυρίως σε θεσμικούς παράγοντες. Συγκεκριμένα, παρατηρούμε πως η τάση των Ελλήνων για ανώτερη εκπαίδευση αλλά και ο προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος προς το δημόσιο τομέα έχει αυξήσει σημαντικά την προσφορά πτυχιούχων χωρίς να βρίσκει ιδιαίτερη ανταπόκριση από την πλευρά της ζήτησης. Το φαινόμενο αυτό έχει οδηγήσει σε υψηλά επίπεδα ανεργίας μεταξύ των πτυχιούχων. Άλλοι παράγοντες που συντηρούν την ανεργία είναι η υψηλή προστασία των εργαζομένων και το υψηλό μη μισθολογικό κόστος, αφού δυσκολεύουν την πρόσβαση των νεοεισερχομένων στον κόσμο της εργασίας. Επιπλέον, οι κυβερνητικές πολιτικές και συγκεκριμένα οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης δε φαίνονται ικανές να μειώσουν το ποσοστό της ανεργίας. Τέλος, η εισροή των μεταναστών κατά τα τελευταία χρόνια, δεν έχει σημαντική επίδραση στην ανεργία ενώ ενεργεί μάλλον θετικά στην παραγωγικότητα του αγροτικού τομέα. Όπως προκύπτει λοιπόν από τα παραπάνω το πρόβλημα της ανεργίας στην Ελλάδα, είναι σε μεγάλο βαθμό διαρθρωτικό και επομένως η καταπολέμηση του απαιτεί την ενεργοποίηση μικροοικονομικών πολιτικών, σε συνδυασμό φυσικά με άλλους παράγοντες όπως η προσπάθεια προσέλκυσης επενδύσεων σε τομείς με διεθνείς ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

Η ανεργία, που περιλαμβάνει άτομα τα οποία μπορούν και θέλουν να εργαστούν αλλά δεν βρίσκουν απασχόληση, αποτελεί μείζον πρόβλημα για μια οικονομία γιατί συνιστά απώλεια παραγωγικών δυνάμεων και δεν της επιτρέπει να αξιοποιήσει πλήρως τους πόρους της. Εξίσου δυσμενείς είναι και οι κοινωνικές επιπτώσεις της, αφού εκτός από την έλλειψη εισοδήματος, μειώνει την κοινωνική θέση, δημιουργεί προβλήματα αυτοσεβασμού και οικογενειακών τριβών και καταστρέφει την παραγωγική δύναμη πολλών εργαζομένων, οι οποίοι καθώς απομακρύνονται από την αγορά εργασίας χάνουν τις απαραίτητες δεξιότητες που θα τους επέτρεπαν να απασχοληθούν σε περιόδους αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας.

Επιπλέον, σύμφωνα με τις σύγχρονες ερμηνείες της ανεργίας αυτή μπορεί να οφείλεται:

- α) στον κατακερματισμό της αγοράς εργασίας όπου τα προνόμια κάποιων τομέων (για παράδειγμα το Δημόσιο) δεν επιτρέπουν τις προσλήψεις νέων ανέργων
- β) στις εταιρικές αναδιαρθρώσεις στα πλαίσια των οποίων ολόκληρα τμήματα (τηλεφωνικά κέντρα, λογιστήρια, μηχανογράφηση) μεταφέρονται εκτός επιχείρησης σε εξειδικευμένες εταιρίες εντός της χώρας ή και σε τρίτες χώρες χαμηλότερου κόστους.
- γ) η επίδραση της παγκοσμιοποίησης στην ανεργία είναι δύσκολο να καθοριστεί και εξαρτάται από το πώς κάθε χώρα μπορεί να διαχειριστεί τη μετάβαση των εργαζομένων από τις θέσεις χαμηλότερης εξειδίκευσης, σε αυτές με υψηλότερη αξία αλλά και μεγαλύτερες απαιτήσεις.

Τα μέτρα για την καταπολέμηση της ανεργίας είναι δύο κατηγοριών ανάλογα με τον τύπο της ανεργίας: μέτρα αύξησης της συνολικής ζήτησης και μέτρα αύξησης της ευελιξίας της αγοράς εργασίας και επαγγελματικής κατάρτισης του εργατικού δυναμικού.

Ιστορικά έχει αποδειχθεί μια αρνητική σχέση μεταξύ πληθωρισμού και ανεργία η οποία εκφράζεται μέσω της καμπύλης Phillips. Σύμφωνα με αυτή, μείωση του πληθωρισμού συνοδεύεται από αύξηση της ανεργίας και αντίστροφα.

Δεδομένου ότι οι άνθρωποι αναπροσαρμόζουν τις πληθωριστικές προσδοκίες τους με την πάροδο του χρόνου, η ανταλλαγή μεταξύ πληθωρισμού και ανεργίας ισχύει μόνο στη βραχυχρόνια περίοδο. Στην μακροχρόνια περίοδο, η ανεργία επιστρέφει στο φυσικό της ποσοστό, όπου δεν υπάρχει ανταλλακτική σχέση μεταξύ πληθωρισμού και ανεργίας.

Δείκτης θυσίας είναι το ποσοστό του ΑΕΠ που πρέπει να θυσιαστεί και κατ' επέκταση πόσο πρέπει να αυξηθεί η ανεργία για να επιτευχθεί μείωση του πληθωρισμού κατά μία ποσοστιαία μονάδα. Η αξιοπιστία της αντιπληθωριστικής πολιτικής επηρεάζει τις πληθωριστικές προσδοκίες εργαζομένων και επιχειρήσεων με αποτέλεσμα, όταν είναι αξιόπιστη, να μετατοπίζεται προς τα κάτω η βραχυχρόνια καμπύλη PHILLIPS, επιτρέποντας την επίτευξη χαμηλότερου πληθωρισμού χωρίς υψηλότερη ανεργία.

Από τη στιγμή που εκδηλώνεται μια αρχική πληθωριστική ώθηση, η επιλογή μεταξύ ισχυροποίησης ή μη-ισχυροποίησης της προκαλούμενης σπειροειδούς σχέσης τιμών-μισθών, είναι ουσιαστικά ζήτημα επιλογής του προτιμώμενου σημείου επί της μακροχρόνιας καμπύλης Phillips. Η πολιτική ισχυροποίησης οδηγεί σε χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας και υψηλότερο ρυθμό πληθωρισμού.

Παρόλο που τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται υψηλοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης, η ανεργία επιμένει να διατηρείται σταθερά πάνω από 10%, γεγονός που υποδηλώνει ότι είναι σε μεγάλο βαθμό διαρθρωτική, αφού η οικονομική ανάπτυξη δεν μεταφράζεται σε νέες μόνιμες θέσεις εργασίας υψηλού επιπέδου παρά μόνο σε θέσεις προσωρινής απασχόλησης και χαμηλής εξειδίκευσης.

Οι παράγοντες που συμβάλλουν στην ύπαρξη διαρθρωτικής ανεργίας στην Ελλάδα είναι οι εξής:

1. Το υψηλό κόστος και η δυσκολία των απολύσεων στην Ελλάδα συμβάλλει στον περιορισμό των προσλήψεων και των προσφερόμενων θέσεων μακροχρόνιας απασχόλησης.
2. Η κινητικότητα της εργασίας είναι σημαντικά περιορισμένη λόγω της δυσκολίας μεταφοράς των ασφαλιστικών δικαιωμάτων και την έλλειψη επαγγελματικής κατάρτισης για την απόκτηση προσόντων από τους εργαζομένους που θα τους επιτρέπουν να μετακινούνται από επιχείρηση σε επιχείρηση και από κλάδο σε κλάδο.
3. Η διευθέτηση του χρόνου εργασίας μέχρι την ψήφιση του νόμου 3385/2005 ήταν ουσιαστικά ανύπαρκτη με αποτέλεσμα να πλήττονται σημαντικοί κλάδοι με μεγάλη εποχικότητα (τουρισμός, αγροτικός τομέας).
4. Το ποσοστό της μερικής απασχόλησης στην Ελλάδα είναι εξαιρετικά χαμηλό, ενώ το γενικότερο θεσμικό πλαίσιο δεν ευνοεί την ανάπτυξή της.

Για την αντιμετώπιση της ανεργίας στην Ελλάδα χρειάζονται μέτρα για μεγαλύτερη ευελιξία στην αγορά εργασίας με παράλληλη ενίσχυση της στήριξης από το κράτος κυρίως μακροχρόνιων ανέργων (όπως για παράδειγμα με την ίδρυση του ταμείου Κοινωνικής Αλληλεγγύης). Ενδεικτικά μέτρα για τη μείωση της ανεργίας είναι: ελάττωση του κόστους προσλήψεων και απολύσεων, ενίσχυση των κινήτρων για μερική απασχόληση, άρση των αντικινήτρων για διαδοχική ασφάλιση,

δυνατότητα διευθέτησης του χρόνου εργασίας, σύνδεση των μισθών με την παραγωγικότητα, μείωση του μη μισθολογικού κόστους της εργασίας μέσω της μείωσης της φορολογίας και της επίλυσης του Ασφαλιστικού, δημιουργία κατάλληλου περιβάλλοντος για την αύξηση των ιδιωτικών και ξένων επενδύσεων, σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και συνεχής επαγγελματική κατάρτιση.

Παρά τη βελτίωση που παρατηρείται στο μέτωπο του πληθωρισμού λόγω της ένταξης της Ελλάδος στη ζώνη του κοινού νομίσματος δεν υπάρχει ακόμη σύγκλιση του πληθωρισμού της Ελλάδος με την υπόλοιπη Ευρωζώνη. Αυτό οφείλεται κυρίως στους εξής λόγους:

α) Δεν λειτουργούν αποτελεσματικά κρίσιμες εγχώριες αγορές που έχουν μονοπωλιακό ή ολιγοπωλιακό χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα οι αγορές προσφοράς βασικών υπηρεσιών δημοσίου χαρακτήρα και αρκετοί άλλοι (για παράδειγμα βιομηχανία γάλακτος, ιδιωτικές υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης).

β) Η Ελλάδα βρίσκεται τα τελευταία χρόνια στην ανοδική φάση του οικονομικού της κύκλου παρουσιάζοντας υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης σε αντίθεση με τις μεγάλες χώρες της Ζώνης του Ευρώ, που βρίσκονται ουσιαστικά σε φάση σημαντικής επιβράδυνσης των οικονομιών τους.

γ) Εξακολουθεί να παρατηρείται υψηλότερος ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα από ότι στη Ζώνη του Ευρώ με συνέπεια πτώση της σχετικής τιμής των διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων σε σχέση με τα διεθνώς μη-εμπορεύσιμα προϊόντα και επομένως χειροτέρευση της ανταγωνιστικότητας.

Οι διαφορές πληθωρισμού ανάμεσα στην Ελλάδα και τις άλλες χώρες της ζώνης του Ευρώ δικαιολογούνται εν μέρει από τον υψηλότερο ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας στην Ελλάδα και δεν επιβαρύνουν την ανταγωνιστικότητα της εγχώριας οικονομίας. Πάντως τα επόμενα χρόνια αναμένεται, ότι τόσο η πιστωτική επέκταση όσο και οι καθαρές εισροές κεφαλαίων μέσω του ισοζυγίου πληρωμών θα περιοριστούν. Γεγονός που θα διευκολύνει τη σύγκλιση του ελληνικού πληθωρισμού στο μέσο όρο του πληθωρισμού της Ευρωζώνης.

Τέλος, όπως είδαμε από τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, παρόλο που ο πληθωρισμός ήταν υψηλός στις αρχές της δεκαετίας του 1990 (18% το 1991) η ανεργία κυμαινόταν σε υψηλά επίπεδα (8%), ενώ και η μείωση του πληθωρισμού από 18% το 1991 σε 2,9% το 1999 προκάλεσε άνοδο της ανεργίας μόνο κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες (δηλαδή από 8% σε 12%). Αυτά τα στοιχεία δείχνουν ότι το μόνιμο ποσοστό της ανεργίας στην Ελλάδα είναι σχετικά υψηλό και δεν επηρεάζεται σημαντικά από τους κύκλους της οικονομικής δραστηριότητας (κυκλική ανεργία), αλλά οφείλεται κυρίως σε παράγοντες δυσκαμψίας στην αγορά εργασίας (όπως για παράδειγμα περίπλοκο ασφαλιστικό περιβάλλον, δυσκολία απολύσεων, περιορισμένη κινητικότητα, χαμηλό ποσοστό μερικής απασχόλησης, που αναλύθηκαν παραπάνω). Επίσης, προς επιβεβαίωση της μη ύπαρξης κυκλικής ανεργίας στην Ελλάδα, είναι το γεγονός, ότι παρόλο που η χώρα μας τα τελευταία χρόνια έχει υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Αν ίσχυε η κυκλική ανεργία θα έπρεπε να έχει χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο, ο οποίος διαμορφώνεται περίπου σε 8%. Εντούτοις έχει υψηλότερο ποσοστό ανεργίας από χώρες που έχουν χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης αλλά μεγαλύτερη ευελιξία στην αγορά εργασίας (για παράδειγμα Μ. Βρετανία, Ολλανδία).

Συμπερασματικά, το γεγονός ότι δεν υπάρχει στην Ελλάδα ισχυρή αλληλεπίδραση μεταξύ πληθωρισμού και ανεργίας έχει ως αποτέλεσμα, τόσο ο πληθωρισμός όσο και η ανεργία, να κινούνται αισθητά άνω του μέσου όρου σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✚ Θεοχαράκης Ν. (2004), «*Η εξέλιξη της νεοκλασικής θεωρίας της προσφοράς εργασίας*», Εισήγηση στο 7^ο Συνέδριο Ελλήνων Ιστορικών της Οικονομικής Σκέψης, Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα , 27-28 Μαΐου 2005.
- ✚ Θεοδώρου Α. Γεωργακόπουλου (2005), «*Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική*» Καθηγητή Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα.
- ✚ Θ.Γεωργακόπουλου, Θ.Λιανού, Θ. Μπένου, Γ. Τσεκούρα, Μ. Χατζηπροκοπίου, Γ. Χρήστου (2007), «*Εισαγωγή στην Πολιτική Οικονομία*» Έκδοση Ζ', καθηγητών Πανεπιστημίου , Εκδόσεις Γ. Μπένου, Αθήνα.
- ✚ Δεδουσόπουλος, Α (2001): «*Το φαινόμενο της Μακροχρόνιας Ανεργίας στην Ελλάδα*», Αθήνα, ΟΑΕΔ.
- ✚ Δεδουσόπουλος, Α. (2000): «*Η Κρίση στην Αγορά Εργασίας – Θεωρίες της Ανεργίας*», Εκδόσεις Τυπωθήτω.
- ✚ Γλυτσός, Ν. (2002): «*Τάσεις και Προοπτικές Εξέλιξης του Εργατικού Δυναμικού στην Ελλάδα*», ΕΚΚΕ.
- ✚ Anerbach and Kotlikoff, «*Μακροοικονομία, Μια Ολοκληρωμένη Προσέγγιση* », Επιμέλεια Γιάννης Στουρνάρας, Αναπληρωματικός Καθηγητής Οικονομικού Τμήματος Πανεπιστημίου Αθηνών, Εκδόσεις “ΕΛΛΗΝ”.
- ✚ Γεώργιος Μ. Κορρές (1998), «*Ελληνική Οικονομία*», Οικονομική πολιτική και ανάλυση των βασικών μεγεθών, Πανεπιστήμιο Κρήτης , Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα.
- ✚ William H. Branson - James M. Litvack (1995), «*Μακροοικονομική Θεωρία* », Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, Μετάφραση Νικηφόρος Σαματάκης.
- ✚ Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, Εθνική στατιστική υπηρεσία της Ελλάδος, «*Δελτίο τύπου έρευνα εργατικού δυναμικού*» Δ' τρίμηνο 2000,2002,2008,2010

- ✚ Σκουτέλης Γιώργος (1996), «*Η Ανεργία: Αίτια και Λύσεις*», Εκδόσεις International Forum, Αθήνα.
- ✚ Κατσανέβας Θ.(1997), «*Οικονομική της Εργασίας και Εργασιακές Σχέσεις*», Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Αθήνα.
- ✚ «*Η Ελληνική αγορά εργασίας, χαρακτηριστικά, εξελίξεις και προκλήσεις*» Ομιλίες ημερίδα 22 Μαρτίου 2010, Τράπεζα της Ελλάδος, Ευρωσύστημα.
- ✚ Γνώμη της Οικονομικής Κοινωνικής Επιτροπής, «*Ανεργία – Απασχόληση*», για την εισήγηση της επιτροπής μελέτης μέτρων για την αντιμετώπιση της ανεργίας και την αύξηση της απασχόλησης, Αθήνα, 1 Ιουνίου 1995.
- ✚ Θόδωρος Κατσανέβας, Ηλίας Λιβανός (2003) «*Η πορεία και τα αίτια της ανεργίας στην Ελλάδα*» Αθήνα.
- ✚ Ινστιτούτο εργασίας ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ, «*Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση*», Ετήσια Έκθεση 2010.

Επίσης, βρήκαμε πληροφορίες και από τις παρακάτω ιστοσελίδες :

www.mof.gov.cy/mof/mof.nsf/page16_gr/page16_gr?OpenDocument
www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE
www.oaed.gr
www.kepe.gr
www.ypakp.gr
www.bankofgreece.gr